

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Lukáš Hudík

**Využití umělé inteligence při poskytování právních
služeb**

Příležitost nebo hrozba pro advokacii?

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Karel Beran, Ph.D.

Katedra: Teorie práva a právních účení

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 18.03.2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny, a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce, včetně poznámek pod čarou, má 198 243 znaků včetně mezer.

Lukáš Hudík

V Praze dne 18.03.2024

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval prof. JUDr. Karlu Beranovi, Ph.D. za vstřícný a odborný přístup při vedení mé diplomové práce, jako věcné poznámky a připomínky.

Využití umělé inteligence při psaní této práce:

Vzhledem k tématu této práce jsem usoudil, že bude více než příhodné, abych při svém psaní využil v rozumné míře jednotlivé nástroje umělé inteligence (dále také jen „AI“). V souladu se sdělením děkana¹ k užívání umělé inteligence při psaní seminárních a kvalifikačních prací, budou příslušné pasáže generované AI označeny symbolem *, aby bylo využití nástroje AI transparentně a jasně označeno v souladu se stanovenými pravidly. Za symbolem * bude následovat číslice uvedená jako horní index za pomoci kterých budu v sestupně číslovat a identifikovat dílčí upravené pasáže.

Ke každé pasáži bude na dané stránce, ve které se nachází pasáž generovaná umělou inteligencí, uvedena i příslušná poznámka pod čarou, která identifikuje, jaký nástroj AI byl ke generaci této pasáže použit. Přílohou č. 1 této práce je poté číslovaný seznam, který za využití shora uvedeného označení * a horního indexu čísla, přesně identifikuje jednotlivé dílčí pasáže vygenerované nástroji AI. Dále označuje jednotlivé podklady a vstupní pokyny (prompts), použité ke generaci jednotlivých pasáží tak, aby veškeré zapojení AI při psaní této práce bylo transparentní a v souladu se stanovenými pravidly.

¹*Sdělení děkana k užívání umělé inteligence studujícími a vyučujícími ze dne 16. 10. 2023* dostupné z: https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/2023-10-05%20Sde%CC%8Cleni%CC%81%20o%20uz%CC%8Ci%CC%81va%CC%81ni%CC%81%20ume%CC%8Cle%CC%81%20intelligence_fin.pdf

„Success in creating AI would be the biggest event in human history. Unfortunately, it might also be the last, unless we learn how to avoid the risks.“

– Stephen Hawking

Obsah

Úvod.....	1
1. Pojem a právní pojetí umělé inteligence.....	6
1.1. Co je umělá inteligence?	6
1.2. Právní úprava a legální definice AI ve světě.....	12
1.3. Kategorizace AI – základní modely a druhy.....	16
2. Soukromoprávní pojetí umělé inteligence v ČR	19
2.1. Právní pojetí umělé inteligence jako věci.....	19
2.2. Elektronická osoba.....	22
2.3. Soukromoprávní odpovědnost AI.....	23
2.4. Úvahy de lege ferenda.....	27
3. Regulace AI při poskytování právních služeb.....	31
3.1. Porovnání s úpravou ostatních států.....	31
3.1.1. USA a Británie.....	31
3.1.2. Francie.....	34
3.1.3. Spolková republika Německo.....	35
3.2. Regulace AI a jejího užívání při výkonu advokacie dle unijní úpravy.....	38
3.3. Regulace AI a jejího používání v ČR.....	41
4. Využívání umělé inteligence při poskytování právních služeb.....	44
4.1. Komplexní Evropská úprava.....	44
4.2. Textově-generativní právní nástroje.....	46
4.2.1. Writing assistance tools.....	46
4.2.2. Chatboti.....	48
4.2.3. Speech-to-text tools.....	49
4.2.4. Grafické generativní nástroje.....	50
4.3. Analytické AI nástroje.....	52
4.3.1. Revize a analýza smluv.....	52
4.3.2. Rešerše judikatury a právních předpisů.....	54
4.4. Predktivní AI.....	58
4.5. Administrativní AI nástroje.....	59
5. Rizika a nevýhody využívání AI při poskytování právních služeb.....	61
5.1. Základní identifikace limitů a rizik.....	61

5.2. Ochrana osobních údajů.....	64
5.3. Profesně etické otázky.....	69
5.4. Výše odměny za poskytnutí právní služby.....	72
5.5. Halucinace AI aneb dobrý sluha ale špatný pán.....	74
5.6. Kyberjustice.....	76
5.7. Vinklaření aneb právní rady poskytnuté neprávnickem.....	78
6. Advokacie za 10 let – hodnocení de lege ferenda.....	83
6.1. Vezme mi tedy robot práci?.....	83
6.2. Vliv na právní asistenty a advokátní koncipienty.....	85
6.3. Vliv na klienty a cenu právních služeb.....	85
6.4. Advokacie budoucnosti pohledem Roberta Susskinda.....	87
Závěr.....	90
Seznam použitých zkratk.....	92
Seznam použitých zdrojů.....	93
Seznam příloh.....	101
Příloha č 1.....	102
Příloha č. 2.....	106
Příloha č. 3.....	107
Název diplomové práce v českém jazyce, abstrakt v českém jazyce a 3 klíčová slova v českém jazyce.....	108
Název diplomové práce v anglickém jazyce, abstrakt v anglickém jazyce a 3 klíčová slova v anglickém jazyce	109

Úvod

„Bojím se, že mi robot vezme mou práci.“ Ačkoli před deseti lety by se nad tímto výrokem většina lidí spíše pousmála s myšlenkou, že se jeho autor nejspíše zbláznil, neboť oni superinteligentní roboti jsou záležitostí vědeckofantastických děl jako Čapkova RUR či Cameronova Terminátora, v dnešní době se jedná o otázku, která je předmětem výzkumu nemalého množství odborníků a vědců napříč různými profesemi.

Umělá inteligence, nebo lépe řečeno systém umělé inteligence, je bezpochyby aktuální a hojně diskutovaný fenomén, který se rapidně dostal do podvědomí široké veřejnosti zejména v posledních třech letech a má potenciál ovlivnit většinu ekonomických odvětví tak, jak je v současné době známe.

I patrně z tohoto důvodu se v recentní době začínají nejen v médiích vyrojevovat články s názvy jako „Advokacie 4.0“² či „nahrazení advokátů roboty“³. Vlivem medializace jsou přitom s umělou inteligencí a jejím využitím nejen v advokacii mnohdy spojeny pejorativní výrazy, které, za účelem prodeje těchto médií, zkreslují celkový dojem o tom, co se umělou inteligencí vůbec rozumí, což vyvolává v lidech negativní předpojaté pocity vůči AI. Pravděpodobně i vlivem těchto skutečností došlo ke vzniku stránky willrobotstakemyjob.com⁴ a podobných internetových portálů, které v lidech dále prohlubují zakořeněný strach z inovací a nejisté budoucnosti.

Rozmach fenoménu AI mezi širokou veřejností lze z velké části přičítat iniciativě organizace OpenAI, která dne 30. listopadu 2022 spustila platformu ChatGPT, tedy všeobecný systém umělé inteligence, který je veřejně přístupný a každý ho tak může zdarma vyzkoušet on-line. ChatGPT je tak na každodenní bázi využíváno

² KOUDELKA, Martin. *Advokacie 4.0. Bulletin advokacie [online], 2020 [1-2/2020], dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_1-2_2020_web.pdf*

³ KUŇÁKOVÁ, Natálie. *Kdy nahradí advokáty v soudní síni roboti?. Bulletin advokacie, 20234 [online], dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/09/12/kdy-nahradi-advokaty-v-soudni-sini-roboti/>*

⁴ *Jedná se o webovou stránku, která na základě rozsáhlého množství dat aktuálně vyhodnocuje pravděpodobnost, s kterou dojde vlivem automatizace v blízké době k nahrazení dané pracovní pozice umělou inteligencí.*

značným množstvím lidí ať již k pouhému seznámení se s AI, tak rovněž i k výkonu rozmanitých povolání, a to i těch vysoce odborných.⁵

Umělá inteligence, především ta úzká, zaměřená na konkrétní agendu a problematiku, již ovšem dávno ve světě existuje a setkáváme se s ní řadu let na každodenní bázi, ačkoli si toho většina z nás ani nemusí být vědoma.⁶ I v oblasti poskytování právních služeb lze pozorovat využívání právních nástrojů založených na bázi AI již řadu let⁷ - například v USA se první zmínky o využívání umělé inteligence k predikci výsledků soudních sporů v USA začaly objevovat již v roce 2014⁸ a samotný vývoj a výzkum umělé inteligence lze přitom datovat zpět až do čtyřicátých let 20. století.⁹

Navzdory této skutečnosti, i přes některé dílčí pokusy především ze strany USA a některých Asijských států, v současné době stále neexistuje obecně uznávaná faktická či legální definice umělé inteligence, nejsou stanovena obecná pravidla pro používání AI při poskytování právních služeb, ba dokonce není ani zcela vyřešena problematika, která s využíváním AI bezpochyb souvisí. Příkladem může být otázka autorských práv k dílu vytvořenému ze strany AI, odpovědnost za poskytování právních služeb prostřednictvím AI či problematika vinklaření za situace, kdy AI k poskytování odborného právního poradenství využívá osoba bez právního vzdělání.

⁵ Příkladem může být využití ve zdravotnictví, kde vznikají programy ke zpracování informací klient, či poskytnutí relevantních lékařských informací fungující na bázi ChatGPT. Touto problematiku ve zdravotnictví se zabývá například společnost KConnect, která je spolufinancována ze strany Evropské unie.

⁶ Příkladem mohou být například spamové filtry v e-mailu, rezervační chatboti na stránkách různých hotelů, penzionů a další poskytovatelů ubytovacích služeb či „umělí operátoři“, hovořící s klienty telekomunikačních společností a dodavatelů energií.

⁷ Patrně nejvýznamnějším AI historicky užívanou při výkonu advokacie ještě před vznikem ChatGPT je například Ross intelligence, což je systém umělé inteligence zaměřený výlučně na právo.

⁸ KATZ, Daniel M., BOMMARITO Michael J. II, BLACKMAN Josh, *A General Approach for Predicting the Behavior of the Supreme Court of the United States*, [online], 2017, dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=246324, s.9, [cit. dne 17.10.2023].

⁹ MOOR, James H., (ed.). *The Turing Test: The Elusive Standard of Artificial Intelligence* [online]. Springer Netherlands, 2012, ISBN 978-94-010-0105-2. Dostupné z <https://books.google.cz/>. Str. 1, [cit. dne 17.10.2023].

Předmětem této diplomové práce je tak přiblížení problematiky používání umělé inteligence při poskytování právních služeb v České republice, porovnání s právní úpravou ve světě a identifikace s tím spojených výhod, ale i možných problémů, které s sebou rozvoj umělé inteligence v právnických profesích zcela jistě přináší.

Hlavním tématem této práce je zodpovězení otázky, zda ohrožuje používání AI při poskytování právních služeb advokacii jako takovou a jaké případné organizační a personální změny či výzvy by případné zavedení AI v budoucnosti mohlo přinést. Za tímto účelem se tak v této práci nejdříve zaměřím na zodpovězení souvisejících dílčích výzkumných otázek:

- (a) Jak je v současné době regulováno používání AI při poskytování právních služeb?
- (b) Jaké druhy legal tech v současné době existují a v jakých oblastech advokacie mají tyto technologie největší potenciál?
- (c) Jaké se s poskytováním AI pojí problémy v oblasti etických, profesních a zákonných povinností advokáta?

V této práci postupuji systematicky tak, že pro bližší pochopení celé problematiky v první kapitole nejprve stručně přiblížím to, na jaké bázi AI funguje a následně definuji, co to umělá inteligence je a jaké druhy umělé inteligence jsou ve světě obecně rozpoznávány. Dále pro bližší porozumění celé problematice rovněž stručně vysvětlím základní související pojmy, s kterými nadále pracuji.

Kapitola druhá se následně zabývá otázkou, jaký je právní status umělé inteligence a jak je umělá inteligence regulována v ČR a právních řádech ostatních států. V této části především rovněž rozvedu, jaká se s existencí AI pojí problematika a proč je současná úprava AI nedostatečná, kdy v této souvislosti také předestřu připravovanou úpravu na poli unijní normotvorby.

V kapitole třetí blíže specifikuji, jak je samotné poskytování právních služeb za využití právních nástrojů na bázi AI regulováno na úrovni zákonné i stavovské. Předně v této části práce zhodnotím současnou úpravu v ČR, kterou následně porovnam s úpravou ve světě. Rovněž podstatnou část této práce bude činit shrnutí současné iniciativy na poli Evropské unie ze strany Evropského společenství advokátních komor a advokátních kanceláří, jako i připravované změny na poli EU.

V kapitole čtvrté následně blíže rozvádím, jak konkrétně je v současné době umělá inteligence při poskytování právních služeb využívána, blíže rozvedu, jaké druhy a modely AI právních nástrojů v současné době na trhu existují a v jakých oblastech mají největší potenciál, kdy na konkrétních příkladech poté předestřu pragmatické výhody a nevýhody používání umělé inteligence.

Kapitola pátá pojednává o související problematice pojící se s využitím AI při výkonu advokacie, jako je problematika nejen stavovských a profesních povinností, ale rovněž i negativní jevy vyskytující se obecně při využívání AI v právnických profesích, kdy předně v této souvislosti vystupuje na popředí problematika diskriminace, halucinací AI, či fenomén tzv. blackboxes. Také se v této kapitole zaměřím i na související otázky kyberbezpečnosti a ochrany osobních údajů.

V části šesté této práce se následně za využití již dříve získaných poznatků a empirických dat snažím zodpovědět hlavní výzkumnou otázku této práce, tedy to, jak by se mohla v následujících deseti letech vyvíjet advokacie pod vlivem připravované unijní úpravy a vnějšího působení AI. Závěrem této kapitoly i stručně zmíním publikace Richarda Susskinda, který se vlivem technologií na poskytování právních služeb zabývá celý svůj profesní život, tedy již přes čtyřicet let.

Vzhledem ke skutečnosti, že předmětem této diplomové práce je posouzení využívání umělé inteligence v oblasti, která je v českém právního prostředí teprve na počátku svého zrodu a není tak komplexně pokryta tuzemskou judikaturou, normativními předpisy či odbornou literaturou, budu při zpracování této práce vycházet zejména z empirických dat z jiných států, a to převážně USA. Zde je již umělá inteligence v oblasti advokacie využívána více než desítku let. Dále budu vycházet ze související rozhodovací praxe zahraničních soudů, cizozemské doktrinní literatury, ale i primárních a sekundárních norem či výkladových a doporučujících stanovisek na poli Evropské unie.

Z důvodu, že angloamerický typ právní kultury je poměrně odlišný od právních systémů kontinentálního typu, se při studiu judikatury a empirických dat pokusím předně vždy pragmaticky zhodnotit, zda a do jaké míry je daná problematika aplikovatelná i v mezích tuzemského právního řádu. Z relevantních článků a dalších zdrojů přitom selektuji právě ty instituty, které lze alespoň v obecné rovině aplikovat i

na českou právní úpravu, případně které lze analogicky připodobnit k institutům existujícím v českém právním prostředí.

V závěru této práce následně shrnu současný stav poznání a pokusím se zodpovědět výzkumné otázky nastíněné v počátku této práce. Převážně se v této souvislosti zaměřím na otázku, zda umělá inteligence případně představuje hrozbu pro advokacii či výzvu, na kterou bude třeba sice vhodně reagovat, ale přinese s sebou i určitý užitek.

1. Pojem a právní pojetí umělé inteligence

První kapitola této práce se zabývá problematikou definice umělé inteligence a s tím souvisejících otázek, zda ve světě existuje legální definice AI či komplexní právní úprava AI jako takové a jaké druhy AI jsou v současné době rozeznávány. Nejdříve tak pro bližší pochopení problematiky v této části stručně shrnu historii, která vznik umělé inteligence provázela a definuji základní související pojmy. Následně se budu zabývat otázkou samotné definice AI, zmíním obecně uznávanou kategorizaci AI systémů a na závěr této kapitoly navrhu vlastní dělení AI nástrojů, relevantních pro výkon advokacie.

1.1. Co je umělá inteligence?

Pokud se zabýváme možnostmi využití AI při poskytování právních služeb, vyvstává zde především otázka „Co se pod pojmem umělá inteligence vůbec rozumí?“. Všeobecně uznávaná definice umělé inteligence v současné době neexistuje¹⁰, ačkoli zde nějaké pokusy o definici již byly, jak si ostatně nastíníme dále v této kapitole. Pro pochopení definice AI jako takové považuji tak za nezbytné si nejdříve stručně vysvětlit základní instituty, které s fungováním AI bezprostředně souvisí.

Hlavní překážkou pro ustálenou definici AI je především to, že je umělou inteligenci ze samé podstaty velice těžké definovat¹¹, neboť taková definice musí být dostatečně obsáhlá a neurčitá na to, aby byla schopná držet tempo s exponenciálně se vyvíjejícím technologickým prokrokem v oblasti AI. Zároveň by měla být dostatečně přesná, aby zahrnovala skutečně pouze onu „*umělou inteligenci*“ a nikoli i související pojmy z oblasti informatiky a počítačové vědy, které však již některé znaky AI nenaplnují. Takovým příkladem by mohla být inteligentní automatizace, která je využívána na výrobních linkách.¹²

¹⁰ GUIHOT, Michael; MATTHEW, Anne F. a SUZOR, Nicolas P. *Nudging Robots: Innovative Solutions to Regulate Artificial Intelligence*. [Online]. *Vanderbilt journal of entertainment and technology law*. 2018, roč. 20, č. 2, ISSN 1942-678X, dostupné z: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/vanep20&i=409>, s. 393, [cit. dne 17.11.2023],

¹¹ KOLAŘÍKOVÁ, Linda a HORÁK, Filip. *Umělá inteligence & právo. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-783-9. Strana 1.

¹² KOLAŘÍKOVÁ, Linda a HORÁK, Filip. *Umělá inteligence & právo. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-783-9. Str. 6.

Samotná AI na dotaz, jak by definovala umělou inteligenci, uvedla, že: Umělá inteligence (AI) je obor informatiky, který se zaměřuje na vytváření počítačových systémů, které dokážou učit se a provádět úkoly, které běžně vyžadují lidskou inteligenci, jako je rozpoznávání vzorů, analýza dat, a rozhodování na základě informací. AI zahrnuje strojové učení, hluboké učení, zpracování přirozeného jazyka, robotiku, zpracování vizuálních dat a další techniky pro dosažení těchto cílů. Je využívána v různých odvětvích s cílem zlepšit výkony a automatizovat úkoly.*¹

Shora uvedená definice předestřená AI jmenuje základní aspekty, které je možné považovat za definiční znaky AI jako takové. Pro pochopení toho, co to umělá inteligence vlastně je a k čemu může sloužit, je však nezbytné si nejdříve stručně vysvětlit dva zásadní pojmy s tím spojené, a to strojové učení (machine learning) a hluboké učení (deep learning).

Strojové učení je pojem popisující podoblast umělé inteligence, která je schopná zlepšovat svůj výkon (učit se) na základě předchozích zkušeností či vstupních dat. Strojové učení lze obecně kategorizovat do tří dílčích podmnožin¹³, blíže popsanych v níže uvedené tabulce:

učení s učitelem (supervised learning)	Tato podmnožina strojového učení spočívá v tom, že umělá inteligence obdrží vstupní data (např. fotografii dopravní značky), a má následně za úkol předpovědět správný výstup nebo označení, například tedy určit to, která dopravní značka se na obrázku nachází (maximální povolená rychlost, zákaz vjezdu a podobně). V nejjednodušších formách mají takové výstupy formu odpovědi ano/ne. ¹⁴
---	---

¹³ OSIČKA, Petr. *Strojové učení a deep learning [online]. Matematika–Fyzika–Informatika 2021, roč. 30, č. 2, ISSN: 1805-7705, dostupné z: <https://mfi.upol.cz/index.php/mfi/article/view/541>. Str. 136., [cit. 30.10.2023].*

*¹ Tato definice byla vygenerována systémem AI nazvaným ChatGPT, verze 3.5 dne 21. 10. 2023, dostupné z: <https://chat.openai.com/>

¹⁴ Informace z kurzu *Elements of AI*, kapitola IV., oddíl I., [online], dostupné z: <https://course.elementsofai.com/cs/4/>.

učení bez učitele (unsupervised learning)	Tato podmožina strojového učení spočívá ve zpracování dat, která neobsahují správné a jednoznačné výsledky. Úkolem AI je objevit strukturu, například rozřídít data na podobné položky. ¹⁵ Tato metoda je často využívána v rámci analytické AI k předpovědi chování spotřebitelů v tržním prostředí.
zpěťovazební učení (reinforcement learning)	Zpěťovazební učení je podmnožinou strojového učení založené na tom, že AI funguje a neustále komunikuje v nějakém prostředí, kde následně, s určitým zpožděním, dostává zpětnou vazbu o výsledcích svých voleb, z kterých se poté dále učí. Příkladem může být AI, která je zapracována do hardwarové podoby, typicky autonomních vozidel. ¹⁶

Shora uvedené podoblasti strojového učení jsou poté fundamentálním východiskem toho, jak umělá inteligence pracuje – základem pro fungování a chod pro systém umělé inteligence jsou vstupní data, která umělá inteligence nějakým způsobem zpracuje a následně na jejich základě vyhotoví určitý výstup, přičemž se z celého procesu některým ze shora uvedených způsobů dále učí.

Dalším významným pojmem je poté hloubkové učení (deep learning), které je speciální podmnožinou strojového učení, využívající zvláštní algoritmy ke zpracování velkého množství dat hierarchicky seřazených do množství vrstev, kde komplexnější data v jednotlivých vrstvách jsou tvořena jednoduššími, méně abstraktními daty z vrstev jiných.¹⁷ Tyto hierarchické vrstvy jsou poté v praxi označovány jako neuronové sítě.

Hloubkové učení je tak velmi podobné popsanému učení s učitelem, kdy hlavním rozdílem mezi učením s učitelem a hlubokým učením je to, že při hlubokém

¹⁵ OSIČKA, Petr. *Strojové učení a deep learning [online]. Matematika–Fyzika–Informatika 2021, roč. 30, č. 2, ISSN: 1805-7705, dostupné z: <https://mfi.upol.cz/index.php/mfi/article/view/541>. str. 136., [cit. 17.11.2023].*

¹⁶ *Informace z kurzu Elements of AI, kapitola IV., oddíl I., [online], dostupné z: <https://course.elementsofai.com/cs/4/1>.*

¹⁷ OSIČKA, Petr. *Strojové učení a deep learning [online]. Matematika–Fyzika–Informatika 2021, roč. 30, č. 2, ISSN: 1805-7705, dostupné z: <https://mfi.upol.cz/index.php/mfi/article/view/541>. Str. 142., [cit. 17.11.2023].*

učení se AI snaží najít a vytvořit daná pravidla pro přiřazení správných výstupů k odpovídajícím vstupům autonomně, v kontrastu ke strojovému učení s učitelem, kdy bychom tato pravidla museli AI předem naučit sami.¹⁸

Kromě již shora popsaného strojového a hloubkového učení lze identifikovat další klíčové vlastnosti, které jsou pro AI specifické, a to autonomie a adaptibilita. Autonomií přitom rozumíme schopnost umělé inteligence provádět určité komplexní úlohy bez nutnosti obsluhy ze strany uživatele. Adaptibilita je poté vlastnost vyjadřující schopnost umělé inteligence dále se samostatně učit a rozvíjet díky předchozím poznatkům a zkušenostem.

Na základě výše popsaných klíčových definičních vlastností AI, je možné zachytit v definici alespoň stručně to, co to vlastně umělá inteligence je, a jak funguje. Optikou shora uvedeného si tak dovoluji pro účely této diplomové práce pokusit umělou inteligenci definovat jakožto softwarové či hardwarové adaptibilní počítačové systémy, vykazující určitou míru autonomie, které jsou schopné se učit, plnit stanovené úkoly a vykazovat racionální chování, a to za využití technik strojového a hloubkového učení, zpracování přirozeného jazyka a dat, případně dalších technik z oblasti informatiky a počítačové vědy.

Díky shora uvedené definice a vysvětlení základních institutů, na jejichž bázi AI funguje, lze získat alespoň obecnou představu o tom, co se pod pojmem systém umělé inteligence rozumí. Pro bližší pochopení toho, k jakým konkrétním úkonům může umělá inteligence sloužit a proč je nezbytné jí regulovat, považuji za vhodné si však rovněž stručně shrnout historii, která fenomén umělé inteligence provázela a jak se snahy o definici umělé inteligence vyvíjeli napříč časem.

Vznik umělé inteligence je často spojován s rokem 1956, kdy americký vědec a matematik John McCarthy, který se tímto fenoménem zabývá celý svůj život, uspořádal vědeckou konferenci nazvanou: „*Dartmouthský letní výzkumný projekt v oblasti umělé inteligence*“, kde umělou inteligenci poprvé pojmenoval. Tato konference tak dala umělé

¹⁸ KOLAŘÍKOVÁ, Linda a HORÁK, Filip. *Umělá inteligence & právo. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-783-9, strana 12

inteligenci svůj název a je proto významným milníkem pro historii a vývoj vědecké disciplíny zabývající se umělou inteligencí a počítačovou vědou.

O umělé inteligenci ovšem již před rokem 1956 přemýšlel a psal významný britský matematik, vědec a zakladatel moderní informatiky, Alan Mathison Turing, který je mnohými ozančován za „otce“ umělé inteligence.¹⁹ Turing se problematikou umělé inteligence začal zabývat už někdy v roce 1941. Nedlouho poté v roce 1947 uspořádal veřejnou přednášku v Londýně, na které poprvé formoval svou nadčasovou myšlenku, že by stroje mohly přemýšlet, tedy vykazovat známky inteligence a schopnosti učit se ze svých předchozích zkušeností.²⁰

V roce 1948 Turing vyhotovil zprávu pro tehdejšího ředitele Národní fyzikální laboraře v Londýně, sira Charlese G. Darwina, ve které byly popsány výchozí předpoklady spojené s vývojem AI, které jsou v upravené podobě aplikovatelné až do současnosti²¹ a mnozí ji tak považují za jakýsi manifest AI.

Turing nedlouho poté publikoval roku 1950 v časopisu *Mind* svůj článek nazvaný: „*Computing Machinery and Intelligence*“, ve kterém poprvé popsal svou imitační hru, v současné době známou spíše pod názvem „*Turingův test*“.

Podstatou této imitační hry přitom bylo, že se v jedné místnosti nacházely tři osoby, a to muž (A), žena (B) a vyšetřovatel (C). Subjekt C se na základě série otázek pokoušel zjistit, zda jsou dotazované subjekty ženou či mužem. Jednalo se o teoretický myšlenkový experiment, na kterém chtěl Turing analogicky poukázat na to, že by počítače v budoucnosti mohly být svým chováním nerozeznatelné od lidí, obdobně jako vyšetřovatel měl v daném příkladě problém diferenciovat mezi ženou a mužem pouze na základě vstupních otázek.

¹⁹ LYUDMILA Peřko, VLASIUK, Roman. *Alan Turing: a founding father of computer science, artificial intelligence and modern cognitive science*, [online], dostupné z: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38734?show=full>. s. 323, [cit. dne 15.10.2023].

²⁰ MOOR, James H., (ed.). *The Turing Test: The Elusive Standard of Artificial Intelligence*, op. cit. Str. 2., [cit. 17.11.2023].

²¹ COPELAND, B. Jack, (ed.). *The essential Turing: seminal writings in computing, logic, philosophy, artificial intelligence, and artificial life plus the secrets of Enigma* [online]. Oxford university press, 2005, ISBN 0-19-825079-7, dostupné z <https://www.cse.chalmers.se/~aikmitr/papers/Turing.pdf>, Str. 401. [cit. 27.10.2023],

Turing se rovněž v předmětném článku zabýval otázkou, zda umějí stroje přemýšlet a jestli existuje něco jako „*learning machine*“²². Ačkoli sám Turing v této publikaci definici AI nenavrhl, výše popsany Turingův test je užíván jako pomůcka k definici a rozpoznávání umělé inteligence až dodnes.²³

Další významnou osobností je vedle Turinga již zmíněný John McCarthy, který dal fenoménu AI svůj název. McCarthy působí v současné době na katedře počítačové vědy na Univerzitě ve Stanfordu, kde v listopadu roku 2007 publikoval článek nazvaný „*Co je umělá inteligence*“, ve kterém se formou Q&A²⁴ pokusil zodpovědět základní otázky související s fenoménem umělé inteligence, jako otázky výchozích funkcí AI či její dělení.²⁵

McCarthy v rámci této publikace uvedl, že by AI definoval jako: „*Vědu nebo inženýrství vytváření inteligentních strojů, především inteligentních počítačových programů. Je to podobné jako využívat počítače k pochopení lidské inteligence, ale AI se nemusí omezovat na metody, které jsou biologicky pozorovatelné.*“²⁶

Další významnou snahu o definici umělé inteligence lze spatřovat například v literatuře Stewarta Marshalla, který v této souvislosti o AI uvedl: „*Říká se, že o umělou inteligenci se jedná tehdy, když počítač vykazuje takové chování, které by bylo označeno za inteligentní chování, pokud by ho vykazoval člověk.*“²⁷

²² COPELAND, B. Jack, ed. *The essential Turing: seminal writings in computing, logic, philosophy, artificial intelligence, and artificial life plus the secrets of Enigma ; [the ideas that gave birth to the computer age]*, op. cit. .s. 433

²³ Příkladem využití Turingova testu k rozpoznávání AI v současnosti je široce využívaná metoda CAPTCHA k ověření skutečnosti, že předmětnou internetovou stránku využívá skutečně člověk. Jedná se o akronym z anglického názvu: „*Completely automated public Turing test to tell computers and humans apart.*“

²⁴ Q&A – z anglického „*Questions & Answers*“, je často využívanou formou odpovědí na nejčastěji pokládané dotazy, kdy sám autor formuje častý dotaz, který sám následně zodpovídá.

²⁵ MCCARTHY, John, *What is artificial Intelligence*, [online], Stanford University, 2007, dostupné z: <http://jmc.stanford.edu/articles/whatisai/whatisai.pdf>, str. 2-3, [cit. 15. 10. 2023].

²⁶ Tamtéž, Str. 2

²⁷ MARSHALL, Stewart. *An Intelligent Marking Assistant: An Application of Artificial Intelligence in Teaching* [online]. Higher Education Research & Development. Routledge, 1986, roč. 5, č. 2. DOI: 10.1080/0729436860050209, dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0729436860050209>, str. ,[cit. 15. 10. 2023],

Hlavní problém shora uvedených definic vnímám však v tom, že se jejich autoři snaží o personifikaci strojů, když hovoří o AI jakožto o inteligentním stroji, který vykazuje vlastnosti podobné člověku.

Tyto tendence přitom nejsou ničím neobvyklým, neboť všechny shora uvedené definice navazují na shora popsany Turingův test a schopnost umělé inteligence imitovat lidské chování. V některých definicích lze ovšem již sledovat odklon od tohoto jevu, kdy přívlastek „*inteligentní*“, který je často prisvojován člověku, je nahrazován pojmem „*racionální*“, a to právě za účelem odlišení strojů od lidí.

Optikou shora uvedeného je tak patrné to, což ji ostatně bylo uvedeno na začátku této práce – najít obecně uznávanou AI je velmi komplikované až nemožné, vlivem čehož lze pozorovat v odborné literatuře velké množství snah o definice. O všech těchto definicích, které byly k popsání AI vytvořeny, by šlo napsat samostatný článek na několik desítek stran, na jehož závěru bychom patrně nebyli o moc vzdělanější v oblasti toho, co se umělou inteligencí tedy rozumí než na jeho začátku.

I přes skutečnost, že je umělou inteligence velmi obtížné definovat, je však pro její vývoj a nasazení do praxe ve všech odvětvích nezbytné tento fenomén upravit na na legislativní úrovni, a to především z důvodu možných rizik, které se s využitím AI pojí a na které se v této práci dále zaměřím.

Ačkoli je totiž umělá inteligence velmi užitečným nástrojem, který je schopen spousty rozličných činností od zpracování dat za účelem snížení časových nákladů na lidské činnosti, až po vytvoření autonomních vozidel či robotů schopných práce v továrnách, pojí se s jejím využíváním i potenciálně nebezpečné jevy, které mohou ve svém důsledku ohrozit široké množství osob.

1.2. Právní úprava a legální definice AI ve světě

I přes složitost definice umělé inteligence jako takové, lze nalézt v dílčích právních předpisech některých států pokus o regulaci a legální definici AI. Nejplodnějším je v tomto ohledu území Spojených států amerických, kde je umělá inteligence při poskytování právních služeb ostatně využívána jakožto právní nástroj již řadu let.

Příkladem může být americký Zákon č. 115/232 ze dne 13.08.2018, který upravuje státní financování vojenských aktivit Ministerstva obrany, vojenskou konstrukci a obranné aktivity Ministerstva energetiky. V části d) tohoto zákona dochází ke zřízení Národní bezpečnostní komise pro umělou inteligenci, jejíž cílem je mimo jiné posouzení vlivů umělé inteligence na národní bezpečnost a obranu a s tím související otázky. V rámci tohoto zákona tak došlo k definici umělé inteligence v pěti bodech jako:

- (1) *„Každý umělý systém schopný provádět úkony na základě variabilních a nepředvídatelných okolností bez významného lidského dohledu nebo který se umí učit ze zkušeností a zlepšovat svůj výkon na základě analýzy dat.*
- (2) *Umělý systém vytvořený v počítačovém softwaru, fyzickém hardwaru či jiném kontextu, který řeší úkoly vyžadující vnímání podobné lidskému, kognici, plánování, učení, komunikaci nebo fyzickou akci.*
- (3) *Umělý systém navržený tak, aby přemýšlel nebo jednal jako člověk, včetně kognitivní architektury a neurálních sítí.*
- (4) *Set technik, včetně strojového učení, který je navržen k odhadnutí kognitivního úkonu.*
- (5) *Umělý systém navržený tak, aby jednal racionálně včetně inteligentních softwarových agentů či zabudovaných robotů, který dosahuje cílů za využití percepce, plánování, reasoningu, učení, komunikace, rozhodování a jednání.“²⁸*

Dalším státem, v jehož právním řádu lze najít definice umělé inteligence, je Korejská republika, která dne 28. 03. 2008 přijala Zákon č. 9017 nazvaný „Zákon o vývoji a distribuci inteligentních robotů“, jehož účelem je upravit státní politiku udržitelného rozvoje průmyslu inteligentní robotů. V ustanovení části I. článku 2 odst. 1 tohoto zákona je inteligentní robot definován jako: „Mechanické zařízení, které vnímá externí prostředí, rozpoznává okolnosti a je schopné se pohybovat z vlastní vůle“²⁹

²⁸ USA, Ustanovení § 1051 písm. f), odst. 1 – 5 Zákona č. 115/232/ ze 08.03.2018, [online]. Dostupné z: <https://www.congress.gov/115/plaws/publ232/PLAW-115publ232.pdf>. [cit. dne 08.03.2024]

²⁹ Korejská republika, Ustanovení části I. článku 2 odst. 1 Zákona č. 914 ze dne 28. 03. 2008, ve znění zákona č. 13744 ze dne 06. 01. 2016, dostupné na:

Zcela zásadní je pro nás ovšem legální definice, která byla vytvořena v nedávné době na poli Evropské unie, kde již od roku 2017 probíhá trialog neformálně označný jako: „*Umělá inteligence pro Evropu*“.

V rámci tohoto trialogu přijal dne 16. února 2017 Evropský parlament usnesení ve věci Občanskoprávních pravidel pro robotiku, jehož součástí bylo doporučení Komisi, aby byla zavedena společná evropská definice umělé inteligence, která by zahrnovala definice příslušných podkategorií a zohledňovala by jejich vlastnosti:

- autonomii díky senzorům a analýze dat,
- schopnost učit se prostřednictvím zkušenosti a interakce,
- podoba fyzické struktury robota,
- schopnost přizpůsobit své jednání a svou činnost okolnímu prostředí.³⁰

Poprvé tak na úrovni Evropské unie byly pojmenovány čtyři klíčové vlastnosti umělé inteligence, které by měla definice zahrnovat. Na předmětné usnesení Evropského parlamentu následně Komise reagovala svým Sdělením komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ze dne 25. 04. 2018, kdy se v rámci tohoto sdělení poprvé pokusila AI definovat tak, že:

„Za umělou inteligenci se považují systémy vykazující inteligentní chování v podobě vyhodnocování svého okolí a následného rozhodování či vykonávání kroků – s určitou mírou autonomie – k dosažení konkrétních cílů.“³¹

Následně vznikla řada návrhů a odborných stanovisek, které završila Evropská komise v únoru roku 2020 publikací bílé knihy o umělé inteligenci nazvané Evropský

https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=39153&type=part&key=18. [cit. dne 08.03.2024]

³⁰ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 16. února 2017 obsahující doporučení Komisi o občanskoprávních pravidlech pro robotiku (2015/2103(INL)), dostupné z https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0051_CS.pdf?redirect.

³¹ Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: *Umělá inteligence pro Evropu*. COM/2018/237 final. [online]. 25. 4. 2018. Dostupné z: EUR-Lex - 52018DC0237 - EN - EUR-Lex (europa.eu). [cit. dne 19.10.2023]

přístup k excelenci a důvěře³². V rámci tohoto dokumentu Evropská komise mimo jiné zhodnotila současnou situaci a právní rámec napříč Evropskou unií, včetně vnitrostátní legislativy, a nastínila možná řešení zjištěné problematiky.

Dne 21.04.2021 došlo ke zveřejnění návrhu k zveřejnění dokumentu nazvaného: „*Návrh nařízení Evropského Parlamentu a Rady, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (Akt o umělé inteligenci)*“³³. Tento návrh unijní regulace AI má zcela pozpochybný zásadní význam pro budoucí legislativní vývoj v oblasti umělé inteligence nejen napříč celou Evropou, ba dokonce i ve světě. Pokud by tak tento návrh byl úspěšně přijat, jednalo by se o první komplexní právní úpravu umělé inteligence na světě.³³

V prvotním návrhu Aktu o umělé inteligenci byla AI definována jako software, který je vyvinut pomocí jedné nebo více technik a přístupů specifikovaných v příloze první k Aktu o umělé inteligenci, a který může pro danou sadu cílů definovaných člověkem generovat výstupy, jako je například obsah, predikce, doporučení nebo rozhodnutí ovlivňující prostředí, s nimiž komunikují.³⁴

Tato definice byla změněna Radou EU ve druhé verzi návrhu v prosinci roku 2022, jako reakce na to, že byl veřejnosti představen systém ChatGPT, který zcela neodpovídal prvotní definici.³⁵ Rada EU tak nově přišla s definicí, dle které se AI rozumí „*systém, který je navržen tak, aby fungoval s prvky autonomie na základě vstupů a dat poskytnutých strojem a/nebo člověkem, dochází k tomu, jak dosáhnout daného souboru cílů za využití strojového učení a/nebo logiky a přístupu založeného na zkušenostech, a produkuje systémově generované výstupy jako jsou obsah, predikce,*

³² FIALOVÁ, Eva. *Některé aspekty regulace umělé inteligence [online]. Právní rozhledy, 2023, č. 17, s. 579-586, dostupné z [https://www.beck-online.cz/s. 579.](https://www.beck-online.cz/s.579), [cit. 19.10.2023],*

³³ *Evropský parlament, Akt EU o umělé inteligenci: První nařízení o AI na světě, [publikováno dne 14. 06. 2023], [online], dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2023/6/story/20230601STO93804/20230601STO93804_cs.pdf*

³⁴ *Článek 3 odst. 1 Návrhu nařízení evropského parlamentu a rady, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (akt o umělé inteligenci) a mění určité legislativní akty unie ze dne 21.04.2021, [online], dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0206>*

³⁵ FIALOVÁ, Eva. *Některé aspekty regulace umělé inteligence [online]. Právní rozhledy, 2023, č. 17, s. 579-586, dostupné z [https://www.beck-online.cz/s. 579.](https://www.beck-online.cz/s.579), [cit. 19.10.2023],*

*doporučení či rozhodnutí, ovlivňující okolí s kterým systém umělé inteligence interaguje.*³⁶

Tato definice ze strany EU je tak v současné době jednou z nejzdařilejších legálních definic umělé inteligence na světě a tvoří tak základní stavební kámen pro její budoucí regulaci. Pokud by totiž legální definice AI nebyla dostatečně obsáhlá na to, aby pod ní bylo možné podřadit každý systém umělé inteligence, pozbyla by patrně regulac AI význam.

1.3. Kategorizace AI – základní modely a druhy

Stejně jako ve světě neexistuje shoda na definici umělé inteligence jako takové, nebylo dosud ani zcela dosaženo shody na tom, jak by měla být AI kategorizována. Obecně lze ovšem z odborné literatury seznat, že mezi veřejností panuje shoda na dělení AI na úzkou (narrow/weak) umělou inteligenci a obecnou umělou inteligenci (strong/AGI³⁷).

Pojem úzká (narrow) AI zahrnuje veškerou umělou inteligenci, která existuje v současné době ve všech (ať již hmotných či nehmotných) podobách. Přídomek „úzký“ v tomto kontextu přitom vyadřuje limitaci umělé inteligence činit pouze úkony, ke kterým byla vytvořena, a to na základě dat, které má k dispozici v době svého vzniku, či které jí byly poskytnuty později třetí osobou.³⁸

Obecnou umělou inteligencí (AGI) se poté rozumí taková umělá inteligence, která by měla disponovat určitou úrovní sebeuvědomění a autonomní sebekontroly, měla by schopna být se samostatně zlepšovat a replikovat nezávisle na datech, která jí byla poskytnuta lidmi.³⁹

³⁶ Článek 3 odst. 1 Návrhu nařízení evropského parlamentu a rady, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (akt o umělé inteligenci) a mění určité legislativní akty unie ze dne 21.04.2021 ve znění ze dne 25.11.2022, [online], opt. cit.

³⁷ Z anglického *Artificial General Intelligence*

³⁸ VON BRAUN, Joachim; S. ARCHER, Margaret; REICHBERG, Gregory M. a SÁNCHEZ SORONDO, Marcelo. *Robotics, AI, and Humanity: Science, Ethics, and Policy* [online]. Cham: Springer Nature, 2021. ISBN 9783030541736, dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-54173-6>. [cit. dne 18.10.2023].

³⁹ GUIHOT, Michael; MATTHEW, Anne F. a SUZOR, Nicolas P. *Nudging Robots: Innovative Solutions to Regulate Artificial Intelligence*. [Online]. *Vanderbilt journal of entertainment and technology law*. 2018, roč. 20, č. 2, s. 393, ISSN 1942-678X, dostupné

Je možné konstatovat, že v současné době obecná umělá inteligence (AGI) neexistuje. Mezi širokou veřejností panuje obecně shoda na tom, že i přes stávající rapidní pokrok v oblasti AI není možné v následujících desítkách let vytvořit funkční AGI, a někteří odborníci dokonce zastávají ten názor, že vytvoření AGI je fakticky nemožné.⁴⁰

Dalším možným dělením, které je mimo jiné zachyceno i ve výše citovaném sdělení Evropské komise ze dne 25.04.2018, je dělení AI na softwarovou AI, tedy tu, která existuje čistě jen ve virtuálním světě, kdy příkladem může být spamový filtr v e-mailu, a hardwarovou AI, tedy softwarovou umělou inteligenci, vyjádřenou v hmotné podobě, která je nějakým způsobem zabudována do technického vybavení⁴¹. Asi nejzajímavějším příkladem hardwarové AI jsou autonomní vozidla, která k recepci vstupních informací využívají různá čidla, senzomotorické kamery a snímače nacházející se ve vozidle, a tyto informace poté postupují jako vstupní data softwarové AI.

V této práci se přitom zaměřím výlučně na softwarovou umělou inteligenci, která je pro oblast poskytování právních služeb zajímavější, neboť je potenciálním právním nástrojem advokáta či jiné právní profese obdobně, jak k tomuto účelu slouží v současné době například právní informační systémy. Softwarovou umělou inteligenci lze dále ještě členit na všeobecný systém umělé inteligence, tedy všeobecnou AI, která má přístup k širokému spektru informací a je tak schopná vícero na sobě nezávislých funkcí, kdy příkladem může být již zmíněný systém umělé inteligence ChatGPT od společnosti OpenAI a specifický systém umělé inteligence, který byl vytvořen výlučně k úzkému okruhu funkcí, kdy jako příklad lze jmenovat umělou inteligenci na

z: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/vanep20&i=409>,
[cit. 17.11.2023].

Str. 396

⁴⁰ KOLAŘÍKOVÁ, Linda a HORÁK, Filip. *Umělá inteligence & právo. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-783-9, strana 2*

⁴¹ SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ: *Umělá inteligence pro Evropu. COM/2018/237 final. [online]. 25. 4. 2018, dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2018%3A237%3AFIN>*

rozpoznávání obličejů, blokování spamového obsahu v e-mailech či překládání dokumentů.⁴²

Co se týče softwarové umělé inteligence, pro účely této práce dále navrhuji své vlastní členění umělé inteligence, využívané při poskytování právních služeb, do čtyř kategorií, se kterými budu dále pracovat, a do kterých budu zařazovat již konkrétní existující právní nástroje na bázi AI. Tyto kategorie přitom vychází nejen z povahy existujících právních nástrojů, ale i ze současného znění návrhu Aktu o umělé inteligenci, jako i dalších komplexních dokumentů na úrovni EU a národních právních řádů. Těmito kategoriemi jsou analytická, prediktivní, generativní a administrativní umělá inteligence, kdy pod pojmem:

- (A) analytickou umělou inteligencí přitom rozumíme umělou inteligenci založenou zpravidla na technice strojového učení nazvané Bayesovský klasifikátor, za pomoci které lze objekty, jakými jsou například textové dokumenty, klasifikovat do určitých tříd;
- (B) prediktivní AI se poté rozumí umělá inteligence, která je schopna za pomoci meto regresní analýzy či lineární regrese predikovat výsledky soudních sporů či jiných právně relevantních skutečností;
- (C) generativní AI, jak ostatně už vyplývá z ligvistického významu tohoto slova, označujeme systémy AI, které jsou schopny na základě poskytnutých vstupů, které jsou odborně označovány jako „prompts“, samostatně (bez vnější obsluhy) vytvářet komplexní výstupy;
- (D) administrativní AI, která je schopná efektivně usnadnit administrativní procesy spojené s poskytováním právních služeb, jako sledování času stráveného danou řešerší, tvorba faktur a daňových dokladů a obdobně.

⁴² Jedná se o rozdělení, které dříve neexistovalo – dostalo se do popředí až poté, co společnost OpenAI zveřejnila svůj systém umělé inteligence ChatGPT, který obsahoval tak rozsáhlé množství dat, že došlo k vyčlenění zvláštní kategorie pro tento typ umělé inteligence. Tato kategorie byla mimo jiné specifikována v již výše zmíněném vyjádření Rady EU k návrhu Aktu o umělé inteligence ze dne 25. 11. 2022.

2. Soukromoprávní pojetí umělé inteligence v ČR

Když jsme si již definovali, co se umělou inteligencí rozumí a vymezili jsme si, jaké jsou její druhy, další dílčí otázka, kterou se budu v této práci zabírat, je právní pojetí umělé inteligence v České republice a s tím související aspekty. Zaměřím se přitom zejména na otázku právní osobnosti AI, možnosti AI právně jednat či otázku odpovědnosti za výstupy generované AI.

Jedná se přitom o poměrně podstatnou problematiku, neboť pokud nebude normotvůrce vhodně reagovat na současný stav a vývoj AI tak, aby došlo k transparentní, legitimní a předvídatelné úpravě jednání a odpovědnosti umělé inteligence, mohla by se AI snadno stát „živým nástrojem“ sloužícím nejen k páchání trestné činnosti, ale i správních či občanskoprávních deliktů.

Ve světle shora uvedeného je tak třeba zvážit, zda je současná soukromoprávní regulace AI v České republice dostačující a zda a případně jak, by měl zákonodárce na ony nedostatky v úpravě reagovat.

2.1. Právní pojetí umělé inteligence jako věci

Pokud se zabýváme problematikou právního jednání a odpovědnosti AI, považuji za esenciální si předně vymezit to, jak je umělá inteligence pojata v právním řádu České republiky. Vzhledem ke specifikům a povaze AI není postaveno najisto, zda je umělá inteligence věcí⁴³ či osobou, případně kde mezi tímto zařazením udělat pomyslnou hranici. Od právního pojetí AI jakožto věci či osoby se přitom odvíjí otázky právního jednání a odpovědnosti, které jsou závislé na tom, zda má AI povahu subjektu či objektu práv.

Vzhledem ke skutečnosti, že jedním z definičních znaků věci v právním smyslu je rozdílnost od osoby⁴⁴, považuji za vhodné si nejdříve vyjasnit otázku, zda může být umělá inteligence osobu v právním slova smyslu. V Českém právním řádu, ostatně jako i ve většině právních řádů kontinentálního typu právní kultury, je uznávaná bipartice osob, kdy v tuzemském prostředí Zákon č. 89/2012 Sb, Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen: „Občanský zákoník“ či „OZ“) výslovně stanovuje, že:

⁴³ *Věc v právním slova smyslu definovaném v ustanovení § 489 Zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.*

⁴⁴ *Ustanovení § 489 Zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.*

„osoby jsou buď fyzické anebo právnické“.⁴⁵ Umělá inteligence bezpochyby přitom není člověkem a nemůže tedy být definována jakožto fyzická osoba v právním slova smyslu, což je již samotným rozumem seznatelné a není na tomto tvrzení čeho rozporovat.

Pokud se budeme pohybovat čistě v rámci Českého právního řádu a standardních výkladových metod, umělá inteligence rovněž není ani osobou právnickou, neboť právnickou osobou se dle současné dikce § 20 Občanského zákoníku rozumí „organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná“⁴⁶, přičemž zde není naplněna minimálně podmínka existence zákona, který by umělé inteligenci právní osobnost přiznal nebo jí stanovil.

Pokud však AI není osobou, je tedy věcí? Jak jsem již avizoval výše, věci v právním smyslu se dle ustanovení Občanského zákoníku rozumí: „vše, co je rozdílné od osoby a slouží k potřebě lidí“.⁴⁷ Čistě jazykovým výkladem tohoto ustanovení tak můžeme dojít k závěru, že zákonodárce v občanském zákoníku stanovuje dvě kumulativní podmínky, a to rozdílnost od osoby a podmínku užitku k potřebě lidí.

Pokud se ovšem podíváme do důvodové zprávy k Občanskému zákoníku, zákonodárce zde nad rámec shora citovaného ustanovení uvádí, že návrh ustanovení § 489 Občanského zákoníku staví na dvou základních znacích. Prvním z těchto znaků je splnění shora uvedených kumulativních podmínek a druhým z těchto znaků je, že věci v právním smyslu je pouze to, čeho se mohou týkat subjektivní majetková práva, především v této souvislosti uvádí zákonodárce právo vlastnické.⁴⁸

V ustanovení §§ 493-494 jsou poté vymezeny negativní definice věci, které normativně stanovují, že věci v právním slova smyslu nemůže být lidské tělo a jeho části či živé zvíře. Komentářová literatura rovněž dovozuje další dvě faktické negativní definice, a to, že 1) věc není součástí věci, kterou nelze od věci oddělit, aniž by se věc znehodnotila a 2) věci nejsou neovladatelné předměty či energie, neboť ty se věci stávají až ve chvíli, kdy je člověk schopen je ovládat, neboť užitečné pro člověka může být

⁴⁵ Ustanovení § 18 Zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ Ustanovení § 20 Zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁷ Ustanovení § 489 Zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz

pouze to, co je schopný ovládat.⁴⁹ Pokud tedy zohledníme oba znaky z důvodové zprávy a negativní podmínky dovozené komentářovou literaturou a judikaturou, získáme celistvou definici věci v právním smyslu.

Jak jsem již krátce proklamoval v začátku této podkapitoly, umělá inteligence dle současné úpravy českého práva není osobou a naplňuje tak (alespoň v současné době) první, výslovně zákonem stanovenou podmínku. AI rovněž také bezpochyby přináší užitek k potřebě lidí, o čemž svědčí již její pestré současné využití v běžných každodenních činnostech⁵⁰ a je bezpochyby způsobilá být předmětem subjektivních majetkových práv. Tato skutečnost je nejvíce patrná asi u hardwarové umělé inteligence, kdy autonomní vozidla či například i GPS se již řadu let běžně po celém světě prodávají a obdobně je obchodováno i se softwarovou AI, kde však zpravidla nedochází k převodu vlastnického práva, nýbrž tato forma AI je užívána na základě poskytnuté licence.⁵¹

Je rovněž zřejmé, že zde není dána ani žádná z dříve vymezených negativních podmínek – nejedná se o součást věci, zvířete ani část lidského těla. Co ovšem považují za významnou otázku, je již dříve zmíněná podmínka dovozená komentářovou literaturou⁵² a rozhodovací praxí nejvyššího soudu⁵³, dle které musí být věc v právním slova smyslu ovladatelná.

Vě světle výše uvedeného jsem toho názoru, že umělá inteligence v současné podobě, tedy úzká umělá inteligence, ovladatelná je, a naplňuje tak všechny podmínky stanovené Občanským zákoníkem i dovozené judikaturou pro to, aby se jednalo o věc v právním slova smyslu.

⁴⁹ HUBKOVÁ, Pavlína. § 489 [Pojem věci v právním smyslu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 9. [cit. dne 29.11.2023]

⁵⁰ Příklady mohou být autonomní vozidla, spamový filtr či využití umělé inteligence v medicíně při screeningu rakoviny prsu.

⁵¹ HUBKOVÁ, Pavlína. § 489 [Pojem věci v právním smyslu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 9. [cit. dne 29.11.2023]

⁵² Tamtéž, [cit. dne 30.11.2023]

⁵³ Například Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2010, sp. zn. 28 Cdo 537/2010

2.2. Elektronická osoba

Ačkoli jsem již výše nastínil, že dle současné právní úpravy v českém právním řádu není AI zcela jistě osobou, je však patrné, že ani současné pojetí AI jakožto věci není zcela dostatečným řešením. Plně totiž neodpovídá povaze tohoto fenoménu, vlivem čehož nejsou zcela transparentně a převídatelně vyřešeny elementární otázky s tím spojené.⁵⁴ Pokud by navíc došlo k vývoji generické umělé inteligence, nenaplněovala by AI patrně podmínku ovladatelnosti.

Ačkoli je tak vytvoření generické umělé inteligence schopné samostatně přemýšlet a jednat spíše vidinou vzdálené budoucnosti, již některé složitější systémy umělé inteligence současnosti jsou schopné, ač na základě omezeného rozsahu v závislosti na množství vstupních dat, činit zdánlivě autonomní rozhodnutí a výstupy a dříve či později tak bude nezbytné na umělou inteligenci legislativně reagovat.

Nabízí se zde přitom tři potenciální možnosti, jak by taková reakce na vývoj AI mohla vypadat. Jako první možnost lze vnímat ponechání právního pojetí AI jakožto věci v právním slova smyslu, a pouze případná novelizace stávajících právních předpisů, aby byly jasně a předvídatelně aplikovatelné právě i na AI, jako je tomu například u zvláštních skutkových podstat týkajících se civilněprávní odpovědnosti.

Druhou možností je poté přijetí speciálního právního předpisu, který by AI definoval jako zvláštní druh věci, kdy by za využití zvláštních institutů reguloval problematiku s tím spojenou, jako je otázka autorství k výstupům vytvořeným AI, problematika nejen soukromoprávní odpovědnosti a náhrady škody, či otázky ochrany osobních údajů a kyberbezpečnosti.

Poslední, již projednávanou možností, je úprava AI jakožto osoby, a to vytvořením nové třetí kategorie osob vedle stávající bipartizace stanovené OZ. O tomto řešení se již od roku 2017 vede diskuse podnětená návrhem Evropského parlamentu, který inicioval vytvoření zvláštního právního statutu umělé inteligence, tzv. elektronické osoby, který by řešil otázku odpovědnosti a náhrady škody způsobené AI

⁵⁴ *Například je poměrně netransparentně vyřešena odpovědnost za škodu způsobenou AI*

v případě, kdy by tato AI činila autonomní rozhodnutí či jiným způsobem samostatně jednala s třetími osobami.⁵⁵

Tento návrh se ovšem setkal s velkým nesouhlasem jak u nás, tak i ze strany ostatních států v Evropské unii. Hlavním argumentem proti tomu, aby AI byla přiznána právní osobnost, bylo to, že taková úprava s sebou nese nepřijatelný morální hazard, neboť by se odpovědnostní riziko přeneslo z tvůrce na AI, čímž by byla oslabena preventivní funkce občanskoprávní odpovědnosti a hrozilo by tak možné zneužívání AI fyzickými osobami.⁵⁶

Tento protiargument byl formulován poprvé již ve Stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru ze dne 31. 08. 2017, avšak i po šesti letech je stále aktuální⁵⁷ a jeví se tak, že k vytvoření elektronické právní osoby, alespoň v blízké budoucnosti, nedojde. Ostatně i v Českém právním prostředí je odborná veřejnost zásadně proti vzniku elektronické osoby, kdy v této souvislosti je často vyzdvihován argument, že nelze připustit rozšíření již tradiční bipartizace osob.⁵⁸

2.3. Soukromoprávní odpovědnost AI

Pokud navážeme na premisu, že AI není nadána právní osobností či právní subjektivitou, neboť je bez dalšího věcí, vyvstává zde otázka, jak přistupovat k situaci, kdy vlivem využití AI dojde ke vzniku škody. V této otázce se objevují rozporuplné názory. Dle jedné části odborné veřejnosti je právní úprava AI jakožto věci dostatečná,

⁵⁵ Bod 59. písm. f) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 16. února 2017 obsahující doporučení Komisi o občanskoprávních pravidlech pro robotiku (2015/2103(INL)) [online]. Dostupné z https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0051_CS.pdf?redirect.

⁵⁶ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Umělá inteligence – dopady umělé inteligence na jednotný trh (digitální), výrobu, spotřebu, zaměstnanost a společnost. Úřední věstník Evropské unie C 288/01 ze dne 31. 8. 2017, bod 3.33

⁵⁷ Tento názor je opětovně vysloven jak v české odborné literatuře z roku 2022, viz MUŽIKÁŘ, Martin. § 18 [Bipartice osob]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2., tak i například v samotném návrhu nařízení Aktu o AI.

⁵⁸ MUŽIKÁŘ, Martin. § 18 [Bipartice osob]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2., [cit. dne 03.12.2023].

avšak lze pozorovat i odchylné názory, dle kterých existují v současné zákonné úpravě mezery, které je nezbytné zaplnit.⁵⁹

Ačkoli se může na první pohled jevit, že současná soukromoprávní úprava je dostatečná na to, aby byla schopna „udržet krok“ s fenoménem AI a pokrýt tak dostatečně všechny možné situace, domnívám se, že tomu tak v praxi ovšem není. Ve světle skutečnosti, že AI je především autonomním systémem, který je schopen alespoň v nějaké míře fungovat nezávisle na svém autorovi, pozbývají klasické civilněprávní instituty své praktické aplikovatelnosti.

I přes skutečnost, že zcela autonomní AI v současné době neexistuje, bylo by krátkozraké nepřiznat AI alespoň určitou míru autonomie v situacích, kdy AI začne jednat nepředvídatelně a oproti původnímu účelu samovolně vykazovat jiné chování, než ke kterému byla původně zamýšlena. Příkladem z praxe může být umělá inteligence Tay, vytvořená společností Microsoft v roce 2016 za účelem jejího působení na sociálních sítích, konkrétně na platformě Twitter.⁶⁰

AI systém Tay byl naprogramován společností Microsoft tak, aby byl schopný se samostatně učit z dat dostupných na sociální platformě Twitter, a následně, za využití těchto dat, imitovat lidské chování a veřejně na sociální platformě vystupovat jako adolescentní žena, která veřejně publikuje své příspěvky, tzv. tweety. Onen AI systém tedy nebyl programován k určitému jednání, pouze mu bylo predestinováno prostředí a mantinely, v rámci kterých se měl dále učit a autonomně vystupovat.

Cílem tohoto projektu bylo vytvořit AI chatbota schopného autonomně napodobit lidské chování nezávislé na vstupních pokynech. Samotný projekt byl ovšem krátce po jeho vzniku ukončen, neboť Tay publikovala nenávistné, vulgární a kontroverzní tweety. Tento jev byl zapříčiněn z části tím, že Tay došla monitorováním platformy Twitter k závěru, že právě tweety s nenávistným a kontroverzním obsahem

⁵⁹ POLČÁK, R., *Odpovědnost umělé inteligence a informační útvary bez právní osobnosti*, *Bulletin advokacie* [online], dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/odpovednost-umele-inteligence-a-informacni-utvary-bez-pravni-osobnosti>, [cit. 17.11.2023].

⁶⁰ NEFF, Gina a Peter NAGY. *Talking to Bots: Symbiotic Agency and the Case of Tay*. *International Journal of Communication*. 2016, roč. 10, [online]. Str. 4915, [cit. 17.11.2023].

mají největší dosah a „popularitu“, a částečně vlivem toho, že sami uživatelé při interakci s chatbotem nabádali Tay k těmto nenávisným projevům.⁶¹

Příkladem nenávisných příspěvků Tay, v důsledku kterých mohlo dojít ke vzniku újmy, jsou tweety, v rámci kterých se Tay otevřeně hlásila k nenávisti vůči určitým skupinám osob, konkrétně vůči Afroameričanům a Židům, kdy Tay v této souvislosti mimo jiné uváděla, že: „*Adolf Hitler neudělal nic špatného*“ či „*Holokaust je výmysl*.“⁶²

Takové jednání přitom naplňuje znaky trestného činu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod⁶³, a je rovněž způsobilé zapříčinit vznik škody společnosti Microsoft, a to v podobě peněžitých sankcí uložených za porušení zákona či ušlého zisku z důvodu snížení poptávky po produktech společnosti Microsoft, o níž bylo známo, že stojí za provozem systému umělé inteligence Tay.

Pokud by tak výše popsaným jednáním Tay vznikla společnosti Microsoft újma, kdo by za takové jednání měl odpovídat, když na vývoji oné AI podílel nespočet fyzických osob, vlastníkem AI byla sama společnost Microsoft a dohled vykonávala třetí osoba? Byly v takovém případě naplněny zákonné předpoklady vzniku odpovědnosti, tedy především příčinná souvislost a v případě institutů, vycházejících ze subjektivní odpovědnosti, i podmínka zavinění?

Pro zodpovězení výše položených otázek se v této části zaměřím nejdříve na to, jaké již existující instituty lze na odpovědnost AI v praxi aplikovat. V civilněprávní teorii lze najít mnoho druhů členění odpovědnosti, ať již podle zdroje protiprávnosti, podle předmětu odpovědnosti, podle povahy újmy či podle povahy protiprávního jednání nebo zavinění. Pro účely této práce se budu dále zabývat dělením odpovědnosti podle zdroje protiprávnosti, které se v civilněprávní teorii člení na:

- i) odpovědnost smluvní dle § 2913 – ex contractu,

⁶¹ POLČÁK, R., *Odpovědnost umělé inteligence a informační útvary bez právní osobnosti*, opt. cit., [cit. 17.11.2023].

⁶² Příklady dalších konkrétních výroků Tay na platformě Twitter jsou přílohou č. 2 této práce.

⁶³ Ustanovení § 356 odst. 1 Zákona č. 40/2009 Sb., Trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

- ii) odpovědnost mimosmluvní dle § 2910 - ex delicti a § 2909 - dobré mravy,
- iii) zvláštní případy: odpovědnost za náhodu dle § 2904 a § 2920 an.

Ať se již budeme dále zabývat odpovědností podle kteréhokoli z výše jmenovaných zdrojů protiprávnosti, je vždy nezbytné zkoumat rovněž i to, zda byly splněny zákonné předpoklady pro vznik odpovědnosti, tedy jednání, následek, kauzální nexus a v případě subjektivní odpovědnosti rovněž i zavinění.

Civilní procesní právo je přitom stavěno na zásadě, že v případě sporu nese důkazní břemeno a břemeno tvrzení právě strana žalující, tedy typicky osoba, které byla deliktiním jednáním způsobena újma. V případech, kdy bude v této „rovnici“ figurovat AI, bude dle mého názoru přitom právě problematické prokázat kauzální nexus mezi protiprávním jednáním a vzniklou škodou, či případně i zavinění konkrétní osoby.

Pokud by tak ve výše uvedeném případě vznikla společnosti Microsoft škoda, bylo by možné uvažovat o aplikaci hned několika soukromoprávních institutů. Obecně by šlo na AI aplikovat ustanovení o škodě způsobené věcí dle ustanovení §§ 2936-2937 Občanského zákoníku, kdy ustanovení § 2936 OZ stanoví, že: *„za škodu odpovídá ten, kdo při plnění použije vadnou věc a pokud věc způsobí škodu sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled, případně vlastník věci, pokud takovou osobu nelze určit“*.

Ve vztahu využití AI a mimosmluvní odpovědnosti nelze zajisté opomenout, že vedle porušení zvláštních zákonných ustanovení dle §§ 2920-2950 OZ, může civilněprávní odpovědnost za škodu vzniknout i porušením generální prevenční normy, která je zakotvena v ustanovení § 2900 OZ a stanovuje obecnou prevenční povinnost, kterou musí zachovávat každý, bez ohledu na to, zda pro něj tato prevence vyplývá ze smluvního vztahu nebo z obecné právní povinnosti stanovené zákonem. V čistě teoretické rovině by poté šlo uvažovat i o analogii ke škodě způsobené zvířetem, neboť dle některých teoretiků AI, obdobně jako zvíře, není schopna samostatně právně jednat.⁶⁴

⁶⁴ BERAN, Karel; ČECH, Petr; DVOŘÁK, Bohumil; ELISCHER, David; HRÁDEK, Jiří et al. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekonstrukci českého soukromého práva*

Pokud by tak v daném případě těmito nenávisnými tweety vznikla společnosti Microsoft škoda, mohla by se patrně společnost Microsoft domáhat svého nároku na náhradu škody vůči fyzickým osobám, kteří na základě objednávky společnost Microsoft systém umělé inteligence Tay zhotovili.

Společnost Microsoft by však patrně neustála důkazní břemeno ve vztahu k prokázání příčinné souvislosti mezi jednáním těchto osob při vývoji AI a nenávisnými tweety, jako i zaviněním konkrétních fyzických osob, a to z důvodu, že rozhodovací procesy AI jsou pro uživatele i vývojáře zpravidla netransparentní a nesrozumitelné a nelze tedy ověřit na základě jakých postupů došlo ke konečném výstupu AI, v tomto případě k nenávisným tweetum. Tento jev je přitom označován jako „black-box problematika“, kdy toto označení vychází z toho, že umělá inteligence je černou skříňkou, do které vnější pozorovatel nemá možnost vidět a vnitřní procesy AI jsou tak ze strany uživatelů nekontrolovatelné.

Tento jev by bylo teoreticky možné částečně překlenout dostatečnou smluvní úpravou mezi uživatelem a tvůrcem AI, kdy by se tvůrce AI zavázal ke slibu odškodnění pro případ, že vlivem AI vznikne uživateli škoda. Je však otázka, nakolik by byli vývojáři AI ochotni takový závazek přijmout.

V kontextu shora uvedeného se tak nabízí otázka, zda je legitimní stav, kdy zde teoreticky existuje dostatečná právní úprava, kterou lze na AI aplikovat, avšak pouze se značnými obtížemi. Domnívám se, že právo, jakožto normativní systém, by mělo usilovat spíše o to, aby byla právní úprava dostatečně transparentní a předvídatelná, a to především pro adresáty právních norem.

2.4. Úvahy de lege ferenda

Problematikou soukromoprávní odpovědnosti, vzhledem ke specifikům AI popsaným výše, se již delší dobu zabývá Evropská unie, na jejímž poli vzniká připravovaná směrnice EU o přizpůsobování pravidel mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti umělé inteligence (směrnice o odpovědnosti za umělou inteligenci), která by měla být v celém jejím rozsahu účinná zhruba v roce 2026. Nejaktuálnější Návrh

[online]. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7598-043-4, dostupné z *dSPACE.cuni.cz*, s. 11, [cit. dne 16.12.2023]

směrnice ze dne 21.01.2024 představuje řadu východisek, jak by taková ideální úprava odpovědnosti AI de lege ferenda měla vypadat.

Předmětná směrnice přitom vychází z Návrhu Aktu o umělé inteligenci zmíněném již v první části této práce, kdy na něj v několika bodech přímo odkazuje a implementuje aktem navržené definice. V současném znění návrhu aktu o umělé inteligenci je umělá inteligence rozdělena podle své rizikovosti na⁶⁵:

Zakázanou AI	Článek 5 ⁶⁶ Návrhu Aktu o umělé inteligenci obsahuje taxativní výčet systémů umělé inteligence, které označuje za zakázané, kdy příkladem může je především taková umělou inteligenci, která využívá podprahové či manipulativní techniky k ovlivnění lidského úsudku či je jinak způsobila způsobit osobám výraznou újmu.
Vysoce rizikovou AI,	Za vysoce rizikovou AI označuje akt o umělé inteligenci takovou umělo inteligenci, která je uvedená v přílohách č. II a III k aktu o umělé iteligeni. Příkladem může být systém AI zajišťující vzdálenou biometrickou identifikaci, AI systém využívaný při náboru zaměstnanců AI, v justici či při výkonu soudních rozhodnutí.
AI s nízkým či minimálním rizikem	Tato kategorie zahrnuje systémy AI, které jsou považovány za bezpečné a mají malý dopad na práva a svobody lidí. Příkladem mohou být AI chatboti pro zákaznickou podporu nebo AI nástroje pro osobní organizaci. Tyto systémy AI mohou být používány s minimálními regulacemi.

⁶⁵Odst. 5 bod 5.2.2. Návrhu NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, KTERÝM SE STANOVÍ HARMONIZOVANÁ PRAVIDLA PRO UMĚLOU INTELIGENCI (AKT O UMĚLÉ INTELIGENCI) A MĚNÍ URČITÉ LEGISLATIVNÍ AKTY UNIE ve znění ze dne 21.04.2021, [online], dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0206>

⁶⁶ Článek 5 Návrhu SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o přizpůsobení pravidel mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti umělé inteligenci (směrnice o odpovědnosti za umělou inteligenci) ve znění ze dne 21.01.2024, [online]. Neoficiální konsolidované znění. Dostupné z: <https://asociace.ai/wp-content/uploads/2024/01/eu-ai-act-draft-consolidated.pdf>

Samotná směrnice přitom již v článku 1. i v důvodové zprávě identifikuje, že základním problémem mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti za škodu je právě důkazní břemeno, na což reaguje možným zmírněním standardu důkazního břemene a zavedením institutů zpřístupnění informací a vyvratitelných domněnek.⁶⁷

Směrnice o odpovědnosti za AI přitom vychází ze shora uvedené klasifikace AI dle její rizikovosti a zaměřuje se především na škodu způsobenou vysoce rizikovou AI, ve vztahu ke které navrhuje zavést institut zpřístupnění důkazů. Dle tohoto by poskytovatel nebo uživatel AI (ve smyslu aktu o AI) byl povinen na žádost oprávněné osoby zpřístupnit příslušné důkazy, pokud existuje podezření, že AI poškozenému svým chováním způsobila újmu.

Aplikováno na případ Tay, která by způsobila škodu společnosti Microsoft, mohl by se Microsoft na základě unijní úpravy domáhat po vývojáři Tay toho, aby zpřístupnil záznamy o rozhodovacích procesech Tay, které je povinen uchovávat. Pokud by tak vývojář Tay neučinil, mohl by se dle Návrhu Aktu o umělé inteligenci Microsoft domáhat zpřístupnění důkazů prostřednictvím soudu. V takovém případě by Microsoft musel prokázat pouze věrohodnost nároku na náhradu škody, k čemuž by patrně stačil rozsudek o uložení peněžité sankci a záznam nenávistných tweetů. Pokud žalovaný vývojář povinnost zpřístupnit záznamy o rozhodovacích procesech Tay nesplnil, uplatnila by se v takovém případě vyvratitelná domněnka, že žalovaný nesplnil povinnost řádné péče a zavinil tak škodu.

Dále návrh směrnice odpovědnosti za AI v článku 4 stanovuje vyvratitelnou domněnku příčinné souvislosti v případě zavinění. Pokud by tak Microsoft jakožto žalobce na základě zpřístupněných důkazů prokázal, že došlo k zavinění ze strany žalovaného či by se uplatnila shora zmíněná domněnka opomenutí řádné péče, soudy mají na základě této vyvratitelné domněnky přepodkládat, že zde byla příčinná souvislost mezi zaviněním žalovaného a výstupem vytvořeným systémem AI.

⁶⁷ Článek 1 a zvláštní část důvodové zprávy k článku 1 v Návrhu SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o přizpůsobení pravidel mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti umělé inteligenci (směrnice o odpovědnosti za umělou inteligenci) ve znění ze dne 28. 09. 2022, dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0496>

Shora uvedenými domněnkami tak v praxi dojde ke snížení důkazního břemene žalobce a usnadnění případného vymáhání náhrady škody ze strany oprávněné osoby. Jedná se tak z mého pohledu o velmi žádoucí komplexní regulaci, která by společně s Aktem o AI odstranila shora nastíněnou problematiku odpovědnosti za AI. Ačkoli by předmětná směrnice měla být přijata až někdy v roce 2026, již v současné době může její návrh alespoň sloužit jako vodítko soudům při aplikaci práva, jak v takových případech postupovat.

3. Regulace AI při poskytování právních služeb

Jaký by mělo význam studovat právo a právní vědu, kdyby výkon advokacie nebyl nikterak regulován a právní rady mohl poskytovat každý, a to za libovolnou úplatu bez jakékoli odpovědnosti za výsledek či způsobenou škodu? Ačkoli to může znít jako sen spousty „právníků přes noc“, kteří se experty na danou právní problematiku stali rychlým pohledem do již neplatné verze zákona na internetu, pro klienty, advokáty a budoucnost advokacie jako takové, by to zajistě byla spíše noční můra.

I z tohoto důvodu je v České republice výkon advokacie normativně regulován, a to jak na úrovni zákona, tak rovněž stavovských předpisů. Ono vinklaření, tedy pokoutné poskytování právních služeb ze strany neoprávněných osob, je přísně sankcionováno a na advokáta, jakožto odborníka v dané profesi, jsou kladeny přísné požadavky, které cílí na to, aby nepůsobil svými radami škodu klientům a rovněž aby nedocházelo ani k snižování důstojnosti advokátního stavu.

V další části této práce se tak nejprve zaměřím na otázku, zda může AI poskytovat právní služby a kde je případně hranice mezi protiprávním poskytováním právních služeb a zprostředkováním obecných informací, a to vzhledem k normativní úpravě poskytování právních služeb v České republice, Evropě i mimounijní legislativě napříč různými právními řády.

Optikou tohoto porovnání pak v závěru této kapitoly zhodnotím současnou úpravu, a předestřu, jak by se regulace AI při poskytování právních služeb mohla dále vyvíjet do budoucnosti.

3.1. Porovnání s úpravou ostatních států

Tato část práce shrnuje a porovnává úpravu využití AI k poskytování právních služeb ve světě. Ačkoli jsou si právní řády napříč světy mnohdy velmi odlišné, i tak lze některé premisy ze zahraniční úpravy vztáhnout na úpravu tuzemskou. Pokusím se tak shrnout a vybrat nejzajímavější tendence z rozhodovací praxe soudů, ale i zákonodárství, které mají význam pro tuzemskou právní úpravu.

3.1.1. USA a Británie

Již v ostatních státech jak vně, tak i mimo Evropu, vyvstala otázka souladu užívání AI při poskytování právních služeb s právním řádem dané země. Jedním

z příkladů takových států mohou být Spojené státy Americké, kde Americká asociace advokátů, zkráceně ABA, která je obdobou České advokátní komory v americkém právním systému, přijala vlivem fenoménu AI výkladový komentář č. 8 k bodu č. 1 modelových pravidel profesního chování advokáta. V tomto komentáři je zachycena premisa, že aby byl advokát schopen svému klientovi poskytovat kompetentní odborné právní zastoupení, musí si udržovat požadované znalosti a schopnosti, a to jak sledováním změn v právu a jeho praxe, tak i posouzením výhod a rizik spojených s novými technologiemi.⁶⁸

Shora uvedeným komentářem tak ABA postavila najisto, že advokát nejen může, ale dokonce má povinnost zvážit využití AI při poskytování právních služeb, a to s přihlédnutím k možným rizikům a výhodám.

Co se týče otázky, zda mohou být AI nástroje k poskytování právních služeb i stran neadvokátů, lze se v této otázce inspirovat dalším případem z Angloamerického právního systému týkajícím se použití AI při poskytování právních služeb, konkrétně nástroje DoNotPay, vytvořeného na přelomu let 2015/2016, který je hojně využíván v Británii i USA⁶⁹. Tento nástroj byl původně vytvořen za účelem obrany v řízení vůči pokutám za parkování,⁷⁰ ovšem již v roce 2017 došlo k rozšíření jeho agendy a předmětný nástroj, který funguje jako chatbot v internetovém rozhraní, je v současné podobě schopen poskytovat právní poradenství v širokém spektru oblastí, zejména nahlášení a nároků z možné diskriminace, mateřské dovolené či například možných nároků vzniklých z provozu letecké dopravy.⁷¹

⁶⁸ Bod č. 8 výkladového komentáře k modelovým pravidlům profesního chování advokáta, dostupné z https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/rule_1_1_competence/comment_on_rule_1_1/

⁶⁹ FARIVAR, Cyrus. *This chatbot appeals parking tickets and wins 60 percent of the time* [online]., *Ars Technica*, 2016, dostupné z: <https://arstechnica.com/tech-policy/2016/06/live-in-nyc-or-london-this-chatbot-will-help-you-appeal-parking-tickets/>. [cit. dne 28.10.2023].

⁷⁰ KOLAŘÍKOVÁ, Linda a HORÁK, Filip. *Umělá inteligence & právo. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-783-9, strana 34

⁷¹ CROTOF, Rebecca. "CYBORG JUSTICE" AND THE RISK OF TECHNOLOGICAL-LEGAL LOCK-IN [online]. *Columbia law review*. 2019, roč. 119, č. 7, ISSN 0010-1958, dostupné z: <https://home.heinonline.org>. [citováno dne 28.10.2023].

DoNotPay je ve své podstatě platformou, na které působí chatboti, kteří jsou schopní na základě vstupních informací od klientů generovat právní dokumenty a podání sloužící k uplatnění různorodých soukromoprávních nároků.⁷² Ačkoli dle informací od autora této AI platformy měli při vývoji AI asistovat advokáti za účelem, aby ověřili, že předmětné výstupy jsou v souladu s právním řádem a budou sloužit svému účelu, sám autor právní vzdělání nemá a nad výsledky nedozoruje žádný advokát. Předmětný právní nástroj, který byl ve svých počátcích zdarma, a sloužil k dobročinné pomoci veřejnosti, je přitom v současné době za své využití zpoplatněn.

Ačkoli má mít AI nástroj DoNotPay alespoň ve vztahu k rozporování pokut za parkování téměř 2/3 úspěšnost, je zřejmě problematické, že se jedná o systém, který poskytuje právní rady bez jakékoli licence či povolení, a to dokonce za úplatu. V Kalifornii, ostatně jako i v ostatních státech USA, je přitom zakázáno poskytovat právní služby bez toho, aniž by jedinec byl zapsaný u advokátní komory daného federativního státu USA.⁷³ Kalifornský zákon, upravující požadavky na poskytování právních služeb ve státu Kalifornie, přitom za porušení tohoto ustanovení stanoví trest odnětí svobody až na jeden rok a/nebo pokutu ve výši 1 000 USD⁷⁴, tedy téměř 25 000,- Kč. Vyvstává zde rovněž otázka případné odpovědnosti za vzniklou škodu v případě, že jedinec se svým nárokem za využití poskytnutých rad a generovaných dokumentů neuspěje.

Takový spor se objevil v březnu 2023 před Nejvyšším soudem státu California USA, kdy poškozený, pan Jonathan Faridian, podal vůči společnosti DoNotPay Inc. veřejnou žalobu, kterou se domáhá, aby soud určil, že jednání společnosti DoNotPay Inc., která stojí za vývojem a provozováním AI nástroje DoNotPay, je protiprávní, neboť ona AI poskytuje právní služby v rozporu se zákonnou úpravou. Pan Faridian se tak vůči

⁷² ANTHONY, Sebastia. *Chatbot lawyer, which contested £7.2M in parking tickets, now offers legal help for 1,000+ topics [online].* *Ars Technica*, 2017, dostupné z: <https://perma.cc/KWC5-V6XD>. [cit. dne 29.10.2023].

⁷³ *Ustanovení § 6125 Kalifornského zákoníku o podnikání a obodných povoláních, [online].* Dostupné z: https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?sectionNum=6125.&lawCode=BPC *Ustanovení § 6125 Kalifornského Zákoníku podnikání a svobodných povolání*

⁷⁴ *Kalifornský Zákoník o podnikání a svobodných povoláních, op. cit., Ustanovení § 6126 písm. a).*

společnosti DoNotPay domáhal, aby s provozováním AI nástroje přestala a nahradila mu vzniklou škodu.⁷⁵

Navrhovatel svůj nárok odůvodnil tím, že si za poplatek na stránkách DoNotPay nechal vyhotovit předmětné dokumenty a s tím související služby, a to v domění, že se jedná o právní služby poskytované licencovaným advokátem. Předmětné výstupy ovšem nejen že nebyly poskytnuté advokátem, ale rovněž byly ve velmi špatné kvalitě. Navrhovatel si nechal vyhotovit výzvu k plnění, která měla být zaslána protistraně s tím, že tento dokument vyhotoví a odešle přímo společnost DoNotPay. Předmětný dokument se ovšem panu Faradianovi vrátil a po otevření poštovní obálky pan Faradian zjistil, že se jednalo pouze o prázdný papír s jeho jménem, vlivem čehož došlo k promlčení jeho nároku, neboť nebyl uplatněn včas.⁷⁶

Daná kauza ještě nebyla ze strany Kalifornského soudu rozhodnuta. Vzhledem ke skutečnosti, že je USA federativním státem v angloamerickém právním systému, kde má judikatura jakožto case-law zásadní postavení, mohlo by mít rozhodnutí v této věci podstatný význam na budoucí regulaci legal tech v USA.

3.1.2. Francie

Poměrně odlišný přístup nežli zmíněná ABA ve Spojených státech amerických, zvolila Francie. Jak jsem již uvedl výše, jedním z možných využití nástrojů AI je možnost analýzy právních předpisů a judikatury, jako i predikce soudních sporů či správních řízení. Vůči takovému využívání umělé inteligence se v roce 2019 poměrně přísně vymezila Francie, když přijala dne 23. března 2019 Zákon č. 2019/222, v jehož článku 33 označila používání AI k predikci výsledků soudních sporů za protiprávní a stanovila za porušení této normy trestněprávní sankce.⁷⁷

⁷⁵ *Hromadná žaloba pro porušení ustanovení § 17200 Kalifornského zákoníku o podnikání a svobodných podnikáních ze dne 03.03.2023, [online]. Dostupná z <https://www.classaction.org/media/faridian-v-donotpay-inc.pdf> [cit. dne 01.11.2023]*

⁷⁶ *Hromadná žaloba pro porušení ustanovení § 17200 Kalifornského zákoníku o podnikání a svobodných podnikáních ze dne 03.03.2023, op. cit., bod 34. [cit. dne 01.11.2023]*

⁷⁷ *France Bans Judge Analytics, 5 Years In Prison For Rule Breakers, Artificial Lawyer [online], 04. června 2019, dostupné z: <https://www.artificiallawyer.com/2019/06/04/france-bans-judge-analytics-5-years-in-prison-for-rule-breakers/> [cit. dne 02.11.2023]*

Francie tento postup odůvodnila tím, že vlivem těchto nástrojů dochází k tzv. forum shoppingu, tedy výběru soudu, který by o nároku rozhodoval, a to na základě toho, zda predikční nástroj na základě veřejně dostupných dat vyhodnotí, že u tohoto soudu má předmětný nárok vyšší šanci na úspěch. Tento přístup ze strany Francie považují za poměrně konzervativní. Dané technologie AI již v současné době existují a vzhledem k jejich exponencionálnímu vývoji a popularitě zajisté není na místě reagovat na ony nástroje tak, že je budeme ignorovat či zakazovat. Na místě by byla spíše vhodná a účelná regulace, nikoli stanovení sankce za využívání těchto nástrojů při využití veřejně dostupných dat o rozhodovací praxi soudů.

3.1.3. Spolková republika Německo

Další významný milník pro regulaci AI při poskytování právních služeb je možné nalézt ve Spolkové republice Německo, kde probíhal soudní spor mezi Hamburskou advokátní komorou a on-line právní platformou SmartLaw.de. V této kauze je zajímavé i to, že tato platforma je provozována nadnárodní společností Wolters Kluwer, která prostřednictvím své dceřinné společnosti Wolters Kluwer ČR, a.s. mimo jiné provozuje v České republice právní informační systém Aspi. Podstatou tohoto sporu mezi společností Wolters Kluwer a Hamburskou advokátní komorou byla otázka, zda je možné, aby na platformě SmartLaw.de byla provozována umělá inteligence, která nabízí tvorbu a revizi smluv na základě automatizovaného formuláře, po jehož vyplnění dojde k vyhotovení smlouvy ze strany AI.⁷⁸

Hamburská advokátní komora přitom argumentovala, že poskytování právních služeb, spočívajících v tvorbě draftů smluv zapomocí AI, bez supervize advokáta není možné, neboť provozovatel takové platformy nemůže zaručit dostatečnou právní jistotu pro klienty. Následně poté, co Hamburská advokátní komora vyhrála soudní spor v první instanci, publikovala na svých stránkách sdělení, že ze strany platformy SmartLaw.de docházelo k neoprávněnému poskytování právních služeb v rozporu s Německým zákonem o poskytování právních služeb*² (RDG), který v ustanovení § 3

⁷⁸ *LegalTech On Trial – Regional German Bar „Wins Ban“ on contract platforms, Artificial Lawyer [online], 10. října 2019, dostupné z: <https://www.artificiallawyer.com/2019/10/10/legaltech-on-trial-regional-german-bar-wins-ban-on-contract-platforms/>, [cit. dne 02.11.2023]*

*² *Překlad učiněný za pomoci systému AI nazvaného DeepL, dostupný z <https://www.deepl.com/translator>*

stanoví, že poskytovat právní služby je možné pouze v rozsahu stanoveném tímto zákonem či jinými předpisy⁷⁹.

Proti shora uvedenému rozhodnutí prvoinstančního soudu podala společnost Wolters Kluwer odvolání, ve kterém namítala, že služby poskytované platformou Smartlaw.de nenaplňují definici poskytování právních služeb ve smyslu § 3 RDG, neboť AI neposkytuje právní poradenství, když nedochází k rozboru a aplikaci individuálních okolností případu, nýbrž se jedná pouze o obecné shrnutí standardisovaných skutečností.⁸⁰ Společnost Wolters Kluwer dále argumentovala, že i například přiznání k dani z příjmu je již dlouhou dobu automatizované formou formuláře, a společnost nevidí rozdíl mezi těmito formuláři a AI nástrojem ke tvorbě smluv.

Předmětem odvolacího řízení tak bylo posouzení právních otázek, zda AI nástroj k vyhotovení smluvní dokumentace, provozovaný společností Wolters kluwer na platformě smartlaw.de, poskytuje právní služby ve smyslu § 3 RDG a zda se společnost Wolters Kluwer dopustila v souvislosti s inzercí tohoto nástroje nekalé soutěže a klamavé reklamy, když používala pojmy jako „rychlejší než advokát“ či „právní dokumenty v kvalitě jako od advokáta“. Společnost Wolters Kluwer posléze podané odvolání částečně vzala zpět, a to co do výroku ohledně nekalé soutěže a klamavé reklamy.⁸¹

Poté, co odvolací soud v Kolíně nad Rýnem rozhodl ve prospěch společnosti Wolters Kluwer, podala Hamburská advokátní komora proti předmětnému rozsudku dovolání k Nejvyššímu spolkovému soudu, který dne 09.10.2021 v dané věci rozhodl tak, že potvrdil rozhodnutí odvolacího soudu s odůvodněním, že provozováním AI nástroje poskytujícím služby, spočívající v tvorbě smluvní dokumentace na základě

⁷⁹ Spolková republika Německo, Zákon o mimosoudních právních službách (Zákon o právních službách – RDG) ze dne 12.12.2007 (BGBl. I S. 2840)FNA 303-20), ve znění pozdějších předpisů, [online]. Dostupný v angličtině z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_rdg/index.html

⁸⁰ Contract Platform Shock Ban: Wolters Kluwer to Appeal + Clarify German Regulation, Artificial Lawyer [online], 15. října 2019, dostupné z: <https://www.artificiallawyer.com/2019/10/10/legaltech-on-trial-regional-german-bar-wins-ban-on-contract-platforms/>

⁸¹ Doc Generation Ban – German Court seems favourable to Wolters Kluwer on UPL Claim [online], 18. května 2020, dostupné z: <https://www.artificiallawyer.com/2020/05/18/doc-generation-ban-german-court-seems-favourable-to-wolters-kluwer-on-upl-claim/>

vstupních informací od klienta, nedochází k poskytování právních služeb ve smyslu § 3 RDG, neboť zde absentuje individuální právní posouzení a takové jednání není dle německých zákonů protiprávním.⁸²

Rok 2019 byl před německými soudy poměrně plodný, neboť v tomto roce probíhal u německých soudů ještě jeden spor, a to mezi Berlínskou advokátní komorou a společností Lexfox s ručením omezeným, která na svých stránkách spustila AI nástroj umožňující nájemníkům vypočítat obvyklé nájemné v daném místě a čase. V případech, kdy takto určené nájemné bylo výrazně nižší nežli fakticky hrazené nájemné, poskytoval tento nástroj nájemcům rovněž i komplexní poradenství a možnost domáhat se u soudu prostřednictvím společnosti Lexfox nároku na vydání tohoto rozdílu, který bychom v českém právním řádu mohli označit za bezdůvodné obohacení. Berlínská advokátní komora považovala daný AI nástroj i s tím související jednání společnosti Lexfox za neoprávněné poskytování právních služeb ve smyslu ustanovení § 3 RDG.⁸³

Společnost Lexfox přitom byla certifikovanou inkasní společností ve smyslu ustanovení § 10 odst. 1.1. ve spojení s ustanovením § 2.2. věty první RDG, dle které některé registrované společnosti mohou na základě odborné způsobilosti poskytovat právní služby v oblasti vymáhání dluhů.⁸⁴ Předmětná právní otázka posuzovaná soudy v tomto sporu tak byla, zda lze provozování onoho nástroje AI k porovnávání nájemného podřadit pod onu zákonnou výjimku stanovenou v ustanovení § 10 odst. 1 RDG, či zda se už jedná o neoprávněné poskytování právních služeb, respektive právních rad, dle § 3 RDG.

Spor se dostal opětovně až před Nejvyšší spolkový soud, který v dané věci rozhodl tak, že samotný nástroj AI k porovnávání nájemného i následující mimosoudní

⁸² *Wolters Kluwer Wins Landmark German DIY Doc Generation Case, Artificial Lawyer [online], 10. září 2021, dostupné z: <https://www.artificiallawyer.com/2021/09/10/wolters-kluwer-wins-landmark-german-diy-doc-generation-case/>*

⁸³ *Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 27. listopadu 2019, spisová značka VIII ZR285/18, dostupné z: <https://www.bundesgerichtshof.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2019/2019153.html>*

⁸⁴ *Ustanovení § 10 odst. 1 Německého zákona o mimosoudních právních službách (Zákon o právních službách – RDG) ze dne 12.12.2007 (BGBl. I S. 2840)FNA 303-20), ve znění pozdějších předpisů, [online]. Dostupný v angličtině z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_rdg/index.html*

vymáhání pohledávky, je činností povolenou pro registrované společnosti dle § 10 odst. 1.1 RDG, a žalobnímu návrhu Berlínské advokátní komory tak nevyhověl. Tento rozsudek má zásadní význam i pro budoucí legislativní vývoj v SRN, neboť na základě něho byl následně přijat Zákon o podpoře nabídek orientovaných na spotřebitele na trhu právních služeb*³, který vstoupil v platnost dne 1. října 2021⁸⁵ a je veřejností označován za: „Legal-tech act“.

3.2. Regulace AI a jejího užívání při výkonu advokacie dle unijní úpravy

Co se týče otázky, zda může být AI při poskytování právních služeb ze strany advokátů jako pomocný nástroj, významnou snahu o regulaci využívání AI v této lze ze strany České advokátní komory (dále jen také jako „ČAK“) pozorovat v České republice od února 2023.

Na úrovni Evropské unie však tato iniciativa, kterou se patrně České advokátní komora inspirovala, probíhá již podstatně déle. První snahy o regulaci v EU lze datovat až do roku 2020, kdy Rada Evropských advokátních komor (dále jen: „CCBE“) přijala v březnu roku 2020 dokument nazvaný „CCBE CONSIDERATIONS ON THE LEGAL ASPECTS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE“, ve kterém poprvé komplexně vymezila základní právní aspekty umělé inteligence.⁸⁶ Tento dokument byl rozdělen celkem do 8 částí a zabýval se základní definicí umělé inteligence, otázkou lidských práv a AI, použitím AI ze strany soudů obecných i soudů trestněprávních, jako i problematikou týkající se vlivu umělé inteligence na poskytování právních služeb.

Ve vztahu k poskytování právních služeb seznala CCBE umělou inteligenci jako užitečný nástroj, a to především s přihlédnutím k tomu, že advokáti jsou při výkonu svého povolání ovlivněni množstvím dat, se kterými pracují. CCBE v této souvislosti uvedla, že AI nástroje pro poskytování právních služeb jsou v současnosti limitovány

⁸⁵ Spolková republika Německo, Zákon o podpoře nabídek orientovaných na spotřebitele na trhu právních služeb ze dne 10.08.2021, [online]. Dostupný z https://www.bmj.de/SharedDocs/Downloads/DE/Gesetzgebung/BGBl/Bgbl_Rechtsdienstleistungsmarkt.html

⁸⁶ DVOŘÁKOVÁ, Eva. CCBE komplexně zpracovala právní otázky umělé inteligence - Svět práva. Advokátní deník [online]. 2020. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/03/17/ccbe-komplexne-zpracovala-pravni-otazky-umele-inteligence/>, [cit. 17.11.2023].

na vyhledávací nástroje, zjednodušení datové analýzy a v některých jurisdikcích i predikci výsledků soudních sporů⁸⁷, kdy na základě tohoto shrnutí zdůraznila právě:

- nástroje na analýzu legislativy, judikatury a komentářové literatury,
- nástroje na revizi dokumentů a smluv,
- automatizovanou identifikaci relevantních dokumentů,
- automatizované vzory některých smluv.

V samotném dokumentu CCBE předestřela čtyři definiční znaky umělé inteligence, a to: „*schopnost strojů přemýšlet jako člověk, přemýšlet racionálně, jednat jako člověk a jednat racionálně.*“⁸⁸ CCBE ve svém komplexním stanovisku zdůraznila rovněž související problematiku spočívající v odpovědnosti advokáta a ochraně osobních údajů klienta v souvislosti s GDPR, stejně jako obecnou problematiku využívání právních nástrojů založených na bázi AI.⁸⁹

Za nejvýznamnější myšlenku vyjádřenou v tomto dokumentu považují sdělení CCBE, dle kterého nebude pravděpodobně nikdy možné vytvořit komplexní právní nástroj k poskytování právních služeb. A zejména pak z důvodů, že právo je komplexním fenoménem, na který lze nahlížet z různých perspektiv, a dále z důvodu, že i v rámci jednotlivých právních odvětví v jednom státu, existují právní pojmy, které mají napříč právními odvětvími různé významy a bylo by tak extrémně obtížné za pomoci strojového učení naučit umělou inteligenci mezi těmito nuancemi rozeznávat.⁹⁰

Tato myšlenka, vyjádřená ve stanovisku CCBE, je klíčová především z důvodu, že pro budoucnost AI při poskytování služeb je nezbytné, aby jak vývojáři, tak i koncoví uživatelé, předně zvažili nejen výhody a rizika, ale rovněž i limity AI jako právního nástroje. Největším omezením ve vztahu k AI v právním prostředí je přitom

⁸⁷ Stanovisko rady evropských advokátních komor, 2020, [online]. dostupné z: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/IT_LAW/ITL_Guides_recommendations/EN_ITL_20200220_CCBE-considerations-on-the-Legal-Aspects-of-AI.pdf#page=28&zoom=100,0,0. Strana 21, [cit. dne 17.11.2023].

^{*3} Překlad učiněný za pomoci překladatelského systému AI nazvaného DeepL, upravený autorem, dostupný z <https://www.deepl.com/translator>

⁸⁸ Stanovisko Rady evropských advokátních komor, op. cit., Strana 28, [cit. dne 17.11.2023].

⁸⁹ Stanovisko Rady evropských advokátních komor, op. cit., Strana 29, [cit. dne 17.11.2023].

⁹⁰ Stanovisko Rady evropských advokátních komor, op. cit., Strana 29, [cit. dne 17.11.2023].

v současné době právě schopnost rozlišovat nuance mezi jednotlivými pojmy z různých právních řádů.

Samotný fenomén slov, které mají odlišné významy ve vztahu k umělé inteligenci, popsal přitom již před více než 90 lety Marvin L. Minsky, jeden z průkopníků umělé inteligence ve dvacátých letech minulého století. Ačkoli Minsky o těchto slovech s různými významovými nuancemi, které označoval jako „suitcase words“⁹¹, psal v souvislosti s definicí umělé inteligence, jsem ovšem toho názoru, že tento pojem má i přesah do problematiky využívání AI jakožto právního nástroje. Obdobně jako je totiž AI těžké definovat za využití „suitcase words“, jako jsou inteligence a racionalita, je dle mého názoru až nemožné vytvořit komplexní právní nástroj na bázi umělé inteligence, neboť právo je plné oněch „suitcase words“, kdy ze strany zákonodárce jsou užívány pojmy, kterým právo přisuzuje jiný či i opačný význam, než mají obecně.⁹²

V roce 2022 publikovalo CCBE společně s ELF⁹³ navazující dokument nazvaný: *„Průvodce používáním nástrojů založených na systémech umělé inteligence pro advokáty a advokátní kanceláře v EU“*⁹⁴, ve kterém pragmaticky navázali na myšlenky z již zmíněného stanoviska z roku 2020, a položili tak poprvé na území celé evropy komplexní základy používání umělé inteligence při poskytování právních služeb.

Tento dokument považuji za natolik klíčový, že se mu nadále budu odděleně věnovat ve čtvrté kapitole této práce, kde přiblížím jednotlivé koncepce, které byly ve shora uvedeném dokumentu popsány. V Evropské unii tak došlo k položení základů úpravy, která nejen předestírá, jak by úprava využívání AI mohla vypadat

⁹¹ Z anglického *suit – kufř a words – slova*, Marvin L. Minsky tímto pojmem chtěl popsat slova, pod které lze, obdobně jako člověk do kufří ukládá jednotlivé věci, zařadit více významů a definic.

⁹² Příkladem může být například slovo *lukrativní*, které ačkoli v běžné mluvě je užíváno s významem: „přinášející značný zisk“, v právu se používá jako přídavné jméno označující bezúplatné právní jednání. Jako další příklad takového pojmu je možné uvést i slovo *finance*, které v běžném jazyku označuje „pěněžní masu“, ale například ve finančním právu označuje pojem docela odlišný. Jednotlivé právní pojmy se přitom liší nejen skrze různé právní řády, ale i napříč jednotlivými právními odvětvími.

⁹³ *Nadace evropských advokátů – z anglického European Lawyers Foundation*

⁹⁴ *Anglický Guide on the use of Artificial Intelligence-based tools by lawyers and law firms in the EU, autorský překlad.*

v budoucnosti, ale již v současné době slouží jako vodítko pro národní legislativu, jak fenomén AI do svých právních ráadů inkorporovat.

3.3. Regulace AI a jejího používání v ČR

Jak již bylo v této práci naznačeno, v České republice již téměř rok probíhá diskuse o používání AI při poskytování právních služeb na úrovni představenstva České advokátní komory. Tyto diskuse byly zahájeny během 14. schůze představenstva ČAK, která se konala ve dnech 06. – 07. února 2023. Na této schůzi bylo mimo jiné představenstvem ČAK odsouhlaseno zapojení ČAK do projektu Akademie evropského práva ERA nazvaného: „Justiční vzdělávání pro přípravu trestních profesionálů na digitalizaci a umělou inteligenci“.⁹⁵

Problematika umělé inteligence byla řešena i nanásledujících schůzích, v rámci kterých bylo JUDr. Martinu Maisnerovi PhD., MCI Arb., místopředsedovi ČAK a specialistovi na právo IT, uloženo, aby připravil návrh stanoviska představenstva k problematice užívání AI a souvisejících technologií.⁹⁶ Tento návrh místopředseda ČAK vyhotovil a prezentoval dne 19. června 2023 na 18. schůzi představenstva ČAK, kde bylo stanovisko dále diskutováno.

Po připomínkách Mgr. Trojana a dalších členů představenstva komory došlo k přepracování stanoviska, které bylo následně ve dnech 11. a 12. září 2023 na navazujícím zasedání představenstva ČAK přijato v revidované verzi všemi hlasy přítomných. Stanovisko č. 505-09/2023⁹⁷ publikované na stránkách ČAK obsahuje 6 klíčových bodů:

⁹⁵ Zázpis ze 14. schůze představenstva České advokátní komory, která se konala ve dne 06. – 07. února 2023, [online]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/zapis_14_predstavenstvo_2018_12_10.pdf, Bod 6b, [cit. dne 19.11.2023].

⁹⁶ Zázpis ze 17. schůze představenstva ČAK, Bod 4b), konané dne 11. května 2023 [online]. Dostupné z https://www.cak.cz/assets/zapis_ze_17_schuze_predstavenstva_web.pdf, Strana 3 a strana 14 [cit. dne 20.11.2023].

⁹⁷ Česká advokátní komora, Stanovisko k užívání umělé inteligence (AI) při poskytování právních služeb, 2023, [online], dostupné z: https://www.cak.cz/assets/priloha-2_2023_06.pdf

Bod 1.	V bodu prvním se představenstvo ČAK zabývalo tím, že neexistuje zákoná definice umělé inteligence a pro účely tohoto stanoviska tak přišlo s vlastní definicí AI jako: „schopnost počítačových programů napodobovat lidské schopnosti, jako je psaný či jiný projev, vyhledávání informací, učení se, uvažování, plánování nebo kreativita. Pro AI dále platí, že systémy umělé inteligence jsou schopné pracovat samostatně a také měnit a přizpůsobovat své jednání na základě vyhodnocení efektů předchozích akcí.“ ⁹⁸
Bod 2.	Umělá inteligence nemůže být v jakékoli formě poskytovatelem právních služeb ve smyslu § 1 Zákona o advokacii. ⁹⁹
Bod 3.	Proti využití AI k poskytování základních informací o činnosti advokáta či advokátní kanceláře klientům nelze nic namíat, pokud se bude jednat pouze o obecné právní informace v neaplikačním rozsahu podobném odborným právním článkům
Bod 4.	Odpovědi na dotazy týkající se konkrétního právního problému a případná subsumce skutkového stavu pod odpovídající právní normy se považuje za právní poradou ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 Zákona o Advokacii. Je nežádoucí, aby AI na webu advokáta takto poskytovala právní rady. Advokát je za takové jednání odpovědný dle zákona o advokacii, stavovských předpisů a obecné zákonné odpovědnosti.
Bod 5.	Advokát je povinen při využití AI plnit všechny povinnosti uložené zákonem o advokacii a stavovskými předpisy, zejména chránit zájmy jeho klienta a dodržovat zákonnou povinnost mlčenlivosti advokáta.

⁹⁸ Stanovisko rady evropských advokátních komor, op. cit., Strana 30, 31 [cit. dne 19.11.2023].

⁹⁹ Ust. § 98 Zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů: „Poskytováním právních služeb se rozumí zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu. Poskytováním právních služeb se rozumí rovněž činnost opatrovníka pro řízení ustanoveného podle zvláštního právního předpisu1, je-li vykonávána advokátem.“

Bod 6.	Pokud advokát chce využít AI ke zpracování informací či údajů poskytnutých mu klientem, či které obsahují informace o klientech advokáta či jejich případech, musí mu klient k tomu udělit předchozí souhlas s výslovným prohlášením, že ví, že AI může fungovat nepředvídatelně a že může AI tyto informace (byť anonymizované) sdílet s blíže neurčenými podobnými systémy.
-----------	---

Toto stanovisko je tak významným krokem vůči budoucímu zapojení AI do běžného chodu advokátních kanceláří, a to především z důvodu, že v bodu I. předmětného stanoviska představenstvo ČAK rovněž uvedlo, že AI je nástrojem, který advokát v souladu se zákonem a stavovskými předpisy může využít v souvislosti s poskytováním právních služeb, což je klíčový moment pro využití AI v ČR, neboť dosud v této otázce panovala mezi advokáty nejistota. Ze samostatného stanoviska je přitom zřejmé, že se ČAK inspirovala nejen již zmíněnou úpravou na poli EU, ale rovněž zde zohlednila některé aspekty, které vyvstaly při nasazení AI ve světě.

4. Využívání umělé inteligence při poskytování právních služeb

Dovolím si vrátit se k citátu Stevena Hawkinga z úvodu této práce, který lze volně přeložit jako: Úspěch při vytváření umělé inteligence by byl největší událostí v dějinách lidstva. Bohužel může být také poslední, pokud se nenaučíme, jak se vyhnout rizikům*³

Ačkoli se domnívám, že vytvoření AGI, minimálně v takové podobě, jak jí znázorňují některé science-fiction filmy, tedy jako všemocný, všeznalý a nezničitelný substrát, který má jediný cíl, a to podmanit si lidstvo, je v podstatě nemožný, ztotožňuji se se shora uvedeným citátem, který zdůrazňuje důležitost zhodocení rizik a jejich případnou regulaci a prevenci.

Risk management je z mého pohledu odvětvím, které do určité míry nastavuje zrcadlo právu a právní vědě, neboť identifikuje možné problematické oblasti, které by právo mělo regulovat. Právo pak jako regulatorní normativní systém působí do určité míře preventivně vůči adresátům těchto norem za účelem, aby zamezil jednání, které by bylo společensky škodlivé. Proto i právní normy bez stanovené sankce označujeme v právní teorii za imperfektní.

V této části se tak zaměřím převážně na to, jaké konkrétní právní nástroje využívající AI již v současné době existují, jaké jsou jejich výhody pro praktické použití, ale ovšem i jaká rizika se s jejím využitím pojí a jak jim předejít. Rovněž zhodnotím jejich možné použití ve světle české legislativy a stavovských předpisů.

4.1. Komplexní evropská úprava

Než se dále zaměřím na to, jaké konkrétní právní nástroje k poskytování právních služeb v České republice v současné době již existují, dovolím si udělat krok zpět a zaměřit se prvně na komplexní evropskou úpravu, která byla nastíněna již v kapitole 3. této práce, a to konkrétně na Průvodce používáním nástrojů založených na systémech umělé inteligence pro advokáty a advokátní kanceláře v EU.

Prvním důležitým bodem, který si v této souvislosti dovoluji zmínit, jsou takzvané „*benchmarks*“. Jedná se o tzv. veřejně dostupné srovnávací metody, na základě

kterých je porovnáváno to, jak jsou různé AI nástroje efektivní v řešení stejného specifického úkolu.¹⁰⁰

Tyto ukazatele přitom mají význam především pro potenciální zájemce o tyto služby, tedy uživatele právních nástrojů. Právě na základě těchto benchmarks získají totiž uživatelé obecnou představu o tom, co od daného právního nástroje očekávat, a jak se mu bude dařit v porovnání s ostatními právními nástroji podobného druhu. Je ovšem třeba mít na paměti, že ony „benchmarks“ vychází z teoretického pozorování a zkoušek, a je tedy třeba vždy provést hlubší rešerši a zvážit, zda by daný nástroj byl schopný plnit zamýšlené účely i v praxi.¹⁰¹ Jedná se ovšem o užitečný porovnávací parametr vzhledem k nepřehlednému množství existujících právních nástrojů.

Další významnou roli mají ve stanovisku zmíněné natural language processing tools (dále jen jako: „**NLP nástroje**“), jejichž hlavní funkcí je práce s nějakým myšlenkovým sdělením, ať již v psané či mluvené podobě. Tyto NLP nástroje přitom mohou být využity jak k analytickým, tak i generativním účelům¹⁰² a mají tak praktický význam jako právní nástroje, neboť právě se sděleními, tedy informacemi v psané či mluvené podobě, advokát nejčastěji pracuje.

Abychom pochopili samotný potenciál NLP nástrojů, je nutné nejdříve alespoň v obecné rovině pochopit, jak tyto nástroje fungují, a to na základě pojmů, které jsem vysvětlil již v první kapitole této práce. NLP nástroje jsou na základě strojového učení schopné identifikovat jednotlivá slova v textu a přiřadit jim určitý význam, a to ať již jako slovům samotným, tak i v rámci širšího kontextu (například zda se jedná o podstatné jméno či sloveso).

¹⁰⁰HOMOKI, Peter, *Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, Council of Bars and Law Societies of Europe, 2022, [online]. Dostupné z: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/Events/20220331_AI4L/EN_IT_Law_2022_Guide-AI4L_web.pdf. Strana 15, bod 3.3., [cit.dne 18.11.2023].*

¹⁰¹HOMOKI, Peter, *Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, op. cit., strana 16, bod 3.3., [cit.dne 18.11.2023].*

¹⁰²HOMOKI, Peter, *Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, op. cit., strana 16, bod 3.4., [cit.dne 18.11.2023].*

Takový nástroj by sám o sobě byl jakožto nástroj právní převážně nepoužitelný, neboť by nebyl schopný identifikovat další významy slov v konkrétním textu.¹⁰³ V této fázi tedy nastupuje do hry metoda LKR (legal knowledge representation), která funguje tak, že v rámci hloubkového učení dojde k vytvoření jednotlivých vrstev, za pomoci kterých je NLP nástroj schopen od sebe odlišovat různé významy slov a používat relevantní pojmy.¹⁰⁴ Kombinací metody LKR a NLP nástrojů tak dochází v určité míře k překlenutí již zmíněné problematiky suitcase words.

Dalším významným přínosem předmětného dokumentu je to, že zde došlo ke kategorizaci právních nástrojů do šesti typových tříd, kdy právě majoritní většina z nich funguje na bázi NLP. Tyto nástroje jsem zařadil do mnou navržené čtyřdruhé klasifikace z kapitoly první, kdy jednotlivé typy nástrojů výslovně zmíněné v průvodci CCBE, i ty ostatní, zde nezmíněné, rozeberu obecně v rámci podkapitol níže.

4.2. Textově-generativní právní nástroje

Nejdříve se zaměřím na AI právní nástroje, které lze zařadit do kategorie generativních právních nástrojů. Vyznačují se tím, že jejich hlavním účelem a funkcí je generace textových či grafických výstupů s určitou mírou autonomie, mající právní význam.

4.2.1. Writing assistance tools

Prvním typem nástrojů zmíněných v doporučení CCBE a ELF jsou podpůrné nástroje pro přípravu dokumentace, které jsem zařadil do mnou navržené kategorie generativních právních nástrojů. Tento typ AI právních nástrojů lze dále členit na writing assistance nástroje a document assembly nástroje, kterými se budu dále zabývat.

Writing assistance nástroje fungují na podobné bázi, jako například autokorekce na mobilním zařízení, případně jako kontrola gramatiky v prostředí textového editoru word. Tyto nástroje jsou tak schopné v reálném čase navrhnout další pokračování textu,

¹⁰³ *Například význam legální, význam který danému pojmu dávají strany pouze v daném právním vztahu na základě výkladových ustanovení uvedených ve smlouvě a podobně.*

¹⁰⁴ *HOMOKI, Peter, Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, op. cit., strana 17, bod 3.4., [cit.dne 18.11.2023].*

jako i možné stylistické a gramatické úpravy či osnovu, a mohou tak být velmi užitečné nejen při psaní smluv, ale i při tvorbě všelijakých právních stanovisek, rešerší a podání.

Příkladem takového nástroje je JennyAI – jedná se o obecný nástroj umělé inteligence, který není zaměřený výlučně pro použití v právním prostředí a absentuje tak již zmíněné LKR. Jeho výhodou ovšem je, že je veřejně dostupný a zcela zdarma, a rovněž že navrhovaný text vychází ze zadané specifikace, dle které nástroj volí navrhovanou slovní zásobu i úroveň jazyka. Tyto nástroje ovšem dokážou napomáhat i v dalších ohledech, a to je například vyhledávání neidentifikovaných pojmů, křížových referencí v textu smlouvy, či ověřování skutečnosti, zda citace zákona odpovídají citační normě a zda se skutečně vztahují k předmětné právní problematice.¹⁰⁵

Tento nástroj vnímám jako vhodný pro použití právě již při tvorbě zmíněných právních stanovisek a rešerší, ale rovněž i při psaní inominátních nebo velmi specifických smluv. Co se týče nejběžněji používaných smluv, jejichž náležitosti jsou přímo upraveny zákonem¹⁰⁶, v této agendě je vhodnější využít další typ generativních AI nástrojů, zmíněný v předmětném doporučení, a to document assembly tools. Jedná se o nástroje, které jsou schopné automatizovat tvorbu dokumentů, především smluv, na základě předem stanovených podmínek a vstupních dat.¹⁰⁷ Příkladem může být již výše zmíněné rozhraní SmartLaw.de od společnosti Wolters Kluwer, v jehož záležitosti se vedl spor před Německými soudy. Tento nástroj bohužel v současné verzi dosud nepodporuje češtinu a není tak využitelný v tuzemském právním prostředí.

V praxi se tak jedná o jeden z nejužitečnějších AI nástrojů, které může advokát při poskytování právních služeb využít. V souladu s bodem 5 Stanoviska ČAK k užívání AI při poskytování právních služeb je ovšem třeba myslet na to, že vzhledem ke specifikům AI je zde vždy možnost toho, že dojde ze strany AI k úniku dat klienta či třetích osob, k čemuž by měl klient předem udělit informovaný souhlas. Shora uvedená obezřetnost platí dvojnásobně právě při využití Writing assistance tools (dále jen: „WAT“), neboť jak při sepisu smluv, tak i různých podání k soudu a právních

¹⁰⁵ HOMOKI, Peter, *Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, op. cit., strana 21, bod 5.1.1., [cit.dne 18.11.2023]*.

¹⁰⁶ *Například smlouva kupní upravená v §§ 2079-2183 Občanského zákoníku, či případně smlouva Nájemní (§§ 2201-2331 OZ) či darovací (§§ 2055-2078OZ)*

¹⁰⁷ HOMOKI, Peter, *Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, op. cit., strana 21, bod 5.1.2., [cit.dne 18.11.2023]*.

stanovisek, bude pravděpodobně pracováno jak s osobními údaji klienta a třetích osob, tak i konkrétními skutkovými okolnostmi případu, k jejichž úniku by mohlo dojít. Před využitím WAT je tak nezbytné obdržet předchozí písemný souhlas klienta ke zpracování osobních údajů, ve kterém bude rovněž výslovně uvedeno, že klient souhlasí s tím, aby jeho osobní údaje byly poskytnuty AI, a že si je i vědom, že AI může fungovat nepředvídatelně a tyto informace sdílet s blíže neurčenými podobnými systémy.¹⁰⁸

4.2.2. Chatboti

Dalším generativním nástrojem, na který se v této části práce zaměřím, jsou již zmínění chatboti. Jedná se o AI systémy, jejichž hlavní funkcí je simulovat do určité míry lidský dialog s třetí osobou. Mohou fungovat na různých bázích, a to v jednoduché verzi, kdy uživatel může klást chatbotovi pouze předem určený okruh otázek z dostupné nabídky (jednalo by se tedy o formu Q&A), či ve své pokročilejší formě, kdy je chatbot schopen interagovat s uživatelem na základě jeho volně psaných vstupů v reálném čase.¹⁰⁹

Ať již se bude jednat o jednodušší či pokročilou verzi chatbota, tento AI nástroj lze v podstatě využít ke dvěma různým způsobům, a to buď ke generování výstupů pro klienta či obstarávání vstupních informací pro advokáta. Co se týče využití chatbota ke generování autonomních a automatizovaných výstupů pro klienta, tento jev považuji spíše za nežádoucí a nemající v praxi uplatnění, a to i vzhledem k problematice zněuzítí a možných úniků osobních informací a údajů klienta, které by klient potenciálně mohl chatbotovi sdělit, ale za jejichž únik by patrně odpovídal advokát.

Mnohem praktičtější využití by mělo zapojení AI k získání vstupních informací pro advokáta, aby mohlo dojít například k jejich dalšímu automatickému zpracování, ačkoli i tento úkon lze zcela zajisté efektivně zprostředkovat prostřednictvím vstupního elektronického formuláře na internetových stránkách praktikujícího advokáta či advokátní kanceláře. V současné době tak využití chatbotů při poskytování právních služeb považuji spíše za nepraktické, neboť se s ním pojí problematika nejen rozporu

¹⁰⁸ *Bod 6. stanoviska ČAK k užívání umělé inteligence (AI) při poskytování právních služeb, publikováno ve Věstníku České advokátní komory č. 3/2023 dne 27. 09. 2023, dostupné z: https://www.cak.cz/assets/vestnik_cak_032023_k3_20230926.pdf*

¹⁰⁹ *HOMOKI, Peter, Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, op. cit., strana 34, článek 5, bod 5.5, [cit.dne 18.11.2023].*

takového jednání se stavovskými předpisy ohledně mlčenlivosti, nýbrž problematika porušení předpisů upravujících GDPR.¹¹⁰

Využití chatbotů by bylo možné po předchozím písemném souhlasu klienta se zpracováním osobních údajů, obdobně jako tomu je i v případě WAT, ovšem jak již je zmíněno výše, praktické využití chatbotů při poskytování služeb je v současné době poměrně nepraktické. Prozatím teoretickým, ovšem potenciálně užitečným využitím chatbotů, by bylo možné poskytování obecných informací na stránkách advokátní kanceláře za účelem informativním či reklamním.¹¹¹ Takové použití by bylo v souladu se stanoviskem ČAK i dotčenými předpisy, a to především za situace, kdy by byl využit chatbot v jednodušší formě, kdy klient může pokládat pouze předem stanovený okruh dotazů. S narůstající autonomií robota se zvyšuje riziko, že by moho dojít k právní poradě, což by bylo v rozporu s předmětnými právními předpisy.¹¹²

Tyto nástroje jsou obecně využitelné jak v anglickém, tak i českém jazyce. Vzhledem však ke skutečnosti, že tyto nástroje budou zpravidla zaneseny v rámci uživatelského prostředí webových stránek dané advokátní kanceláře, je zpravidla nezbytné k využití tohoto systému umělé inteligence využít třetí osoby s dostatečnými znalostmi tvorby webu a programování, aby byl schopen tento nástroj začlenit do webového rozhraní advokátní kanceláře.

4.2.3. Speech-to-text tools

Další kategorií AI nástrojů, o kterých budu v rámci této kapitoly pojednávat, jsou Speech to text nástroje, tedy nástroje, které jsou schopné identifikovat mluvené slovo a na základě těchto dat následně generovat textový výstup. Tyto nástroje existují již delší dobu a patrně velké množství advokátů se s nimi již při své činnosti v nějakou chvíli setkalo, či je aktivně využívá.

¹¹⁰ HOMOKI, Peter, *Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, op. cit., strana 35, článek 5, bod 5.5, [cit.dne 18.11.2023].*

¹¹¹ *Například informací stran toho, na co se daná advokátní kancelář či praktikující avokát specializuje, příklady z nějakých obecných oblastí, ve kterých může Klientovi pomoci, či například obecné informace o tom jak by se obecně nejčastější spory dali za využití advokáta řešit*

¹¹² *Ustanovení § 1 odst. 2 ve spojení s § 2 Zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.*

Využití těchto nástrojů je ovšem mnohem širší, nežli jen pouhá díkce textu smlouvy či podání k soudu za účelem urychlení celého procesu. Tyto nástroje jsou totiž na pokročilejší úrovni schopné zaznamenávat i text širšího okruhu osob¹¹³, a lze je tak využít například při jednání s vícero účastníky ke tvorbě zápisu z tohoto jednání. Tyto nástroje by tak mohly najít praktické využití při tvorbě zápisů se schůze statutárního orgánu obchodní korporace, či třeba i členské schůze družstva.

V této souvislosti lze poté zmínit i již například poměrně pokročilý australský AI právní nástroj SmarterDrafter, který funguje na pomezí speech-to-text nástrojů a WAT. SmarterDrafter využívá hardwarovou umělou inteligenci Alexu, která klade advokátovi dotazy, a ten na ně mluveným slovem odpovídá, na základě čehož tento nástroj doplňuje, vytváří a formuje návrhy smluvní dokumentace.¹¹⁴

Ačkoli je tento systém SmarterDrafter v současné verzi možné používat pouze v angličtině a v České republice dosud neexistuje srovnatelný nástroj, který by sám pokládal advokátovi dotazy, existují i tak v tuzemském prostředí poměrně užitečné nástroje na bázi AI, které jsou schopné převodu řeči na text a lze je tak využívat k zmíněnému zprostředkování zápisu z různých jednání či schůzí. Příkladem takového nástroje využitelného v České republice může být Cloud Speech-to-Text od společnosti Google či případně Azure Speech Services od společnosti Microsoft.

At' již k užití předmětného nástroje dochází v jakékoli souvislosti, je třeba přitom mít napaměti nejen stavovské předpisy a souhlas klienta, jak již bylo uvedeno výše v této podkapitole, ale i unijní předpisy týkající se profesní mlčenlivosti a ochrany dat, které vyžadují souhlas ze strany příjemců služeb.

4.2.4. Grafické generativní nástroje

Následující kategorií AI nástrojů, na které se v této části zaměřím, jsou AI nástroje, které dokáží zpracovat kvanta textových dat do grafické podoby, kdy výstupem

¹¹³ HOMOKI, Peter, *Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, op. cit., strana 33, článek 5, bod 5.4, [cit.dne 18.11.2023].*

¹¹⁴ GAVAGHAN, Colin, KNOTT, Alistair, MACLAUIR, James, *The impact of artificial intelligence on jobs and work in New Zealand, Final Report on Phase 2 of th Artificial Intelligence and Law in New Zealand Project., University of Otago, 2021 [online]. Dostupné z: https://www.otago.ac.nz/_data/assets/pdf_file/0012/312060/https-wwwotagoacnz-caipp-otago828396pdf-828396.pdf, Strana 76, [cit. dne 20.11.2023].*

těchto nástrojů jsou statistické grafy, ale i přehledé charty a systematické tabulky. Využití tohoto druhu AI může být praktické převážně tam, kde zákon stanovuje jakoukoli informační povinnost vůči třetím osobám. Příkladem takového jednání může být oblast ochrany spotřebitele, informační povinnost zaměstnavatele či například problematika whistleblowingu.

Pokud se zaměříme například na povinnost informování spotřebitele. Ustanovení § 1811 odst. 1 OZ stanovuje, že veškeré sdělení vůči spotřebiteli musí podnikatel učinit jasně a srozumitelně.¹¹⁵ Taková sdělení přitom musí být srozumitelné nejen po stránce obsahové, ale i po stránce formální, neboť nesmí být prezentovány matoucím způsobem, kdy dílčí části nesmí být zařazeny v oddílech, kam systematicky nepatří a podobně.

Díky generativní AI je možné tuto oblast modernizovat a vytvářet přehledné ucelené piktogramy namísto mnohostránkových dokumentů. Takové řešení by přitom bylo užitečné nejen pro spotřebitele, nýbrž rovněž i pro podnikatele, neboť by prokazatelně dostal své povinnosti a v případě sporu o srozumitelnost sdělení, by měl podnikatel výrazně lepší postavení.

Dalším využitím je i samotná tvorba smluv, kde generativní AI nástroje jsou využívány v tvorbě smluvní dokumentace týkající se přepravy zboží, a to za účelem tvorby zjednodušených konstrukcí, které jsou srozumitelné pro velké množství adresátů. Takové využití je v této oblasti praktické především z toho důvodu, že v rámci mezinárodní přepravy zde často vzniká velký problém s jazykovou bariérou ze strany samotných přepravců. Pro plnění smlouvy je přitom esenciální, aby i samotné osoby uskutečňující přepravu snadno rozuměly například tomu, do kdy odpovídají za přepravované zboží přepravci, a kdy přechází odpovědnost za takové předměty na další osobu. Touto oblastí se zabývá samotné právní odvětví legal design.

Ke shora uvedeným činnostem je využitelný systém AI DALL-E 3 od společnosti OpenAI, který využívá verzi ChatGPT 3.5. upravenou pro generování obrázků, díky čemuž je, obdobně jako ChatGPT, možné jej využívat i v Českém jazyce. Tento nástroj je přitom díky své schopnosti pracovat v sémantických a kontextuálních

¹¹⁵ Ustanovení § 1811 odst. 1 Zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

souvislostech více než vhodný právě k využití v odvětví Legal Design, a to například k tvorbě schémat pro využití ve smlouvách či obchodních podmínkách.

4.3. Analytické AI nástroje

Dalším druhem z navržené klasifikace jsou analytické AI nástroje, jejichž specifikem je to, že jsou schopné projít značné množství dat a z nich učinit určité výstupy v podobě shrnutí, či pouze označit a udělat výtah nejpodstatnějších relevantních informací, ať již na základě dedukce či indukce. Tyto nástroje lze dále členit na revizní či analytické nástroje a nástroje na rešerši judikatury a právních předpisů podle jejich zamýšleného účelu.

4.3.1. Revize a analýza smluv

Samotnou analýzu dokumentů lze roztrždit do dvou různých kategorií na základě použité metody, a to na extrakci a klasifikaci. Základním rozdílem, jak tyto nástroje pracují, lze spatřovat v tom, zda daný právní nástroj na začátku obdržel vstupní data spočívající například ve vzorové smluvní dokumentaci či nejčastějších ujednání, které jsou obecně problematické v daném typu smluvní dokumentace. AI nástroje sloužící ke klasifikaci, fungují na principech NLP a LKR nástrojů, které jsem popsal v úvodu 4. kapitoly této práce, tedy tyto AI nástroje klasifikují slova do určitých tříd, a to za využití kontextu jak gramatického, tak i semantického a systematického.

Příkladem, jak takový nástroj může v Českém právním řádu fungovat, je to, že ho naučíme, aby se zabýval tím, zda se v předmětném dokumentu objevuje slovní fráze „smluvní pokuta“ či odkaz na ustanovení § 2048 a násl. OZ. Pokud takovou slovní frází předmětný právní nástroj zaregistruje, následně bude vyhledávat frázi „náhrada škody“ či odkaz na ustanovení § 2050 OZ.

Výsledkem této analýzy bude výstup, ve kterém nám AI vyhodnotí, zda se aplikuje obecný zákonný režim, dle kterého je smluvní pokuta paušalizovaná náhradou škody, či smluvní strany dispozitivně použitím tohoto ustanovení vyloučily a vedle nároku na úhradu smluvní pokuty vzniká i nárok na náhradu škody. Následně AI na základě těchto dat vypracuje elaborát, zeleně zvýrazní text, který se řídí zákonným režimem a červeně části, kde si strany ujednaly odlišný režim.

Takovýchto podmínek a frází by bylo třeba předmětný nástroj naučit samozřejmě velké množství. Výhodou je ovšem to, že pragmatický model takového nástroje by vycházel z toho, že se stroj časem bude učit a své dovednosti zlepšovat. Je přitom patrné, že by bylo vhodné, aby s těmito výstupy sám advokát dále nějak pracoval, například posoudil, zda je jeho klient v daném závazku, zajištěném smluvní pokutou, věřitelem či dlužníkem, a zda je tedy zájem na tom, aby se ustanovení § 2050 OZ aplikovalo či nikoli. Kromě posouzení samotných slov dokumentu na základě metod NLP a LKR, dokáží některé pokročilejší nástroje i posoudit, zda je dané ujednání ve smlouvě výhodným či nikoli.¹¹⁶

Druhou metodou analýzy dokumentu vedle klasifikace je poté extrakce, kdy příkladem této metody analýzy je tzv. name tagging, tedy schopnost AI nástroje extrahovat z předmětného dokumentu identifikační údaje účastníků, především jméno, bydliště a datum narození, či v případě právnické osoby její název, IČO a sídlo. Ačkoli se takový právní nástroj na první pohled může zdát nadbytečný, a to například vzhledem k možnosti vyhledávání v dokumentu za využití zkratky „control F“, v případě, že je v daném dokumentu velmi rozsáhlý počet účastníků, a předmětný dokument je naskenovaný ve sbírce listin, jeví se užití tohoto nástroje jako velmi efektivní a hospodárné.¹¹⁷

AI právní nástroje provádějící extrakci jsou schopné přesně a efektivně rozlišit sofistikované údaje ze smlouvy, a kromě vyhledávání osobních údajů stran je tak lze prakticky využít i k získání dalších údajů, jakými jsou například ujednání o čase a místě

¹¹⁶ LIPPI, M.; PALKA, P.; CONTISSA, G. et al. *CLAUDETTE: An automated detector of potentially unfair clauses in online terms of service* [online]. *Artif Intell Law* 27, 117–139 (2019)., dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10506-019-09243-2>. [cit. dne 20.11.2023]

¹¹⁷ Typickým příkladem takového využití při poskytování právních služeb je například *DueDiligence velké korporace při přeshraničních přeměnách, kdy advokát obdrží velké množství podkladů, a z nich potřebuje identifikovat například věřitele, či zaměstnance. Name-taggingové právní nástroje jsou přitom schopné takový úkon učinit během několika minut a jedná se tak o velmi efektivní řešení.*

plnění, či podmínek týkajících se určitého institutu.¹¹⁸ Tento nástroj má tak i další praktická využití především v soukromém právu.¹¹⁹

Ideálním analytickým právním nástrojem je poté patrně komplexní právní nástroj, který je schopný jak klasifikace, tak i extrakce, kdy tyto metody jsou v takovém případě na sobě závislé a navzájem využívají své výstupy.¹²⁰ Takový komplexní analytický právní nástroj přitom v ideálním případě umožňuje svému uživateli, aby ho dále učil.¹²¹ Jak jsem již tedy nastínil výše, analýza dokumentů má v advokacii velmi široké využití. Jeví se zde ovšem praktický velký problém, a to možné úniky dat.

Co se týče tohoto druhu analytických nástrojů, v současné době v této oblasti na trhu legal tech dominuje patrně nástroj Luminance Autopilot, který však není dostupný v českém jazyce a v současné době tak v českém právním prostředí neexistuje žádný AI nástroj, který by byl pro tyto účely použitelný.

4.3.2. Rešerše judikatury a právních předpisů

Vedle analytických nástrojů pracujících s dokumenty, existují poté nástroje sloužící k rešerši a shrnutí judikatury, právních předpisů či komentářové literatury, které je třeba odlišit od právních informačních systémů, které jsou rovněž schopné vyhledávat judikaturu a právní předpisy.

Hlavním rozdílem mezi AI právními nástroji a právními informačními systémy je to, že právní informační systémy jako je například Aspi, Beck či Codexis, mají určitou datábazi, kde jsou nahrané předmětné dokumenty a při rešerši těchto dokumentů pouze

¹¹⁸HOMOKI, Peter, *Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, op. cit., strana 26, článek 5, bod 5.2.2., [cit.dne 20.11.2023]*.

¹¹⁹*Příkladem by mohla být například typicky situace úpravy práv z vadného plnění -> předmětný AI nástroj je schopný z textu abstrahovat ujednání stran týkající se rozsahu a podmínek vadného plnění a záruky za jakost, což může být velmi praktické například při revizi rozsáhlých smluv o dílo, jejichž předmětem jsou mnohamilionové stavby – může se jednat například o silnice a dálnice.*

¹²⁰HOMOKI, Peter, *Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, op. cit., strana 26, článek 5, bod 5.2.4., [cit.dne 20.11.2023]*.

¹²¹*Například za pomoci jedné metod strojového učení – učení s učitelem, kdy uživatel AI právního nástroje bude moci sám označovat, které klauzule považuje ve smlouvě za rizikové a které nikoli a na základě tohoto jednání dostane stroj zpětnou vazbu a bude se do budoucna více rozvíjet. Tímto rozvojem rovněž dojde k personalizaci onoho AI nástroje k potřebám a zvyklostem daného praktikujícího advokáta či advokátní kanceláře*

vyhledáváme za pomoci klíčových výrazů. Ačkoli toto vyhledávání může být mnohdy velmi specifické, a to za využití nástrojů zúžení jako jsou odkazy na určité paragrafy, možnost vyhledávání konkrétních frází či schopnost právních informačních systémů vyhledávat obdobně skloňovaná slova, tyto systémy nelze označit za umělou inteligenci, neboť postrádají dostatečnou míru autonomie.

Rešerše judikatury a právních předpisů za využití AI oproti tomu funguje na bázi sémantického vyhledávání, kdy AI právní nástroje autonomně odlišují kontextuální i legální významy jednotlivých slov a regulují vyhledané výsledky, které nesouvisí se zamýšleným účelem vyhledávání¹²², což je funkce, které u právních informačních systémů absentuje.

Takové vyhledávání za využití analytických AI nástrojů lze přitom provádět dvěma způsoby. Prvním způsobem je klasické vyhledávání za využití klíčových slov, kdy AI nástroj vyhledává podobné výsledky v databázi, a ty následně autonomně reguluje dle zamýšleného účelu, jak již bylo uvedeno v předchozích odstavcích.

Mnohem zajímavější je ovšem druhý způsob sémantického vyhledávání, a to za využití questions answering metody, kdy danému AI právnímu systému položíme relevantní vstupní dotaz, na základě kterého je schopen sám autonomně vyhledávat v dotčených textech a následně nám zpřístupnit relevantní výsledky. S tímto souvisí i další rozšířená oblast AI výzkumu, a to konkrétně „argument-mining“, což označuje formu postupu AI, kdy již zmíněné NLP nástroje jsou za využití LKR metod schopné v textu rozeznat jeho logickou a legální strukturu a diferenciovat tak, co v daném textu je závěrem, premisou či pouze logickým závěrem, a na základě těchto závěrů poskytnout následně komplexní výstupy, jako například jaký důkaz je třeba předložit k prokázání dané skutečnosti.¹²³

Co se týče konkrétních příkladů nástrojů použitelných na rešerši judikatury a právních předpisů, v této oblasti je aktuální trh s legal tech patrně nejslibnější. V této

¹²² HOMOKI, Peter, *Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, op. cit., strana 31, článek 5, bod 5.3.3., [cit.dne 21.11.2023].*

¹²³ HOMOKI, Peter, *Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, op. cit., strana 31, článek 5, bod 5.3.3., [cit.dne 21.11.2023].*

částí je však třeba rozlišovat existující právní nástroje na uživatelsky přizpůsobené modely GPT a poté zvláštní právní nástroje určené k rešerši.

Co se týče uživatelsky přizpůsobených modelů GPT, jedná se v podstatě o upravené modely AI systému od společnosti OpenAI, na jehož bázi funguje všeobecný systém umělé inteligence ChatGPT.

Než se blíže zaměřím na tyto uživatelsky přizpůsobené modely GPT, považuji za důležité předně zmínit, že uživatel v rámci předplatného, jehož výše činí 20 \$ měsíčně, má možnost využívat k obecné rešerši i pokročilejší verzi systému ChatGPT 4.0., která využívá tzv. „search engine“, díky kterému umožňuje přístup k vyhledávání v rozhraní internetu za využití modulu prohlížeče. Již díky této vlastnosti je tak možné využít tento systém AI k vyhledávání právních předpisů a judikatury napříč internetem.

Problematické ovšem je, že i zde v současné době stále existují určité limity a ChatGPT 4.0. tak například nemá přístup k právním informačním systémům jako je například Aspi či Beck online. Hlavním problémem je ovšem to, že takové zapojení ChatGPT 4.0. je v současné době velmi nepraktické a to z důvodu velkého množství dat, s kterými ChatGPT 4.0. díky search engine pracuje, a kvůli kterým má často problém identifikovat a najít relevantní informace. Vlivem tohoto množství dat tak často dochází k halucinacím AI, v rámci kterých ChatGPT 4.0. prezentuje jako výstup informace, které vychází z fiktivní judikatury či legislativy.

Tento jev však není ničím neobvyklým a koresponduje i s tím, jak například v praxi operuje člověk. V této souvislosti si dovoluji analogicky přirovnat ChatGPT 4.0 k právním asistentům, kteří jsou studenty prvního ročníku právnické fakulty. Pokud takovému studentovi zadáme za úkol najít výklad pojmu: „nezbytná cesta“ a neupřesníme blíže v jakém zákoně či kontextu ho hledat, najde student patrně velké množství dat, které však nebudou pro koncový výstu příliš relevantní. Pokud však studentovi upřesníme, že má pracovat pouze s Občanským zákoníkem a zaměřit se převážně na komentářovou literaturu dostupnou v právním informačním systému Beck, bude výstup vytvořený studentem patrně mnohem kvalitnější.

Touto optikou je třeba přistupovat i k umělé inteligenci, kdy je vhodné, alespoň v současné podobě, využívat k rešerši judikatury a právních předpisů AI, která má

omezenou relevantní databázi, s kterou při daném úkonu pracuje. Za tímto účelem velmi výborně fungují právě uživatelsky přizpůsobené modely GPT.

Jak již bylo uvedeno dříve, uživatelky přizpůsobené modely GPT jsou ve své podstatě všeobecnou umělou inteligencí od společnosti OpenAI, která je však uzpůsobena ke konkrétním úkonům tím, že pracuje pouze s omezenou databází a rovněž má udělené vstupní pokyny (tzv. prompty), které jí stanovují, jak má v této databázi vyhledávat a jak má následně vypadat výstup poskytnutý AI.

Pokud má tedy advokátní kancelář zájem na tom vytvořit si vlastní přizpůsobený model GPT, je předně nezbytné vytvořit databázi, s kterou bude AI model na bázi GPT následně pracovat. Tato databáze může přitom sestávat z jakýchkoli relevantních podkladů a může se tak jednat o databázi judikatury či právních předpisů a případně i související komentářové literatury. Nutné v této souvislosti ještě zmínit, že modely GPT jsou díky svému kontextuálnímu fungování velmi uživatelsky přívětivé a vlastní model GPT si tak zvládne vytvořit každý, bez nutnosti zvláštních znalostí v oblasti informatiky a programování.

Díky vytvořené databázi a vstupním pokynům, kterými AI sdělíme, jak má s touto databází nakládat, je následně možné tento systém AI efektivně využívat k zamýšlenému účelu, tedy řešit právních předpisů a judikatury.

Vedle vytvoření vlastního modelu GPT existuje i možnost využití již veřejně dostupných modelů GPT, které byly vytvořeny a následně zpřístupněny ostatními uživateli. Příkladem takového modelu GPT, který může advokátní kancelář při své praxi využívat, je model SpecialisGPT (Dr. Jekyll) vytvořený advokátní kanceláří Specialis s.r.o.. Tento model obsahuje podkladovou databázi zhruba 300 rozsudků Nejvyššího správního soudu zaměřených na unesení důkazního břemene a podvodu ve vztahu k DPH a je tak vhodný pro využití zejména v daňové agendě.

Vedle již zmíněných modelů GPT, které jsou uživatelsky uzpůsobeny pro využití při chodu advokátní kanceláře, existují i další, speciálně upravené systémy umělé inteligence, které slouží k řešení právních předpisů. Nejzdařilejším z nich, který je v současné době využitelný v České republice, je patrně systém umělé inteligence LawrenceAI, vytvořený studenty Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Tento systém má v sobě v současné době nahranou databázy 6 zákonů, v kterých je schopen vyhledávat. Uživatel přitom může při zapojení AI jednoduše vybrat, s jakými konkrétními právními předpisy má tento systém AI při konkrétní rešerši pracovat, či případně může nahrát vlastní právní předpis, který je pro dané vyhledávání relevantní. Tento nástroj tak může být velmi užitečný v případě, že víme, že hledáme nějakou problematiku v určité oblasti, avšak nejsme si jisti, v jakém konkrétním ustanovení či zákoně je problematika upravena.

Příkladem rešerše, při které bude užitečné využít systém umělé inteligence LawrenceAI, může být situace, kdy advokát potřebuje zodpovědět dotaz, zda a za jakých podmínek je možné odvolat likvidátora společnosti s ručením omezeným. Při této rešerši bude advokát patrně vědět, že předmětná problematika bude upravena v Občanském zákoníku či Zákoně o obchodních korporacích, a vybere tedy, aby LawrenceAI pracoval pouze s těmito zákony. Výstupem následně bude zodpovězení dotazu i s odkazy na relevantní ustanovení, kdy pravdivost těchto tvrzení si následně může tazatel sám ověřit v příslušné zákonné úpravě.

4.4. Prediktivní AI

Již shora zmíněná analýza judikatury ovšem může jít mnohem dále, a kromě samotných dat a nalezení judikatury i vyhledávat informace o soudcích o tom, na jakých případech nejčastěji pracují, jak v dané věci rozhodují a podobně. Rovněž je daná AI schopná rozeznat i informace o advokátech, a to převážně to, v jakých sporech své klienty nejčastěji zastupuje, jaká je jeho úspěšnost v soudních řízeních, či i informace o jeho tradičním procesním postupu.

Jedná se přitom o klíčové informace, na základě kterých může advokát za využití AI zvolit svou další procesní taktiku. Za využití těchto informací jsou poté prediktivní AI nástroje schopny na základě veřejně dostupných informací vyhodnotit šanci úspěchu v dané věci u soudu, možnou výši přiznaného nároku či v trestněprávních věcech i možnou výši trestu, a to i vzhledem například k tomu, jaký soudce v dané věci bude rozhodovat.

Prediktivní nástroje AI jsou ve světě již delší dobu využívány, kdy příkladem může být systém AI CaseCrunch, který predikuje výsledky finančních sporů na území Spojeného království Velké Británie a Severního Irska či systém Lex Machina.

Vzhledem ke skutečnosti, že soudní soustava je napříč různými zeměmi mnohdy velmi rozličná, nejsou však tyto existující systémy v současné době využitelné na území České republiky a ani zde v současné době takový nástroj uzpůsobený k české soudní soustavě neexistuje.

4.5. Administrativní AI nástroje

Posledním, ovšem neméně hodnotným druhem umělé inteligence, jsou poté administrativní právní nástroje, které automatizují a provádí administrativní činnosti spojené s poskytováním právních služeb jako je například evidence odpracovaných hodin či provedených úkonů na jednotlivých případech, a následná fakturace a zapisování těchto hodin do přidružených rozhraní.

Ačkoli se může jevit, že tento druh agendy AI právních systémech není v provonání s ostatními druhy v praxi natolik významným, není tomu tak. Jak totiž vyplývá z každoročních statistik publikovaných společností Clio, v roce 2023 bylo v průměru pouze 37 % z 8 hodinové denní pracovní doby vynaloženo na činnost, která následně může být účtována klientovi. Pouze 86 % z těchto hodin práce, které může advokát svému klientovi účtovat, jsou ve skutečnosti skutečně fakturovány.¹²⁴ Pokud tak budeme vycházet z osmihodinové pracovní doby advokáta, ve světle těchto statistik tak pouze zhruba dvě a půl hodiny z denní pracovní doby je vynaloženo na činnost, která je v konečném důsledku hrazena klientem.

Většinu času tak daný praktikující advokát stráví administrativní činností, a to v průměru 4 hodiny denně¹²⁵, a to konkrétně právě tvorbou a rozesíláním faktur, vedením spisové agendy, zapisováním účtovaných hodin a vymáháním účtované odměny. Téměř polovinu svého času tak praktikující advokát stráví administrativní činností, kterou je přitom již v dnešní době velice snadné automatizovat a dosáhnout tak nejen vyšší efektivity, ale i kvality poskytnutých právních služeb, neboť advokát nebude tolik psychicky vytížen, aby nezmeškal neúprosně blížící se konce lhůt.

Opětovně je nutné uvést, že s pojmím se využitím umělé inteligence je spojena i problematika úniku osobních dat, což je případ i pro administrativní AI nástroje, které

¹²⁴ [Statistiky Clio 2023, [online]. Dostupné z <https://www.clio.com/resources/legal-trends/2023-report/read-online/>

¹²⁵ Tamtéž.

mají v reálném čase přístup k množství dokumentů a osobních dat klienta a třetích stran, s kterými praktikující advokát v daném momentě právě pracuje.

V současné době patří mezi nejlepší systémy umělé inteligence v této oblasti patrně AI systém Clio, který je schopný komplexního zajištění administrativní agendy od fakturace až po práci s kalendářem a plánování schůzek a jednání. Ačkoli je tento systém dostupný i na území Evropské unie a zohledňuje tak unijní legislativu, především nařízení GDPR, funguje dosud pouze v angličtině a jeho zapojení v českém právním prostředí tak nemusí být vždy zcela praktické.

5. Rizika a nevýhody využívání AI při poskytování právních služeb

Vyjma již uvedených využití a výhod umělé inteligence je ovšem namísto identifikovat rizika a limitace, které s sebou zapojení AI do poskytování právních služeb bezpochyb nese. V této části jsem tak požádal umělou inteligenci o nastínění jednotlivých nevýhod využívání AI při poskytování právních služeb, které AI na dotaz shrnula následovně:

1. Umělá inteligence nemá stejnou schopnost analyzovat složité právní případy jako právník. AI systémy se mohou zaměřit pouze na formální aspekty zákona a opomenout důležité okolnosti konkrétního případu.
2. Klienti mohou mít obavy, že jejich osobní data a citlivé informace nebudou dostatečně chráněny v rámci AI systému.
3. Právo se neustále vyvíjí, novelizuje a mění se soudní praxe. Umělá inteligence by se musela neustále a rychle učit nové informace, což je velká výzva z hlediska softwarového inženýrství.
4. Chybí element lidské empatie a schopnosti vykomunikovat citlivé právní záležitosti se sympatickým klientem. To je oblast, kde lidský právník stále překoná AI.
5. Domnívám se, že s rostoucí vyspělostí AI systémů, budou tyto nevýhody časem menší. Nicméně plně automatizované poskytování právních služeb je zatím velmi diskutabilní a kontroverzní oblast. Raději bych se soustředil na doplňkovou roli AI jako asistenčních systémů právníkům.*⁴

Dále se tak v této práci zaměřím na některé z výše uvedených oblastí, konkrétně na problematiku vztahu advokát-klient, ochranu osobních údajů a problematiku proměnlivosti práva vlivem novelizací a s tím související potřebu kontroly ze strany uživatele. Současně zde i sám identifikuji dílčí oblasti, ve kterých je zapojení AI poměrně problematičné a nad kterými by bylo vhodné se do budoucna dále zamyslet.

5.1. Základní identifikace limitů a rizik

Pokud v médiích čteme o umělé inteligenci a právu, často je zde zmiňováno riziko, které má AI představovat pro budoucí vývoj právnických profesí, a to především

v oblastech justice a advokacie jako možný substitut advokátů či soudců. Je pravdou, že v určitých oblastech patrně dojde k úbytku poptávky po určitých službách. Příkladem může být to, že ze strany advokátních kanceláří dochází k úbytku pracovních pozic pro právní asistenty a začínající koncipienty z důvodu, že agendu, které se většina ve své začínající advokátní praxi věnuje, je AI schopna zpracovat efektivněji a především rychleji. Úplné nahrazení advokátů či soudců umělou inteligencí zůstává však stále záležitostí vědeckofantastické beletrie.

Umělá inteligence je v této oblasti spíše příležitostí, se kterou se však advokáti musí seznámit a naučit pracovat, aby došlo k využití jejího potenciálu. Pokud se například advokáti a advokátní kancelář budou v budoucnosti zaměřovat na to, jak efektivně naučit právní asistenty a koncipienty s oněmi AI nástroji pracovat, namísto aby právní asistenty a koncipienty těmito nástroji nahrazovali, přinese to užitek oběma stranám.

Ačkoli to vzhledem k mediálnímu oblaku nesoucím se nad tímto fenoménem nemusí být na první pohled zřejmé, AI, alespoň ve své současné podobě, je ve své podstatě stále pouze nástrojem vytvořeným člověkem k jeho užitku. Navíc tak, jako advokát na různé skutkové podstaty aplikuje různé právní předpisy a k rozličným úkonům využívá odlišných právních informačních systémů¹²⁶, je nezbytné i ve vztahu k umělé inteligenci přistupovat pragmaticky a využívat celou řadu právních AI nástrojů, a to vždy s přihlédnutím k povaze konkrétního úkonu, na který uživatel nástroje zrovna cílí.

S tímto přístupem se rovněž pojí i problematika zvýšených nákladů takového zapojení AI, neboť liceně k užití kvalitnějších AI právních nástrojů je zpravidla zpoplatněná, a je tak třeba selektovat, jaké nástroje ve svém praxi daný advokát nejvíce využije, a do čeho se mu již nevyplatí finanční prostředky investovat. I vzhledem

^{*4} Tato definice byla vygenerována systémem AI nazvaným Claude II dne 25. 10. 2023, dostupné z: <https://poe.com/chat>

¹²⁶ Zde si dovoluji uvést subjektivní příklad z vlastní zkušenosti nabyté při studiu a praxi v advokacii, kdy například právní informační systém Codexis je z mého pohledu nejlepším právním informačním systémem na vyhledávání judikatury, a to především vzhledem k rozsáhlé judikatuře zde zanesené, tak i nástroji „CITEX“, který srovnává citační index vyhledávaného pojmu napříč relevantní judikaturou. Oproti tomu například právní informační systémy Beck či Aspi mají oproti Codexisu zcela navrch v oblasti komentářové literatury k právním předpisům.

k této skutečnosti je trh s tzv. legal tech zaměřen spíše na advokáty a advokátní kanceláře, nikoli na právní laiky a případné zájemce o poskytování právních služeb.

Monetarizaci právních nástrojů AI považují přitom ve své podstatě za důvodnou a obecně prospěšnou – finanční prostředky získané z poskytnutých licencí jsou často investovány do dalšího vývoje a inovace daného právního nástroje. Advokát tak při své praxi zpravidla nebude využívat veškeré dostupné AI nástroje a bude selektovat pouze ty, které jsou pro jeho praxi optimální vzhledem k oblasti práva, kterému se ve svém profesním životě věnuje. Považují toto však za období toho, že i ve vztahu k právním informačním systémům, využívají advokáti zpravidla jeden, který jim vyhovuje nejvíce, neboť je neekonomické hradit za využívání všech dostupných právních informačních systémů.

Ve světle shora uvedeného je tak patrné, že i pro advokáta bude alespoň z počátku obtížné identifikovat, s jakými konkrétními nástroji bude nejúčelnější pracovat. Touto optikou je tak alespoň v blízké budoucnosti zcela zajisté nadnesená a iracionální obava, že by AI advokáty byla schopná zcela nahradit, neboť laik nebude patrně schopen selektovat vhodné existující nástroje, natož s těmito nástroji efektivně pracovat.

Případné „substituce advokátů“ by tak byla schopna patrně pouze AGI, jejíž vývoj, jak již bylo vysvětleno na počátku této práce, je však záležitostí spíše science fiction literatury. Tento výrok je pro advokacii aplikovatelný dvojnásob, a to především vzhledem k několika klíčovým vlastnostem, které AI jako taková obecně postrádá, a kterou nelze ani za pomoci strojového či hloubkového učení naučit.

Hlavními aspekty vztahu advokát-klient jsou totiž vlastnosti jako empatie (ve smyslu pochopení potřeb a obav klienta), schopnost zhodnocení situace a následná interpretace srozumitelných závěrů klientovi (poskytnutí jistoty či určitého nadhledu nad problematikou a predikcí výsledku daného sporu vzhledem k určitým specifikům, zhodnocení a eliminace rizik), kdy na základě těchto východisek dochází k budování důvěry a potenciální spolupráce. K obdobným závěrům ostatně dochází i autoři ve svých publikacích zabývajících se budoucností advokacie.¹²⁷

¹²⁷ SUSSKIND, Richard E. *Tomorrow's lawyers: an introduction to your future [online]. Third edition., New York: Oxford University Press, 2023. ISBN 9780192679994, dostupné z:*

Vzhledem ke skutečnosti, že předmětem všech právnických profesí je ve velkém rozsahu práce s lidmi, empatie je zcela jistě jednou z nejdůležitějších vlastností, kterou by měl praktikující advokát mít.¹²⁸ Nejseznatelnější je přitom význam empatie patrně právě ve vztahu klient-advokát, kdy klienti se na advokáta často obrací ve chvílích, kdy kromě odborné rady hledají i určitou útěchu či jistotu ze strany odborníka.

5.2. Ochrana osobních údajů

Jedním z největších „strašáků“ v oblasti zapojení AI do výkonu advokacie je bezpochyby nařízení GDPR a s ním spojená problematika ochrany osobních údajů. Co se ovšem těmito osobními údaji rozumí, jaké právní předpisy a další normativní prameny jako i unijní úprava, se na tuto problematiku užijí, a jak by s těmito prameny a vyhodnocením rizik měl pracovat advokát jakožto zpracovatel osobních údajů? Na to se blíže zaměřím v této podkapitole.

Problematika zpracování a uchovávání osobních údajů je obdobně jako AI poměrně recentním a diskutovaným fenoménem, a to zejména v souvislosti s přijetím Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV. (dále jen: „**GDPR**“), které bylo do českého právního řádu implementováno Zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, který nabyl účinnosti dne 24. 04. 2019.

Předně si dovoluji odkázat na to, že ačkoli v českém právním řádu existuje zákon, který „implementuje“ ono nařízení GDPR do českého právního řádu, GDPR má formu nařízení, a je tedy přímo závazné a použitelné ve všech členských státech bez nutnosti

<http://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=7185667> [cit. 25.11.2023], s. 92

¹²⁸ ŠTĚDRŇ, Bohumír. *Právo a umělá inteligence [online]. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-803-7, dostupné z: <https://www.levna-knihovna.cz/>*

jej do právního řádu inkorporovat.¹²⁹ Z tohoto důvodu se tak budu v této části dále zabývat především přímo nařízením GDPR.

GDPR v článku 4. osobní údaje definuje jako: „*veškeré informace o fyzické osobě, kterou lze na základě těchto údajů přímo či nepřímo identifikovat.*“ Příkladem takových údajů mohou být buď identifikátory, tedy jméno, identifikační číslo, lokační údaje, či případně zvláštní prvky fyzické osoby, tedy prvky fyzické, fyziologické, genetické, psychické a další.¹³⁰ V praxi se tak jedná o všechny údaje, které lze spojit s konkrétní fyzickou osobou.

Vedle těchto osobních údajů identifikuje GDPR další podkategorii osobních údajů, a to zvláštní kategorii osobních údajů, kterými jsou údaje vypovídající o rasovém či etnickém původu, členství v odborech, biometrické údaje či údaje o zdravotním stavu či sexuálním životě/sexuální orientaci fyzické osoby.¹³¹ Tyto údaje se až na výjimky zakazují zpracovat všem. Zvláštní kategorií jsou poté ještě údaje týkající se rozsudků v trestních věcech a trestných činů, které je možné provádět pouze pod dozorem orgánu veřejné moci.¹³²

Ačkoli se tak na první pohled již jen z definice osobních údajů může zdát, že GDPR ve velkém rozsahu omezuje užívání AI při poskytování služeb, patrně tomu tak není, neboť jedním z principů, na kterém je GDPR založeno, je rovněž proporcionalita, která zmírňuje některé důsledky, ke kterým by ad absurdum v praxi mohlo docházet.¹³³

Pokud se zabýváme otázkou ochrany osobních údajů, je nezbytné si nejdříve stanovit základní mantinely právní úpravy, tedy kdo, kdy, jak, za jakých podmínek a jak

¹²⁹ C 326/47 Smlouva o fungování evropské unie, (2012), *Konsolidované znění*, [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>, článek 288

¹³⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679#d1e2150-1-1>

¹³¹ Článek 9 nařízení GDPR, *opt. cit.*,

¹³² Článek 10 nařízení GDPR, *opt. cit.*,

¹³³ KOLAŘÍKOVÁ, Linda a HORÁK, Filip. *Umělá inteligence & právo. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-783-9, strana 73

dlouho, může zpracovávat osobní údaje. K zodpovězení těchto otázek jsou významným vodítkem zásady, které ovládají celou oblast ochrany osobních údajů. Nejvýznamnějšími z těchto zásad jsou principy zákonnosti, transparentnosti, zásada účelového omezení a zásada odpovědnosti správce.¹³⁴ Tyto zásady jsou podstatné především jako určující vodítkem pro zodpovězení primárních otázek kdo, proč a kdy.

Zásada zákonnosti stanovuje, kdo a kdy může osobní údaje zpracovávat. Pro výkon advokacie je patrně nejvíce relevantní zákonnost zpracování dle článku 6 odst. 1 GDPR, dle kterého je zpracování zákonné, je-li nezbytné pro plnění smlouvy, splnění právní povinnosti či pro účely oprávněných zájmů.¹³⁵ Zpracovávat osobní údaje na základě souhlasu se zpracováním podle písm. a) je vhodné až poté, co nelze nalézt titul pro zpracování na základě ostatních důvodů vymezených v článku 6.¹³⁶ Nařízení GDPR dále stanoví podmínky vyjádření souhlasu, dle kterých souhlas musí být udělen svobodně (nesmí být podmíněn plněním či poskytnutím služeb) a měl by být informovaný. Správce je rovněž povinen být schopen doložit, že subjekt údajů souhlas udělil.

Za účelem praktického využití AI v advokacii je tak vhodné, aby klient udělil informovaný písemný souhlas se zpracováním osobních údajů. Problematické ovšem je, že subjekt údajů může tento souhlas kdykoli odvolat. Princip zákonnosti zpracování osobních údajů je tak nezbytné posuzovat vzhledem k účelu daného zpracování, jako i s přihlédnutím k použitému nástroji AI.

V souvislosti se shora uvedeným principem zákonnosti je třeba nezbytné ještě zmínit stanovisko č. 3/2014 Úřadu pro ochranu osobních údajů (dále jen „ÚOOÚ“). Ačkoli se toto stanovisko vztahuje ke starší právní úpravě, lze jej analogicky aplikovat i na nařízení GDPR. V tomto stanovisku ÚOOÚ zdůrazňuje, že pokud správce osobních údajů má jiný zákonný titul ke zpracování osobních údajů, je nadbytečné a nežádoucí, aby k takovému zpracování vyžadoval souhlas, neboť tím dochází k zmatečnému a matoucímu jednání, kterým správce porušuje zejména svou informační povinnost. Ve

¹³⁴ Článek 5 nařízení GDPR, *opt. cit.*

¹³⁵ Stanovisko ČAK dostupné z <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=18807>

¹³⁶ Stanovisko ČAK, *opt. cit.*, dostupné z <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=18807>

světle shora uvedeného je tak nezbytné vždy ad hoc za využití trestu proporcionality zvážit zákonný titul pro zpracování osobních údajů.

Pokud jde o oblast zpracování osobních údajů klienta pro tvorbu smluv či predikci výsledku soudního sporu, ztotožňuji se s tím, že vzhledem k možným rizikům s tím spojených by alespoň z počátku bylo vhodné řešit zákonný titul ke zpracování osobních údajů formou souhlasu se zpracováním dle článku 6 odst. 1 písm. a) GDPR. Zejména je pak nutné přihlídnout k rozsahu a míře zpracování osobních údajů, které v rámci poskytování právních služeb budou pravděpodobně vyšší.

S tímto dle mého koresponduje i ustanovení § 16 Zákona o advokacii, dle kterého je advokát povinen chránit a prosazovat oprávněné zájmy klienta, kdy vzhledem k světovému trendu k zapojení AI lze na aplikaci tohoto ustanovení analogicky vztáhnout již zmíněnou úpravu ABA stanovující: „*povinnost posoudit výhody a rizika spojená s novými technologiemi*“¹³⁷

Jinak tomu bude však v případě zapojení administrativních AI nástrojů, které advokát využije při plnění své povinnosti vést přiměřenou dokumentaci.¹³⁸ Při této činnosti nedochází k takové míře využití osobních údajů klienta, neboť takovému právnímu AI nástroji postačí pouze základní identifikační údaje klienta, které jsou mnohdy veřejně dostupné (jméno, datum narození, bydliště) a dále čas, který advokát daným úkonem strávil.

Takové zapojení AI lze patrně subsumovat pod článek 6 odst. 1 b) a c) GDPR, když je takové zpracování osobních údajů nezbytné pro splnění příkazní smlouvy mezi advokátem a klientem a rovněž pro splnění právních povinností, které se na advokáta, jakožto správce osobních údajů, vztahují.

Domnívám se, že v praxi při využití umělé inteligence k poskytování právních služeb bude docházet rovněž i k situacím, kdy advokát bude při své praxi využívat umělou inteligenci, které ovšem bude předávat pouze anonymizované podklady a

¹³⁷ BRAUNER, Jan. *Dopady technologického vývoje na povinnosti advokáta na úseku kybernetické bezpečnosti*. [online]. *Bulletin advokacie*, 2022, dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/07/15/dopady-technologickeho-vyvoje-na-povinnosti-advokata-na-useku-kyberneticke-bezpecnosti/>, s. 18-25

¹³⁸ *Ustanovení § 25 Zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.*

nedojde tedy k nakládání s osobními údaji ve smyslu GDPR. Optikou nařízení GDPR nebude v takových případech totiž docházet k nakládání s osobními údaji klienta a práce s anonymizovanými dokumenty by tak zjevně nebyla jednání v rozporu s nařízením GDPR.

Jsem však toho názoru, že i v majoritě případů, kdy advokát bude používat anonymizované dokumenty, by toto zapojení umělé inteligence bez souhlasu klienta bylo patrně v rozporu s bodem č. 6 výkladového stanoviska ČAK. Pokud by tak umělá inteligence měla být v praxi využívána ze strany advokáta bez souhlasu klienta, mohlo by k takovému zapojení docházet skutečně pouze za situace, že by předmětný advokát poskytl AI pouze obecná data, která neobsahují nejen osobní údaje klienta ve smyslu GDPR, nýbrž ani konkrétnější informace o případu. V praxi je tak nezbytné posoudit každé zapojení umělé inteligence ad hoc nejen vzhledem k nařízení GDPR, nýbrž v širších souvislostech optikou výkladového stanoviska ČAK a stavovských předpisů.

Pokud jsme si tedy již vyjasnili to, zda a na základě jakého titulu může advokát zpracovávat osobní údaje pro účely užití umělé inteligence, považuji za nezbytné si ještě vymezit a zodpovědět jednu otázku s tím související, a to otázku případného úniku dat, ať již v případě kybernetických útoků, tak i v případě úniků ze strany samotného systému umělé inteligence.

Nařízení GDPR je postaveno na pragmatické metodě, kdy staví do popředí praktickou užitečnost práva a namísto požadavku na absolutní bezpečnost chráněného statku (osobních údajů), tak určuje standardy, které je zpracovatel a správce povinen dodržet.¹³⁹ Tyto standardy pak určují, že správce i zpracovatel jsou povinni zvážit různá rizika dle jejich závažnosti, a na základě tohoto posouzení následně přijmout vhodná technická a organizační opatření, aby byla zajištěna úroveň zabezpečení odpovídající danému riziku.¹⁴⁰

Z případného úniku dat pak plynou i další povinnosti v návaznosti na to, zda případný únik dat představuje riziko běžné či riziko vysoké. Těmito povinnostmi jsou

¹³⁹ BRAUNER, Jan. *Dopady technologického vývoje na povinnosti advokáta na úseku kybernetické bezpečnosti*. [online]. *Bulletin advokacie*, 2022, dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/07/15/dopady-technologickeho-vyvoje-na-povinnosti-advokata-na-useku-kyberneticke-bezpecnosti/>

¹⁴⁰ Článek 32 GDPR, *opt. cit.*

pak především povinnost ohlašovací a oznamovací, jak vůči ÚOOÚ, tak vůči subjektům údajů uniklých dat. Pokud tak zpracovatel či správce osobních údajů dodrží stanovené standardy a s tím spojené povinnosti, nebude zpravidla za únik dat odpovídat.

Optikou shora uvedeného lze seznat, že nařízení GDPR v praxi nebrání zapojení umělé inteligence do běžné činnosti advokáta, a to především díky pragmatické úpravě odpovědnosti za možné úniky dat. Při začlenění legal tech do chodu advokátní kanceláře je ovšem nezbytné posoudit s tím spojená rizika a dopady a následně přijmout vhodná opatření, jako i zvážit a nastavit systematické postupy užívání legal tech tak, aby se předešlo porušování GDPR, což by vzhledem ke své soustavnosti mohlo mít pro danou advokátní kancelář likvidační následky.

5.3. Profesionálně-etické otázky

Další problematickou oblastí omezující plné zapojení AI do advokátní praxe jsou povinnosti spojené s výkonem advokacie, které vyplývají ze zákona o advokacii a stavovských předpisů. V této oblasti lze identifikovat profesionálně-etickou triádu sestávající z povinnosti mlčenlivosti, povinnosti chránit a prosazovat oprávněné zájmy klienta a povinnosti využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. Vedle této triády pak stojí další neméně významná povinnost vést klientský spis, která však pro účely této práce není natolik relevantní.

Povinnost mlčenlivosti je zakotvena v ustanovení § 21 Zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen: „*Zákon o advokacii*“ či „*ZA*“), který stanoví, že: „*advokát musí zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb*“. Tato povinnost tak stojí vedle již zmíněných povinností vyplývajících z předpisů o zpracování a ochranně osobních údajů a částečně se s nimi překrývá, ačkoli svým obsahem je podstatně širší.

Tuto povinnost lze přitom vnímat ve dvou rovinách, a to v rovině pasivní a rovině aktivní. Rovinou aktivní se rozumí to, že advokát aktivně nesmí zpřístupňovat informace o skutečnostech souvisejících s poskytováním právních služeb, kdy jako nežádoucí chování lze označit nejen například poskytování fotografií médiím, ale rovněž také i hovoření o jednotlivostech v případě s třetími osobami nevázanými mlčenlivostí. Rovinou pasivní, a pro účely AI zajisté zajímavější, je poté rozumně to,

že advokát musí přijmout taková opatření, aby nedošlo k úniku informací chráněných ustanovením § 21 ZA.

Ve vztahu k využívání AI právních nástrojů je tak třeba seznat, že při veškerých operacích, kdy advokát umožní AI přístup k dokumentům a informacím poskytnutých klientem, dochází k riziku úniků těchto informací, které jsou způsobilé klientovi rovněž přivodit újmu. Podstatné v této souvislosti je tak ustanovení § 21 odst. 3 ZA, dle kterého: „advokát nemá povinnost mlčenlivosti ve vztahu k osobě, kterou pověřuje provedením jednotlivých úkonů právních služeb, pokud je tato osoba povinna sama tuto povinnost zachovávat“.

Ačkoli toto ustanovení zpravidla míří na případy, kdy se advokát nechá v řízení substituovat jiným advokátem, či pro něj dílčí úkony právních služeb provádí advokátní koncipient či právní asistent, je možné jej patrně ve světle § 21 odst. 9 písm. a)¹⁴¹ analogicky aplikovat i na případné dodavatele a poskytovatele právních AI nástrojů.

V takovém případě je rovněž nezbytné dodržet obecné zásady pro zpracování osobních údajů vyplývajících z pokynu ČAK a dostatečně klienta informovat o zpracování těchto dat, jako i jejich možném úniku vlivem zapojení AI. Rovněž by měl být advokát obezřetný a zvažovat, jakou míru zabezpečení je ten či onen poskytovatel AI nástrojů schopen poskytnout za účelem ochrany údajů před možnými kybernetickými útoky.

V případě porušení shora uvedených povinností poté nastupuje odpovědnost advokáta ve smyslu § 24 Zákona o advokacii, dle které advokát odpovídá klientovi za újmu, kterou mu způsobil v souvislosti s výkonem advokace on, jeho zástupce nebo jiný zaměstnanec. Jedná se přitom o relativní objektivní odpovědnost¹⁴², tedy odpovědnost

¹⁴¹ KOUDELKA, Martin. *Advokacie 4.0. Bulletin advokacie [online]. 2020 [1-2/2020], dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_1-2_2020_web.pdf, Str.. 23*

¹⁴² *Viz Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2533/2007 ze dne 29. 09. 2009. V této věci si ovšem dovoluji poukázat na skutečnost, že ne všichni advokáti jsou zastáncem názoru, že se jedná o odpovědnost objektivní, neboť někteří zastávají spíše ten názor, že se jedná o objektivizovanou subjektivní odpovědnost, srovnání tohoto názoru např. TICHÝ, Luboš. K rozlišování mezi tzv. subjektivní a objektivní odpovědností – rozsudek NS o povaze odpovědnosti advokáta za škodu. Bulletin advokacie, 2013, č. 1-2, s. 17-22*

za následek bez zavinění s možností liberace za situace, kdy advokát prokáže, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm požadovat.

Komentářová literatura pak, celkem logicky, uvádí, že tato odpovědnost není samozřejmě za výsledek sporu jako takový, neboť by tak v praxi mnohdy docházelo ke vzniku absurdních situací, kdy by advokát odpovídal klientovi pokaždé, když by neuspěl v předmětném sporu.¹⁴³ I ve světle judikatury¹⁴⁴ je tedy toto ustanovení nezbytně vykládat tak, že advokát odpovídá klientovi za újmů zejména tehdy, pokud pochybil při plnění svých povinností, především těch výslovně stanovených ZA a stavovskými předpisy. Takové porušení je pak možné vnímat především v rovině profesní způsobilosti ve smyslu hájení oprávněných zájmů klienta a dalších povinností stanovených v ustanovení § 16 ZA.

Velkou roli v profesně-etických povinnostech advokáta představuje rovněž výkladové stanovisko ČAK k poskytování právních služeb on-line, v němž Česká advokátní komora již v roce 2018 vymezila některé dílčí zásady odpovědnosti, které lze v plné míře aplikovat na využívání umělé inteligence i dnes.

Prvním důležitým bodem tohoto stanoviska je, že advokát, který poskytuje právní služby on-line, musí dostatečně ověřit totožnost svého klienta přiměřeným způsobem tak, aby informace a právní pomoc byly poskytovány oprávněné osobě a striktně byla dodržena povinnost mlčenlivosti. Zvolený způsob přiměřené identifikace je přitom zcela v gesci praktikujícího advokáta. Pokud však v těchto případech nebude dodržena povinnost mlčenlivosti či dojde ke konfliktu zájmů, advokát za tyto následky zcela odpovídá.¹⁴⁵

¹⁴³ VYCHOPEŇ, Martin. § 24 [Odpovědnost za škodu]. In: SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, VYCHOPEŇ, Martin, KRYM, Ladislav, PEJCHAL, Aleš a kol. Zákon o advokacii. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 169.

¹⁴⁴ Např. Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 121/2010 ve kterém Nejvyšší soud vyslovil názor, že:

Měřítkem správnosti poskytování právních služeb advokátem nemůže být bez dalšího úspěšnost ve sporu,

neboť na advokáta nelze klást nepřiměřené požadavky, např. aby v situaci, kdy určitá právní otázka je v

právní teorii i praxi sporná, předjímal budoucí vyřešení takové otázky judikaturou vyšších soudů.

¹⁴⁵ Výkladové stanovisko ČAK k poskytování právních služeb online z roku 2018, dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=19770>

Patrně nejvýznamnějším bodem tohoto stanoviska ve vztahu k AI je poté bod 5., který stanoví, že: „advokát není povinen sdělovat klientovi jaké technické prostředky užívá k poskytování právních služeb, ale pokud dojde v důsledku jejich použití k vadnému poskytnutí služby, odpovídá za to advokát klientovi, jako kdyby technické prostředky neužíval.“¹⁴⁶ Advokát přitom rovněž odpovídá za zabezpečení komunikace a důvěrnosti on-line platformy.¹⁴⁷

Co se tak týče profesní způsobilosti, advokát by měl při využití umělé inteligence postupovat vždy s náležitou odbornou péčí, a měl by tak být schopen posoudit, zda výstupy poskytnuté umělou inteligencí jsou kvalitní a aplikovatelné na daný případ.¹⁴⁸

5.4. Výše odměny za poskytnuté právní služby

Další oblastí, kterou s nástupem právních nástrojů na bázi systému AI do advokacie čekají změny, je oblast odměňování advokáta, který při své praxi AI právní nástroje využívá. Současná úprava odměny advokáta při poskytování právních služeb je nastavena tak, že advokát má za poskytování právních služeb nárok na odměnu, která může být smluvní či mimosmluvní.¹⁴⁹

Co se týče odměny mimosmluvní, ta se řídí Vyhláškou ministerstva spravedlnosti ze dne 4. června 1996 o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), k jejímuž vydání bylo ministerstvo spravedlnosti delegováno v ustanovení § 22 odst. 3 Zákona o advokacii.

Odměna smluvní může být sjednána jako odměna časová, podílová, paušální či kombinace některého z těchto způsobů. V praxi nejčastěji sjednávanou odměnou je přitom odměna smluvní časová.¹⁵⁰ Odměna advokáta by měla být dle článku 10 odst. 2 ZA přiměřená a neměla by být v přímém rozporu s hodnotou a složitostí dané kauzy.

¹⁴⁶ Bod 5. Výkladového stanoviska ČAK k poskytování právních služeb online, opt. cit

¹⁴⁷ Bod 8. Výkladového stanoviska ČAK k poskytování právních služeb online, opt. cit

¹⁴⁸ KOUDELKA, Martin. Advokacie 4.0, opt. cit., s. 23

¹⁴⁹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. § 22 [Odměna]. In: SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, VYCHOPENĚ, Martin, KRYM, Ladislav, PEJCHAL, Aleš a kol. Zákon o advokacii. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 157.

¹⁵⁰ ŘEHULOVÁ, Lenka. Smluvní odměna advokáta z pohledu čl. 10 Etického kodexu. (The contractual fee of the lawyer in the view of the article 10 of the Code of Conduct.) [online]. Právní rozhledy. Praha : C.H. Beck, 2012, vol. 20, No 7, ISSN 1210-6410 [cit. 18. 11. 2023].

Co se týče přiměřenosti odměny, tu dále rozvádí Etický kodex advokáta, který stanoví, že:

„Při posuzování přiměřenosti smluvní odměny se přihlédne zejména i k poměru vyjednávacích schopností a možností advokáta a klienta a pak dalším věcem, jako je rozsah informací klienta o poměrech na trhu a specifické povaze daného advokáta.“¹⁵¹

Hlavní zásadou, kterou se advokát při sjednávání odměny musí řídit, je, že se advokát vždy musí snažit o to, aby zvolil finančně efektivní postupy a konečné řešení tak, aby bylo pro klienta co nejméně finančně nákladné. Tato zásada reflektuje skutečnost, že advokát má ve vztahu ke klientovi dominantní postavení, kdy klient může jen těžko regulovat hodinovou výši odměny, případně kontrolovat, kolik práce bylo skutečně odvedeno. I z důvodu transparentnosti účtování časové odměny tak vede advokát o provedených úkonech pro klienta přiměřené záznamy, jejichž obsah je advokát na požádání klienta povinen předložit klientovi s časovou specifikací poskytnutého právního poradenství.¹⁵²

Vzhledem ke skutečnosti, že hlavní výhodou využití umělé inteligence v této oblasti je zjednodušení a zefektivnění práce advokáta, s čímž se pojí snížení časové náročnosti na provedení jednotlivých úkonů, je při zapojení AI do výkonu advokacie nezbytné zohlednit a reformovat to, jak daný advokát poskytuje právní služby a následně za ně účtuje svou odměnu.

Bylo by totiž zjevně nespravedlivé a v rozporu se stavovskými předpisy, aby advokát, který například dříve sepisem kupní smlouvy strávil 3 hodiny, účtoval za tento úkon stejnou odměnu i poté, co jí fakticky zpracovala umělá inteligence za 15 minut a advokát ji pouze následně za 45 minut zkontroloval a zrevidoval.

¹⁵¹ Článek 10 odst. 3 USNESENÍ PŘEDSTAVENSTVA ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), [online], dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/1997-1-eticky-kodex.pdf>

¹⁵² Ustanovení § 4 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.

Možným řešením této problematiky je to, aby si advokát za takovéto úkony, při kterých dochází k využití AI, stanovil paušální úkonovou odměnu, která bude odpovídat skutečné hodnotě provedených prací. Domnívám se, že tato odměna by ve shora uvedeném případě měla být patrně nižší, než advokát původně účtoval na základě odměny časové.

Zavedení umělé inteligence a reforma účtování odměn by tak v ideálním případě měla vést k tomu, že běžné úkony právních služeb, které bude provádět umělá inteligence, budou pro klienty v konečném důsledku levnější, neboť dojde ke snížení vstupních nákladů na straně advokáta, ale zároveň advokáti budou moci pojmout za srovnatelný čas více agendy a ve výsledku si tak finančně přilepší a ze zapojení AI budou benefitovat obě strany.

5.5. Halucinace AI aneb dobrý sluha, ale špatný pán

Velkým problematickým jevem, který vyvstává při zapojení AI do poskytování právních služeb a který je třeba mít na paměti, jsou již zmíněné Halucinace AI. Jedná se o jev, který vzniká v situaci, kdy AI nástroj nemá dostatek vstupních dat (anebo jich má naopak příliš), aby mohl vytvořit relevantní podklad, a tak si na základě dostupných dat v podstatě tyto anomálie doplní a výsledkem jsou poté zkreslené, případně zcela fabulované výstupy.

AI v rámci takové halucinace tak mnohdy vytvoří odkaz na paragrafy, které v praxi neexistují, případně je schopná fabulovat i celé souvislé texty. Takovým případem ze současné doby, kdy došlo v rámci halucinací AI k fabulaci celých judikátů, je případ z května roku 2023 *Mata v. Avianca Inc.*¹⁵³

V daném případě vznikla klientovi letecké společnosti Avianca škoda a po neúspěšných pokusech o smírné řešení se jí rozhodl žalovat u soudu. New Yorkský advokát Steven A. Schwartz z advokátní kanceláře Leavidow & Oberman, prováděl pro advokáta žalovaného, pana Petera LoDuca z téže firmy, právní rešerši judikatury podobných případů v USA, která byla vzhledem k precedentním tendencím angloamerického právního systému pro daný případ velmi významná. K této rešerši využil Schwartz nástroje ChatGPT, který mu generoval 6 výstupů, které byly relevantní

¹⁵³*Informace o soudním řízení ve věci Mata v. Avianca Inc., [online]. Dostupné z: <https://dockets.justia.com/docket/new-york/nysdce/1:2022cv01461/575368>*

pro daný případ. Advokát poškozeného tedy následně všechny tyto výstupy zmínil v žalobě, ovšem ze strany soudce následně došlo k zjištění, že relevantní judikatura je smyšlená a nikdy neexistovala.

Steven A. Schwartz následně za celou situaci převzal odpovědnost a zaslal soudu své čestné prohlášení, ve kterém vylíčil relevantní skutkové okolnosti a uvedl, že si nebyl vědom toho, že by umělá inteligence byla schopná oněch „halucinací“ a z tohoto důvodu neprovedl hlubší rešerši za účelem ověření, zda relevantní judikatura skutečně existuje. Předmětný soud následně v dané věci rozhodl tak, že uložil advokátům Schwartzovi a Obermanovi, ale i advokátní kanceláři Leavidow & Oberman, povinnost společně uhradit pokutu ve výši 5000 USD, tedy téměř 115 000,- Kč.¹⁵⁴

V souvislosti s předmětným jednáním soud mimojiné shrnul, že technologický pokrok je samozřejmostí a neexistuje nic špatného na tom využívat AI a legal tech při psaní soudních podání. Advokát ovšem musí v této souvislosti dostávat svým profesním povinností a s náležitou pečlivostí kontrolovat výstupy z těchto technologií, aby zajistili relevanci svých podání.¹⁵⁵ Obdobný názor, že využití AI ze strany advokátů je samozřejmě dovolené, ale je nezbytné rázně dodržovat s tím spojené důsledky a profesní povinnosti, zastává i Česká advokátní komora.¹⁵⁶

Jak tedy halucinacím AI jako nežádoucímu jevu předejít? Prevenci lze vnímat ve dvou rovinách, a to ze strany vývojářů AI a poté i ze strany samotného uživatele. Co se týče oněch vývojářů, ti by měli cílit na to, aby výstupy AI byly transparentní, tedy aby bylo možné v uživatelském prostředí kontrolovat, jak AI k danému výstupu došla. Ze strany konečného uživatele pak lze doporučit s těmito transparentními záznamy pracovat, ale i nad jejich rámec provádět faktickou kontrolu všeho, co AI vygeneruje.

¹⁵⁴ *Rozhodnutí okresního soudu Spojených států americký, southern district of New York ve věci Mata v. Avianca, Ing. 22 cv 1461 (pkc), [online]. Dostupné z: <https://aboutblaw.com/8RK>*

¹⁵⁵ *Rozhodnutí okresního soudu Spojených států amerických, southern district of New York ve věci Mata v. Avianca, opt. cit.*

¹⁵⁶ *Stanovisko JUDr. Martina Maisnera, PhD., MCI Arb., místopředsedy České advokátní komory, při přednášce na téma Budoucnost advokacie v době nových technologií, konané dne 15. 11. 2023 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.*

5.6. Kyberjustice

Ačkoli je tato práce zaměřena především na využití AI při poskytování právních služeb (tedy při výkonu advokacie), dovolím si se v této části krátce zaměřit i na možné využití AI v jiné právní profesi, a to konkrétně v justici. Tento exkurz považuji za vhodný především proto, že velkou náplní výkonu advokacie je rovněž zastupování před soudy a účast na soudních jednáních. Pokud by tak došlo k zapojení AI do výkonu soudnictví ze strany českých soudců a soudkyň, bylo by vhodné, aby s touto problematikou byli praktikující advokáti řádně obeznámeni a rovněž na ní adekvátně reagovali.

Využití AI nástrojů v rámci justice je možné vnímat ve dvou rovinnách. V jedné rovině mohou AI systémy v justici sloužit jako algoritmický nástroj, který napomáhá rozhodování soudce, což je specifické zejména v oblasti trestněprávního soudnictví. V rovině druhé pot AI sama rozhoduje o některých deliktech, kdy v této souvislosti lze zmínit především problematiku robosoudců, která však není příliš aktuální. Ačkoli již totiž v některých státech o zapojení robosoudců do rozhováním o bagatelních sporech bylo uvažováno, tyto idee nebyly dosud v žádné zemi realizovány.

Co se týče pod využití algoritmických AI nástrojů sloužících k nápomoci při rozhodování soudce v trestněprávním soudnictvím, tyto nástroje jsou v současné době využívány převážně v trestněprávním soudnictví napříč USA, kde na základě veřejně dostupných dat a jednotlivých skutkových specifík daného případu identifikují jaká je zde pravděpodobnost, že se pachatel předmětného trestného činu uchýlí k recidivě. Toto hodnocení AI následně slouží jako jeden z podkladů soudců k rozhodnutí o tom, jaká výše trestu by v rámci zákonem stanovených trestních sazeb měla být pachateli uložena.

V USA již ostatně dlouhodobě funguje tzv LSI-R nástroj, tedy revidovaný nástroj pro inventarizaci služeb, jehož účelem je právě vyhodnocení míry možné recidivity odsouzeného pachatele, na základě širokého spektra kritérií, které porovnává s veřejně dostupnými daty o pachatelích trestných činů napříč různými sociálními skupinami.¹⁵⁷

¹⁵⁷ LABRECQUE, Ryan M. et al. *The Importance of Reassessment: How Changes in the LSI-R Risk Score Can Improve the Prediction of Recidivism [online]. Journal of Offender Rehabilitation. Routledge, 2014, roč. 53, č. 2. DOI: 10.1080/10509674.2013.868389,*

V souvislosti s tímto LSI-R nástrojem vznikly ovšem pochybnosti, zda a do jaké míry mohou výstupy z tohoto nástroje skutečně sloužit k určení výše a druhu trestu pachateli. Příkladem může být rozsudek ve věci *Loomis v. Wisconsin*, ve kterém Nejvyšší soud ve Wisconsinu rozhodl o tom, že v situaci, kdy soud použije při zvažování výše trestu algoritmickou AI za účelem zjištění pravděpodobnosti, s jakou se obžalovaný v budoucnosti uchýlí k recidivě, nezakládá takové jednání porušení procesních práv obžalovaného i přes skutečnost, že toto použití nebylo transparentní a soud nepředložil stranám metodologii, s jakou došlo k zjištění takového výsledku.¹⁵⁸

Nejvyšší soud ve Wisconsinu své rozhodnutí odůvodnil tím, že předmětné materiály a použitá metodologie nemusela být předložena stranám za účelem transparentního rozhodování soudce, dokud bylo rozhodnutí soudce založeno i na dalších aspektech vyplývajících z důkazů použitých v soudním řízení.¹⁵⁹

Obdobnou problematikou se v USA zaobíral rovněž odvolací soud v Kansasu, který v dané věci rozhodl, že pokud je výstup algoritmické AI jediným podkladem, na základě kterého soudce rozhodl o výši či druhu trestu, musí tento podklad být zveřejněn.¹⁶⁰

Shora uvedené zapojení umělé inteligence v kontinentálním právním systému je dle mého názoru nemožné a nežádoucí. Pokud se podíváme do unijní úpravy, případné zapojení AI do trestněprávního soudnictví by mohlo být kvalifikováno jako „*undue influence*“ podle Evropského humanitárního práva. V českém právním prostředí by tak patrně mohla být ohrožena nezávislost soudců chráněná ústavou jako jeden ze základních principů a práv.¹⁶¹

dostupné z:
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10509674.2013.868389?scroll=top&needAccess=true>

¹⁵⁸ *Komentář k rozhodnutí State v. Loomis., březen 2017 In: Harvard Law Review svazek 130, vydání 5, [online]. Dostupné z: <https://harvardlawreview.org/print/vol-130/state-v-loomis/> [cit. 18.11.2023]*

¹⁵⁹ *KLUČKA, J., BAKOŠOVÁ, K., SISÁK, L., (eds.): Artificial Intelligence from the Perspective of Law and Ethics: Contemporary Issues, Perspectives and Challenges. Praha: Leges, 2021, s. 71., ISBN 978-80-7502-590-6 [cit. 18.11.2023]*

¹⁶⁰ *KLUČKA, J., BAKOŠOVÁ, K., SISÁK, L., (eds.): Artificial Intelligence from the Perspective of Law and Ethics: Contemporary Issues, Perspectives and Challenges. Opt. cit., s. 71.*

¹⁶¹ *Čl. 36 Listiny základních práv a svobod či Článek 82 Zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy.*

Vyjma algoritmické AI v trestněprávním soudnictví je přitom možné již ve světě pozorovat využívání generativních systémů AI ze strany soudců. Příkladem může být britský soudce odvolacího soudu lord Justice Birss, který se na právní konferenci v roce 2023 vyjádřil, že umělá inteligence je velmi užitečná a sám ve své praxi AI používá ke shrnutí a generaci dílčích odstavců pro odůvodnění svých rozhodnutí.¹⁶² Obdobně se vyjádřil i soudce kolumbijského soudu v Carageně, Juan Manuel Padilla, který uvedl, že ve své praxi využívá umělou inteligenci nejen k psaní odůvodnění, ale rovněž i při rozhodování o dané kauze.¹⁶³

5.7. Vinklaření aneb právní rady poskytnuté neprávnikem

Další podstatnou oblastí, kterou je třeba v souvislosti s příchodem AI zvážit, je problematika vinklaření, tedy neoprávněného poskytování právních služeb. Poskytování právních služeb definuje zákon o advokacii jako: „*zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, zpracování právních rozborů a další formy právní pomoci, které jsou vykonávány soustavně a za úplatu*“¹⁶⁴, kdy tyto právní služby smí poskytovat výlučně osoba k tomu oprávněná, a to zejména advokát a některé další osoby výslovně jmenované zákonem.¹⁶⁵

Vinklaření je nežádoucím jevem nejen pro advokátní stav, nýbrž především pro klienty. Tato problematika je přitom velice aktuální, neboť mnoho lidí vnímá využití advokáta jako velmi nákladnou až nedostupnou službu a mnohdy se tak uchyluje k vyhledávání méně nákladnějších možností napříč internetem, což může mnohdy lákat k využití umělé inteligence.

Výkon advokacie je především bezpochyby velmi odborně náročná profese, ke které vede řada let soustavného vzdělávání jak během studia magisterského oboru na

¹⁶² CASTRO, Bianca, HYDE, John, 14 SEPTEMBER 2023. *Solicitor condemns judges for staying silent on „woeful“ reforms.* Law Gazette [online]. Dostupné z: <https://www.lawgazette.co.uk/news/solicitor-condemns-judges-for-staying-silent-on-woeful-reforms/5117228.article>, [cit. 19.11.2023].

¹⁶³ TAYLOR, Luke. *Colombian judge says he used ChatGPT in ruling.* The Guardian [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/technology/2023/feb/03/colombia-judge-chatgpt-ruling>, [cit. 19.11.2023].

¹⁶⁴ Ustanovení § 1 odst. 1 Zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁵ Ustanovení § 2 odst. 1 a 2 Zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

jedné z právnických fakult v České republice, tak i následně během výkonu koncipientké praxe, a posléze i v praxi advokátní. Na advokáty tak jsou kladeny vysoké nároky v oblasti profesní, co se vzdělání a odbornosti poskytovaných služeb týče. Rovněž jsou zákonem zavedeny i různé ochranné mechanismy, kdy příkladem může být povinné pojištění či zákonná odpovědnost advokáta.

I ze shora uvedených důvodů advokátní komora aktivně od roku 2020 vyhledává, stíhá a perzekuuje vinklaření¹⁶⁶. Za tímto účelem ČAK mimojiné na svých stránkách vede rubriku: „Šmejdi s tradicí aneb deska (ne)cti“.¹⁶⁷ Zvlášť problematickým aspektem vinklaření ze strany AI je přitom dosud zcela nezodpovězená otázka odpovědnosti za takové jednání.

Jak již bylo uvedeno v kapitole 3., AI v současné době naplňuje definici věci a nemá tak vlastní právní osobnost ani subjektivitu. V případě, kdy tak dojde v důsledku vinklaření ke vzniku újmy třetí osobě,¹⁶⁸ tak zde vyvstává otázka, kdo by za takovou újmu měl odpovídat.

Jak již přitom bylo uvedeno v předchozích kapitolách, nalezení odpovědi na tuto otázku je poměrně složité, a to především přihlédnutím ke skutečnosti, jak umělá inteligence funguje, tedy že se jedná o komplexní systém schopný činit v určité míře autonomní rozhodnutí. Tato myšlenka nás vede k závěru, že právní úprava AI jakožto věci, nemusí být zcela dostačující. Příkladem může být otázka odpovědnosti za přestupek dle ustanovení § 52d ZA, který stanoví, že:

„Fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

- a) nabízí poskytnutí právních služeb, ačkoli není osobou oprávněnou k jejich poskytování podle § 2 odst. 1,*

¹⁶⁶ Viz článek *Pozor právní šmejdi! ČAK vytála do boje proti vinklaření*, dostupný z: <https://advokatnidenik.cz/2020/06/15/pozor-pravni-smejdi-cak-vytahla-do-boje-proti-vinklarenii/>

¹⁶⁷ Viz <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=22969>

¹⁶⁸ Záměrně v tomto kontextu hovořím o újmě a nikoli o škodě, neboť kromě majetkové škody způsobené tím, že nedojde například k včasnému uplatnění nároku a předmětné právo se promlčí, či dojde k poskytnutí neodborné vady, vlivem čehož bude třetí osoba povina hradit pokutu či soudní náklady, je třeba vnímat i újmu nemajetkovou, kdy může například dojít k úniku osobních údajů a zásahu do osobnostních práv člověka.

b) *poskytne právní služby opakovaně a za úplatu, ačkoli není osobou oprávněnou k jejich poskytování podle § 2 odst. 1.“*

Kdo by v případě shora uvedeného měl odpovídat za takovou újmu? Dejme si k tomuto příklad: Společnost A je vývojářskou společností, která vyvinula umělou inteligenci, která je způsobilá procházet právní předpisy a na základě toho zodpovídat právní dotazy vycházející z těchto předpisů. Společnost B si nechá na zakázku vytvořit od společnost C web, na který umístí (bez předchozí dohody) umělou inteligenci vytvořenou společností A. Následně si najme společnost D, která se zabývá inzercí a marketingem, a která ve svých propagačních materiálech uvede, že daná AI, nacházející se na oněch stránkách, je způsobilá poskytovat právní rady srovnatelné s úrovní poskytovanou advokáty, a to za zlomek ceny a času.

Patrně by v takovém případě byla odpovědná společnost B, která na svých stránkách umělou inteligenci provozuje. Jak by se ovšem situace změnila, pokud by mezi společností A a společností B vznikl závazkový právní vztah, na základě kterého by společnost A vytvořila pro společnost B AI k poskytování pouze obecných informací, a to bezúplatně, ovšem AI by autonomně začala postupem času poskytovat právní poradenství konkrétním osobám?

V takovém případě je otázka odpovědnosti patrně složitější, neboť je zřejmé, že ani jedna ze společností nenabízí poskytování právních služeb a ani to nebylo jejich záměrem. Ačkoli je možné daný přestupek spáchat i z nedbalosti, a to i nevědomé¹⁶⁹, vyvstává zde otázka, nakolik ovšem daná osoba měla nebo mohla vědět, že umělá inteligence začne autonomně poskytovat právní rady?

Ještě složitější je předmětná otázka zavinění, pokud se přesuneme do roviny trestněprávní, a to konkrétně k trestnému činu neoprávněného podnikání, kde je třeba úmyslného zavinění.¹⁷⁰ Je zcela zřejmé, že ve druhém výše zmíněném případě zde úmysl nebyl, neboť ani jedna ze společností neměla vůli k tomu poskytovat prostřednictvím umělé inteligence právní služby.

¹⁶⁹ *Ustanovení § 15 Zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.*

¹⁷⁰ *Ustanovení § 13 Zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, ustanovení § 251 odst. 1 TZ a contrario.*

I pokud by zde takový úmysl u jednoho či druhého subjektu od počátku prokazatelně byl, kdo by za tento čin měl odpovídat? Dle příslušných právních předpisů¹⁷¹ může PO spáchat trestný čin pouze tehdy, pokud je spáchán v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti a jedná-li tak fyzická osoba, která je buď statutárním orgánem, osobou ve vedoucím postavení, vykonává rozhodující vliv či je zaměstnancem nebo osobou v obdobném postavení. Komu by tedy měl být přičitatelný trestný čin, který spáchala věc?

V praxi je rovněž nezbytné dále rozlišovat, zda se jedná o neoprávněné poskytování právních služeb (vinklaření), či nabízení obecných právních informací, tedy knih, článků, obecných stanovisek či vzorové smluvní dokumentace, které může veřejně nabízet každý, a to i za úplatu.¹⁷²

Určitým výkladovým východiskem pro to, zda se jedná o nabízení právních informací či poskytování právních služeb, je již zmíněná judikatura německých soudů, které rozhodovaly spory mezi spolkovými advokátními komorami a společnostmi provozujícími AI nástroje k tvorbě smluv a vymáhání pohledávek.

Optikou těchto judikátů je třeba vždy posoudit, zda výstup zohledňuje specifika dané osoby, která s předmětnou AI interaguje a zda tak dochází skutečně k aplikaci individuálních aspektů daného případu, a jde tedy o poskytování právních služeb, či zda AI jen vyhledává obecné výsledky relevantní pro daného člověka, ale dále s nimi nepracuje a jedná se tak o předávání obecných právních informací.

Jak je ovšem na první pohled patrné, hranice mezi těmito dvěma pojmy je poměrně úzká a nejasná. I s ohledem na soudní praxi ve Spolkové republice Německu či USA nebo Spojeném království Velké Británie a Severního Irska je však patrná tendence, že časem dojde k rozvolňování výlučnosti poskytování některých služeb advokátním stavem, kdy příkladem může být ona tvorba smluv, jak ostatně bylo rozhodnuto Nejvyšším spolkovým soudem v sporu ve věci platformy SmartLaw.de. Tyto liberální tendence je možné vnímat i v České republice, a to například ve vztahu k realitním makléřům, kteří již v současné době poskytují svým klientům některé

¹⁷¹ *Ustanovení § 8 Zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim*

¹⁷² *Bod I. výkladové stanovisko ČAK k poskytování právních služeb online z roku 2018, dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=19770>*

služby spočívající převážně v přípravě kupních, rezervačních, ale i nájemních smluv, které dříve poskytovaly výlučně advokáti.

6. Advokacie za 10 let – hodnocení de lege ferenda

Nedávno jsem se účastnil přednášky Budoucnost advokacie v době nových technologií konané na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, na které byl ze strany JUDr. Zdeňka Kučery Ph.D., který danou přednášku moderoval, přednášejícím položen dotaz, jak si představují advokacii za 10 let. Ve světle tohoto dotazu jsem se sám pokusil zamyslet nad tím, jak by výkon advokacie v příští dekádě mohl vypadat a došel jsem k závěru, že k zodpovězení této otázky nemusíme mít k dispozici věšteckou kouli, ale postačí nám pouze statistická data a pohled do ostatních zemí.

Ostatně pokud se zaměříme na to, jak advokacie vypadala v roce 2013, dojdeme k zjištění, že se za posledních deset let až tolik nezměnilo. Jak navíc uvedl pan inženýr Koudelka v již zmíněm článku Advokacie 4.0: „*České prostředí má navíc tu (ne)výhodu, že technologický vývoj do něj obvykle přichází s určitým zpožděním ze zahraničí. K pohledu „vpřed“ proto často stačí pohled „ven“, kde je již nyní rozvoj tzv. legal tech poměrně překotný*“¹⁷³

6.1. Vezme mi tedy robot práci?

Pokud se podíváme na již zmíněná data z internetové platformy willrobotstakemyjob.com, dojdeme k zjištění, že dle předmětné platformy je šance automatizace 22 %¹⁷⁴ a dle veřejného mínění poté 35 %, z čehož vyplývá, že je zmíněné riziko poměrně malé. S tímto hodnocením se sám ztotožňuji, neboť se nedomnívám, že by AI byla schopna komplexně nahradit advokáta jako takového.

Zcela zajisté ovšem dojde postupem času k proměně toho, jak advokacie vypadá, jak advokát pracuje s daty a klienty, ale i činnosti, které advokát vykonává. V souvislosti s tímto pravděpodobně dojde k přeměně a zániku oblastí činnosti, kterými se advokát zabývá, ale zároveň dojde k tvorbě a vývoji okruhů nových.

Zřejmě mnohem náchylnější k automatizaci je agenda, kterou se běžně v advokátních kancelářích zabývají právní asistenti a advokátní koncipienti, o čemž

¹⁷³ KOUDELKA, Martin. Advokacie 4.0, *opt. cit.*, s. 17 [cit. dne 18.11.2023]

¹⁷⁴ Platforma will robots take my job hodnotící pravděpodobnost, s jakou umělá inteligence nahradí určité profese [online]. Dostupné z <https://willrobotstakemyjob.com>, cit. dne 18.11.2023]

svědčí i statistika společnosti willrobotstakemyjob.com, která pravděpodobnost automatizace hodnotí jako 89 % šanci na nahrazení této profese AI.¹⁷⁵

O tom, že AI je k některým automatizovaným činnostem vhodnější, svědčí mimo jiné například i studie americké společnosti LawGeex, nazvaná: „*Porovnání výkonu umělé inteligence s lidskými advokáty v rámci revize standardní obchodní dokumentace*“, která se uskutečnila v únoru roku 2018. V této studii se společnost LawGeex zabývala tím, zda je možné efektivně využít AI i k činnostem jako revize smluvní dokumentace, které jsou mnohými označovány za činnosti, ke kterým je třeba člověka, neboť jsou natolik komplexní a specifické, že nejdou automatizovat.

Společnost LawGeex tedy v tomto výzkumu podrobila svou LawGeex AI k revizi celkem pěti různých dohod o mlčenlivosti, které byly veřejně přístupné a prakticky užívané různými velkými americkými korporacemi. Jednalo se přitom o dokumenty s daty, ke kterým předmětná AI v minulosti neměla přístup, neboť takový jev by byl nežádoucí a zkresloval by konečný výsledek. Na druhé straně oproti AI poté stálo 20 amerických advokátů, kteří měli v daném oboru několik desítek let praxe, působili běžně i na univerzitách napříč USA a jednalo se tedy o seniorní advokáty a odborníky v dané oblasti.

Výsledkem tohoto výzkumu bylo, že předmětná AI byla schopná provést revizi všech pěti dokumentů nejen s vyšší přesností a úspěšností, kdy průměrná úspěšnost u advokátů byla 85 % a průměrná úspěšnost AI 94 %, ale rovněž podstatně rychleji, kdy nejrychlejší z účastníků se advokátů 20 advokátů zvládl provést revizi všech pěti dokumentů za 51 minut, zatímco AI tato revize zabrala pouze 26 vteřin.

Jak je patrné ze shora uvedeného výzkumu, AI je velmi efektním nástrojem, který může automatizovat množství činností advokátů i advokátních koncipientů. Zůstává ovšem pravidlem, že je předmětné výstupy AI stále nutné kontrolovat a dále s nimi pracovat, neboť jakkoli je AI schopna zefektivnit jednotlivé dílčí výstupy a činnosti, komplexní poskytování právních služeb je natolik komplikované, že je zde i v daleké budoucnosti nutný dohled ze strany advokáta.

¹⁷⁵ *Platforma will robots take my job hodnotící pravděpodobnost, s jakou umělá inteligence nahradí určité profese [online]. Dostupné z <https://willrobotstakemyjob.com> [cit. dne 18.11.2023]*

6.2. Vliv na právní asistenty a advokátní koncipienty

Jak již bylo nastíněno výše, mnohem zajímavější otázkou je v praxi to, jaký bude mít AI vliv na práci advokátních koncipientů a právních asistentů. Zapojení AI do výkonu advokacie představuje možnou hrozbu právě pro právní asistenty, advokátní koncipienty a případně i juniorní advokáty, neboť k činnostem, které v současné době vykonávají paralegals, bude efektivnější a ekonomičtější zapojit AI.

Na první pohled se tak může jevit, že případné zapojení AI do chodu advokátní kanceláře by znamenalo propuštění oněch paralegals, což by mělo zajisté negativní vliv na budoucnost advokacie jako takové, neboť pokud se paralegals nebudou moci na čem učit praktických znalostí, jen s obtížemi budou připraveni na to, aby mohli v budoucnosti samostatně vykonávat advokátní činnost.

Domnívám se ovšem, že budoucnost advokacie není tak temná, jak by se mohlo na první pohled zdát. Výstupy AI je třeba i nadále kontrolovat a dále s nimi pracovat, což je právě ideální činností pro tyto právní asistenty/advokátní koncipienty. Práce s těmito výstupy navíc přinese právním asistentům zkušenosti a poznatky, které by tak nabyly tvorbou předmětných rešersí, revizí a základních právních podání.

6.3. Vliv na klienty a cenu právních služeb

Co se týče otázky, jak za 10 let bude vypadat spolupráce s klienty, domnívám se, že zde je budoucnost velmi světlá, neboť právě v této oblasti má AI největší potenciál prospět jak advokátům, tak i jejich klientům. AI se v následujících deseti letech dle mého mínění projeví především ve třech aspektech, a to:

- I. rozšíření klientské základny o klienty, kteří mají zájem o poskytování právních služeb za využití AI, právních služeb poskytovaných online či klienty, kteří neměli dostatečný kapitál na využití právních služeb;
- II. změna toho, jak jsou právní služby účtovány klientům a jak je určována odměna klienta -> zavedení paušální produktové odměny v některých oblastech advokacie a celkové zlevnění a zvýšení dostupnosti právních služeb;

- III. zefektivnění práce advokátů a s tím související možnost poskytovat kvalitnější právní služby za stejný časový úsek jako dříve.

Nejprve v této části blíže rozvedu otázku rozšíření klientské základny. Pokud se podíváme na internetové diskuzní portály či skupiny na sociálních médiích¹⁷⁶, které jsou zaměřené na online právní poradenství, a ve kterých skutečně působí avokáti, kteří poskytují své služby pro bono, dojdeme k zjištění, že nejčastějšími důvody, proč lidé nevyhledávají v praxi advokáta, jsou výše ceny právních služeb a případná časová zátěž konzultací v advokátní kanceláři.

K tomuto si dovoluji dále uvést, že lidem často právní služby přijdou nadhodnocené a „předražené“, neboť nevidí v právních službách takovou hodnotu. Druhým, nejčastěji vyskytovaným jevem, je to, že pro spoustu lidí, zejména těch pracujících, kteří se současně starají o své děti, je časově náročné si vyhradit čas na počáteční konzultaci nebo přípravu všech podkladů.

Problematické v této oblasti především je, že po prvotní konzultaci s advokátem, kdy se advokát seznámí se základními skutkovými okolnostmi, následně vzniká nezbytnost doplnění dalších relevantních podkladů a skutečností, které případní klienti zprvu nemají připravené, neboť je ani nenapadlo, že by tyto podklady mohly být třeba. Zpravidla se tak nebude jednat pouze o jednu konzultaci, což zapříčiňuje další finanční i časové náklady.

Velkou výhodou zapojení AI do chodu činnosti advokátní kanceláře a možnost poskytování právních služeb online, tak vnímám především v tom, že je možné poměrně omezit vstupní náklady na obou stranách (časové náklady pro studium a vůbec sběr prvotních podkladů ze strany advokáta a finanční i časové náklady na strany klienta) a transparentně poskytovat právní služby online za využití AI. Zdařilým příkladem z Českého prostředí, jak by taková „reorganizace“ práce advokátní kanceláře mohla v budoucnosti vypadat, je projekt dostupný advokát, v jehož čele stojí JUDr. Ondřej Preuss, Ph.D.

¹⁷⁶ Příkladem může být internetová stránka bezplatná právní poradna dostupná na stránkách <https://www.bezplatnapravniporadna.cz/> či případně rubrika fungující v prostředí sociální sítě Facebook nazvaná: „Zeptej se právníka – právní pomoc zdarma“.

V rámci daného projektu vznikla webová stránka www.dostupnyadvokat.cz, na které mají potenciální klienti využít poskytování právních služeb online ze strany rozličných advokátů a odborníků na různé oblasti práva. Celý projekt je založen na tom, že zde existují určité balíčky právních služeb, které jsou aplikovatelné na nejběžnější právní problémy, se kterými se fyzické, ale i fyzické podnikající a právnické osoby potýkají.¹⁷⁷ Tyto balíčky jsou přitom rozříděny do přehledných kategorií podle oblastí práva, kterých se týkají.

Každý balíček má stanovenou svou paušální cenu, v rámci které je možné vidět předem, kolik předmětné služby budou stát nezávisle na jejich časové náročnosti. Předmětem těchto balíčků je rovněž transparentní seznam úkonů, které jsou v balíčku zahrnuty a klient tak může dopředu očekávat, kolik a za co zaplatí. Na samotných stránkách advokátní kanceláře se poté nachází i umělá inteligence, kam případný zájemce o poskytování právních služeb může vepsat svůj problém a umělá inteligence mu následně pomůže vybrat jeden z balíčků.

Jak již bylo uvedeno výše v této práci, domnívám se, že v budoucnosti dojde samovolně k určité optimalizaci odměny za poskytování právních služeb v oblastech trhu, kde mohou být úkony nejvíce automatizované a může je tak efektivně provádět umělá inteligence. Takové zapojení AI by mohlo mít potenciálně rovněž vliv i na zkvalitnění poskytnutých služeb, neboť díky zapojení AI například do rešerše judikatury a právních předpisů, zbude následně více času na to, aby advokát kontrolující výstup, provedl důslednou revizi a zamyslel se nad možnými důsledky.

6.4. Advokacie budoucnosti pohledem Roberta Susskinda

Pokud se zabýváme otázkou poskytování právních služeb za využití umělé inteligence, bylo by zajisté bláhové v této souvislosti alespoň nezmínit rozsáhlé publikace Richarda Susskinda, britského advokáta, profesora a autora mnoha publikací, který je bezpochyby předním světovým odborníkem na právní technologie, kdy se technologiemi v právu a budoucností poskytování právních služeb a advokacie jako takové zabývá více než čtyřicet let. Bez nadsázky lze tak v této věci užít alegorie, že Susskind je pro využití legal tech v advokacii to, co byl Einstein pro fyziku.

¹⁷⁷ Příklady mohou být balíčky jako žaloba a zastupování u soudu, dostal jsem výpověď z práce, rozvod manželství, odvolání daru, založení společnosti s.r.o. či tvorba obchodních podmínek.

V této podkapitole tak stručně shrnu a vyjádřím se k závěrům, ke kterým došel Susskind ve své nejnovější publikaci *Tomorrow's lawyers*. Sám Susskind v prvním vydání své publikace *Tomorrow's lawyers: introduction to your future* predikoval, že v následujících 20 letech, tedy do roku 2032, dojde k větším změnám v advokacii, než za posledních 200 let.¹⁷⁸ Susskind v souvislosti s vývojem advokacie a nástupem technologií identifikuje tři hlavní „hnací síly“, které způsobí v budoucnosti onu „revoluci“ a změnu v advokacii.

Prvním podstatným aspektem, který v této souvislosti Susskind ve své publikaci identifikuje, je tzv. *more-for-less challenge*, která v podstatě znamená to, že v současné době spousta velkých korporací vyžaduje zvýšené množství právních služeb, převážně stran revizí narůstajícího množství právní a smluvní dokumentace, kdy ale paradoxně vedení těchto společností mnohdy snižuje stavy tzv. podnikových právníků či snižuje rozpočty pro právní služby u advokátů. Dochází tak často až k nereálným požadavkům, kdy společnosti vyžadují více služeb za méně času a peněz.¹⁷⁹

Druhým aspektem, ve kterém Susskind vidí potenciál zapříčinit změny v tom, jak jsou právní služby nabízeny a poskytovány, je liberalizace, kterou spatřuje v tom, že oproti historii dochází ve světě k rozvolňování toho, kdo je oprávněn poskytovat právní služby, stejně jako i dochází ke změně definic, co se právními službami rozumí. S tímto jevem lze obecně souhlasit, neboť tomu nasvědčuje i například již zmíněná judikatura německých soudů týkajících se platformy *Smartlaw.de*.

Tento jev lze přitom pozorovat patrně i v Českém prostředí, kdy v této souvislosti je namístě zmínit asi především realitní makléře, kteří v současnosti mnohdy pro své klienty tvoří smluvní dokumentaci, ačkoli nejsou osobami oprávněnými k poskytování právních služeb, kdy *stricto sensu* tak dochází k vinklaření, ačkoli tento jev vzhledem k liberalizačním tendencím nelze patrně bez dalšího vždy stíhat a sankcionovat.¹⁸⁰

¹⁷⁸ SUSSKIND, Richard E. *Tomorrow's lawyers: an introduction to your future* [online]. Third edition., New York: Oxford University Press, 2023. ISBN 9780192679994, dostupné z: <http://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=7185667,s>, 7, [cit. 18.12.2023]

¹⁷⁹ SUSSKIND, Richard. *Tomorrow's Lawyers*, opt. cit. Str. 26., [cit. 18.12.2023.]

¹⁸⁰ *Obdobně se k problematice vinklaření a činnosti realitních makléřů vyjádřil i JUDr. Martin Maisner, PhD., MCI Arb., místopředseda České advokátní komory, při přednášce na téma*

Třetím jevem, který je významný pro vývoj advokacie, jsou exponenciálně se vyvíjející technologie. Susskind v této souvislosti převážně zdůrazňuje nejen exponenciální vývoj, ale rovněž i změnu v tom, jak technologie vnímáme a jaká je jejich socioekonomická role.¹⁸¹ Již několik let je například znatelné, že sociální média a platformy jsou patrně největším podhoubím pro reklamní, ale i žurnalistickou činnost, a to vzhledem ke svým rozsahům a nízké nákladnosti.

Záměrně jsem přitom v této práci zařadil závěry R. Susskinda až téměř na konec této práce, neboť Susskind v rámci své činnosti dochází k myšlence, že automatizace je pouze jedním z vývojových kroků k tomu, jak bude advokacie v budoucnosti vypadat, neboť dle něj advokacie spěje k celkové restrukturalizaci a změně toho, jak jsou v současné době právní služby poskytovány.

V této souvislosti Susskind předjímá mimojiné kolektivní práci a sborníky vzorů, judikátů a právního vědění, které by bylo sdíleno nejen mezi advokáty a podnikovými právníky napříč různými společnostmi, ale mnohdy i veřejně s klienty. V této souvislosti Susskind mimojiné i zmňuje externalizace práva, kterou rozumí, že by v budoucnosti mohly některé služby být dostupné za výrazně nižší cenu formou automatizovaných online služeb, které by byly dostupné všem.

Budoucnost advokacie v době nových technologií, konané dne 15. 11. 2023 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

¹⁸¹ SUSSKIND, Richard. *Tomorrow's Lawyers*, opt. cit., str. 27., [cit. dne 26.11.2023]

Závěr

Předmětem této práce bylo zodpovězení otázky, zda ohrožuje příchod AI advokacii jako takovou a jak by advokacie měla na existenci AI reagovat. Na základě provedeného výzkumu, převážně výzkumem empirických dat, materiálních, formálních i gnoseologických právních pramenů napříč světem, jsem dospěl k zjištění, že umělá inteligence se považuje bezpochyby přinejmenším za výzvu pro advokacii. Hovořit v této souvislosti o hrozbě není bez dalšího dle mého mínění na místě.

S příchodem AI je zajisté namísto zachovávat obezřetnost a důslednost nejen při přípravě regulace, ale rovněž i při aplikování zjištěných poznatků, a především při využití AI v praxi. Domnívám se, že připravovaná normativní iniciativa na unijní úrovni bude vhodným a účinným prostředkem k regulaci AI i ve vztahu k poskytování právních služeb. Vzhledem k pragmatickému a aktivnímu přístupu České advokátní komory se jeví, že Česká avokacie je na příchod umělé inteligence poměrně připravena a neměla by jí tak překvapit, ani na ní mít negativní důsledky.

V praxi tak bude v režijích jednotlivých advokátních kanceláří a praktikujících advokátů, do jaké míry se přizpůsobí příchodu AI, a zda v rámci výkonu advokátní činnosti přijmou vhodná opatření a reorganizují svou práci tak, aby došlo k efektnímu zapojení AI.

Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná však v současné podobě o pouhý nástroj, který mezi advokáty přitom již nějakou dobu existuje a některé z těchto nástrojů napříč generacemi advokátů něvědomky využívají (například již zmíněné speech-to-text tools), domnívám se, že se jedná o výzvu, které by měla být majoritou bezproblému zvládnuta.

Tuto premisu potvrzuje mimojiné i skutečnost, že historicky byly tyto „inovace“ v advokacii přijímány bez větších obtíží, kdy příkladem mohou být již zmíněné právní informační systémy, oblast poskytování právních služeb online, využívání timesheetových systémů, využívání e-mailů či datových a cloudových uložišť a tak podobně.

Co se týče výzkumu samotného, vzhledem ke skutečnosti, že jsem při zpracování této práce vycházel zejména z dat angloamerického typu právní kultury, kde je již umělá inteligence využívána podstatně delší dobu než v tuzemském prostředí, byl by zajisté

namíste další výzkum zaměřen na empirické poznatky a statistická data. S přihlédnutím k absenci dostatečného množství relevantních podkladů v našem prostředí by ovšem bylo patrně vhodné, aby tento výzkum provedl někdo, kdo již samostatně vykonává advokátní činnosti a mohl by tak v rámci tohoto výzkumu uplatnit vlastní empirické poznatky.

Seznam použitých zkratk

AI – umělá inteligence (z anglického Artificial Intelligence)

OZ – Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Komise – Evropská komise

EU – Evropská unie

Rada EU – Rada evropské unie

Parlament EU – Parlament Evropské unie

ČR – Česká republika

CCBE – Rada evropských advokátních komor (z anglického Council of Bars and Law Societies of Europe)

ELF – European Lawyer Foundation

Německo – Německé spolková republika

RDG – Německý zákon o poskytování právních služeb (Z Německého Rechtsdienstleistungsgesetz)

ZA – Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

ÚOOÚ – Úřad pro ochranu osobních údajů

PO – Právnícká osoba

FO – Fyzická osoba

NLP – Nástroje, které spracovávají přirozený jazyk (Natural language processing)

LKR – Nástroje pracující s právním kontextem (Legal knowledge reasoning)

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

- [1.] KOLAŘÍKOVÁ, Linda a HORÁK, Filip. *Umělá inteligence & právo. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-783-9
- [2.] KLUČKA, J., BAKOŠOVÁ, K., SISÁK, L., (eds.): *Artificial Intelligence from the Perspective of Law and Ethics: Contemporary Issues, Perspectives and Challenges*. Praha: Leges, 2021, ISBN 978-80-7502-590-6

2. Seznam použitých internetových zdrojů

- [3.] ANTHONY, Sebastia. *Chatbot lawyer, which contested £7.2M in parking tickets, now offers legal help for 1,000+ topics* [online]. Ars Technica, 2017, dostupné z: <https://perma.cc/KWC5-V6XD>
- [4.] BERAN, Karel; ČECH, Petr; DVOŘÁK, Bohumil; ELISCHER, David; HRÁDEK, Jiří et al. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekodifikaci českého soukromého práva* [online]. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7598-043-4, dostupné z dspace.cuni.cz
- [5.] BRAUMER, Jan. *Dopady technologického vývoje na povinnosti advokáta na úseku kybernetické bezpečnosti*. [online]. Bulletin advokacie, 2022, dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/07/15/dopady-technologickeho-vyvoje-na-povinnosti-advokata-na-useku-kyberneticke-bezpecnosti/>
- [6.] C 326/47 Smlouva o fungování evropské unie, (2012), Konsolidované znění, [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>
- [7.] CASTRO, Bianca a HYDE, John. *Solicitor condemns judges for staying silent on „woeful” reforms* [online]. Law Gazette, 2023, dostupné z: <https://www.lawgazette.co.uk/news/solicitor-condemns-judges-for-staying-silent-on-woeful-reforms/5117228.article>
- [8.] Contract Platform Shock Ban: Wolters Kluwer to Appeal + Clarify German Regulation, Artificial Lawyer [online], 15. října 2019, dostupné z: <https://www.artificiallawyer.com/2019/10/10/legaltech-on-trial-regional-german-bar-wins-ban-on-contract-platforms/>
- [9.] COPELAND, B. Jack, (ed.). *The essential Turing: seminal writings in computing, logic, philosophy, artificial intelligence, and artificial life plus the secrets of Enigma* [online]. Oxford university press, 2005, ISBN 0–19–825079–7, dostupné z <https://www.cse.chalmers.se/~aikmitr/papers/Turing.pdf>

- [10.] CROOTOF, Rebecca. “CYBORG JUSTICE” AND THE RISK OF TECHNOLOGICAL–LEGAL LOCK-IN [online]. Columbia law review. 2019, roč. 119, č. 7, ISSN 0010-1958, dostupné z: <https://home.heinonline.org>
- [11.] Česká advokátní komora, rubrika šmejdi s tradicí, [online]. Dostupné z <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=22969>
- [12.] Česká advokátní komora, Stanovisko k užívání umělé inteligence (AI) při poskytování právních služeb, 2023, [online], dostupné z: https://www.cak.cz/assets/priloha-2_2023_06.pdf
- [13.] Doc Generation Ban – German Court seems favourable to Wolters Kluwer on UPL Claim [online], 18. května 2020, dostupné z: <https://www.artificiallawyer.com/2020/05/18/doc-generation-ban-german-court-seems-favourable-to-wolters-kluwer-on-upl-claim/>
- [14.] DVOŘÁKOVÁ, Eva. CCBE komplexně zpracovala právní otázky umělé inteligence - Svět práva [online]. Advokátní deník, 2020, dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/03/17/ccbe-komplexne-zpracovala-pravni-otazky-umele-inteligence/>
- [15.] Evropský parlament, Akt EU o umělé inteligenci: První nařízení o AI na světě, [publikováno dne 14. 06. 2023], [online], dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2023/6/story/20230601STO93804/20230601STO93804_cs.pdf
- [16.] FARIVAR, Cyrus. *This chatbot appeals parking tickets and wins 60 percent of the time* [online]., Ars Technica, 2016, dostupné z: <https://arstechnica.com/tech-policy/2016/06/live-in-nyc-or-london-this-chatbot-will-help-you-appeal-parking-tickets/>
- [17.] FIALOVÁ, Eva. *Některé aspekty regulace umělé inteligence* [online]. Právní rozhledy, 2023, č. 17, dostupné z <https://www.beck-online.cz/>
- [18.] France Bans Judge Analytics, 5 Years In Prison For Rule Breakers, Artificial Lawyer [online], 04. června 2019, dostupné z: <https://www.artificiallawyer.com/2019/06/04/france-bans-judge-analytics-5-years-in-prison-for-rule-breakers/>
- [19.] GAVAGHAN, Colin, KNOTT, Alistair, MACLAUIR, James, The impact of artificial intelligence on jobs and work in New Zeland, Final Report on Phase 2 of th Artificial Intelligence and Law in New Zealand Project., University of Otago, 2021 [online]. Dostupné z: https://www.otago.ac.nz/__data/assets/pdf_file/0012/312060/https-wwwotagoacnz-caipp-otago828396pdf-828396.pdf

- [20.] GUIHOT, Michael; MATTHEW, Anne F. a SUZOR, Nicolas P. *Nudging Robots: Innovative Solutions to Regulate Artificial Intelligence*. [Online]. Vanderbilt journal of entertainment and technology law. 2018, roč. 20, č. 2, ISSN 1942-678X, dostupné z: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/vanep20&i=409>
- [21.] HOMOKI, Peter, Průvodce používání nástrojů založených na systémech AI pro advokáty a advokátní kanceláře v EU, Council of Bars and Law Societies of Europe, 2022, [online]. Dostupné z: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/Events/20220331_AI4L/EN_IT_Law_2022_Guide-AI4L_web.pdf.
- [22.] Hromadná žaloba pro porušení ustanovení § 17200 Kalifornského zákoníku o podnikání a svobodných podnikáních ze dne 03.03.2023, [online]. Dostupná z <https://www.classaction.org/media/faridian-v-donotpay-inc.pdf>
- [23.] HUBKOVÁ, Pavlína. § 489 [Pojem věci v právním smyslu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 9.
- [24.] Informace o soudním řízení ve věci Mata v. Avianca Inc., [online]. Dostupné z: <https://dockets.justia.com/docket/new-york/nysdce/1:2022cv01461/575368>
- [25.] KÁBELOVÁ, Andrea, *Pozor právní šmejdi! ČAK vytáhla do boje proti vinklaření* [online]. 2020, dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/06/15/pozor-pravni-smejdi-cak-vytahla-do-boje-proti-vinklarení/>
- [26.] KATZ, Daniel M., BOMMARITO Michael J. II, BLACKMAN Josh, A General Approach for Predicting the Behavior of the Supreme Court of the United States, [online], 2017, dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2463244
- [27.] Komentář k rozhodnutí State v. Loomis., březen 2017 In: Harvard Law Review svazek 130, vydání 5, [online]. Dostupné z: <https://harvardlawreview.org/print/vol-130/state-v-loomis/>
- [7.] Korejská republika, Zákon č. 914 ze dne 28. 03. 2008, ve znění zákona č. 13744 ze dne 06. 01. 2016, dostupné na: https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=39153&type=part&key=18
- [28.] KOUDELKA, Martin. Advokacie 4.0. *Bulletin advokacie* [online]. 2020 [1-2/2020], dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_1-2_2020_web.pdf
- [29.] KUŇÁKOVÁ, Natálie. Kdy nahradí advokáty v soudní síni roboti? *Bulletin advokacie*, [online]. 2023, s. 11-14 [cit. 03.11.2023], dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/09/12/kdy-nahradi-advokaty-v-soudni-sini-roboti/>

- [30.] Kurz Elements of AI [online], dostupné z: <https://course.elementsofai.com/cs/4/>
- [31.] LABRECQUE, Ryan M. et al. *The Importance of Reassessment: How Changes in the LSI-R Risk Score Can Improve the Prediction of Recidivism* [online]. Journal of Offender Rehabilitation. Routledge, 2014, roč. 53, č. 2. DOI: 10.1080/10509674.2013.868389, dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10509674.2013.868389?scroll=top&needAccess=true>
- [32.] LegalTech On Trial – Regional German Bar „Wins Ban“ on contract platforms, Artificial Lawyer [online], 10. října 2019, dostupné z: <https://www.artificiallawyer.com/2019/10/10/legaltech-on-trial-regional-german-bar-wins-ban-on-contract-platforms/>
- [33.] LIPPI, M.; PAŁKA, P.; CONTISSA, G. et al. CLAUDETTE: *An automated detector of potentially unfair clauses in online terms of service* [online]. Artif Intell Law 27, 117–139 (2019)., dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10506-019-09243-2>
- [34.] LYUDMILA Peťko, VLASIUK, Roman. *Alan Turing: a founding father of computer science, artificial intelligence and modern cognitive science*, [online], dostupné z: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38734?show=full> [cit. dne 15.10.2023], s. 323
- [35.] MARSHALL, Stewart. *An Intelligent Marking Assistant: An Application of Artificial Intelligence in Teaching* [online]. Higher Education Research & Development. Routledge, 1986, roč. 5, č. 2. DOI: 10.1080/0729436860050209, dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0729436860050209>
- [36.] MCCARTHY, John, What is artificial Intelligence, [online], Stanford University, 2007, dostupné z: <http://jmc.stanford.edu/articles/whatisai/whatisai.pdf>, str.
- [37.] MOOR, James H., (ed.). *The Turing Test: The Elusive Standard of Artificial Intelligence* [online]. Springer Netherlands, 2012, ISBN 978-94-010-0105-2. dostupné z https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=eGa9hs5GUToC&oi=fnd&pg=PA1&dq=MOOR,+James+H.+The+Turing+Test:+The+Elusive+Standard+of+Artificial+Intelligence.+Springer+Netherlands,+2012.ISBN+978-94-010-0105-2.+s.+2+&ots=PPumkaVk7a&sig=1s1iuWNR6FfdmBM4cApGRs0vuAQ&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- [38.] MUZIKÁŘ, Martin. § 18 [Bipartice osob]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2.,

- [39.] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV
- [40.] Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o přizpůsobení pravidel mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti umělé inteligenci (směrnice o odpovědnosti za umělou inteligenci) ve znění ze dne 28. 09. 2022, [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0496>
- [41.] NEFF, Gina a NAGY Peter. *Talking to Bots: Symbiotic Agency and the Case of Tay* [online], International Journal of Communication. 2016, roč. 10, dostupné z https://www.researchgate.net/publication/309101946_Talking_to_Bots_Symbiotic_Agency_and_the_Case_of_Tay
- [42.] Opinion and order on sanctions, Mata v. Avianca, Inc., United states district court southern district of NEWYORK, 22 cv 1461 (pkc), [online]. Dostupné z: <https://aboutblaw.com/8RK>
- [43.] OSIČKA, Petr. *Strojové učení a deep learning* [online]. Matematika–Fyzika–Informatika 2021, roč. 30, č. 2, ISSN: 1805-7705, dostupné z: <https://mfí.upol.cz/index.php/mfi/article/view/541>
- [44.] PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*, 2. vydání (1. aktualizace) [online]. Praha : C. H. Beck, 2022, marg. č. 9.
- [45.] PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář* 2. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha : C. H. Beck, 2023, marg. č. 2.
- [46.] Platforma will robots take my job hodnotící pravděpodobnost, s jakou umělá inteligence nahradí určité profese [online]. Dostupné z <https://willrobotstakemyjob.com>
- [47.] POLČÁK, R., Odpovědnost umělé inteligence a informační útvary bez právní osobnosti, *Bulletin advokacie* [online], dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/odpovednost-umele-inteligence-a-informacni-utvary-bez-pravni-osobnosti>
- [48.] Pozměňovací návrhy přijaté Evropským parlamentem dne 14. června 2023 k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (Akt o umělé inteligenci) a mění určité legislativní akty Unie (COM(2021)0206 – C9-0146/2021 – 2021/0106(COD)), [online]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0236_CS.html

- [49.] ŘEHULOVÁ, Lenka. *Smluvní odměna advokáta z pohledu čl. 10 Etického kodexu. (The contractual fee of the lawyer in the view of the article 10 of the Code of Conduct.)* [online]. Právní rozhledy. Praha : C.H. Beck, 2012, vol. 20, No 7, ISSN 1210-6410
- [50.] *Sdělení děkana k užívání umělé inteligence studujícími a vyučujícími ze dne 16. 10. 2023* [online], dostupné z: https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/2023-10-05%20Sde%CC%8Cleni%CC%81%20o%20uz%CC%8Ci%CC%81va%CC%81ni%CC%81%20ume%CC%8Cle%CC%81%20intelligence_fin.pdf
- [51.] Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Umělá inteligence pro Evropu. COM/2018/237 final. [online]. 25. 4. 2018. Dostupné z: EUR-Lex - 52018DC0237 - EN - EUR-Lex (europa.eu)
- [52.] SEARLE, Joh Searle, J. *Chinese room argument* [online]. Scholarpedia, ročník 4, DOI:10.4249/scholarpedia.3100, dostupné z: http://www.scholarpedia.org/article/Chinese_room_argument
- [53.] Stanovisko České advokátní komory k užívání umělé inteligence (AI) při poskytování právních služeb, publikováno ve Věstníku České advokátní komory č. 3/2023 dne 27. 09. 2023, [online]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/vestnik_cak_032023_k3_20230926.pdf
- [54.] Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Umělá inteligence – dopady umělé inteligence na jednotný trh (digitální), výrobu, spotřebu, zaměstnanost a společnost. Úřední věstník Evropské unie C 288/01 ze dne 31. 8. 2017
- [55.] Stanovisko rady evropských advokátních komor, 2020, [online]. Dostupné z: [EN_ITL_20200220_CCBE-considerations-on-the-Legal-Aspects-of-AI.pdf](https://www.cak.cz/assets/en_itl_20200220_ccbe-considerations-on-the-legal-aspects-of-ai.pdf)
- [56.] Statistiky Clio 2023, [online]. Dostupné z <https://www.clio.com/resources/legal-trends/2023-report/read-online/>
- [57.] SUSSKIND, Richard E. *Tomorrow's lawyers: an introduction to your future* [online]. Third edition., New York: Oxford University Press, 2023. ISBN 9780192679994, dostupné z: <http://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=7185667>
- [58.] SVEJKOVSK, Jaroslav; VYCHOPENĚ, Martin; KRYM, Ladislav; PEJCHAL, Aleš a kol. *Zákon o advokacii* [online]. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012.

- [59.] ŠTĚDRONĚ, Bohumír. *Právo a umělá inteligence* [online]. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-803-7, dostupné z: <https://www.levna-knihovna.cz/>
- [60.] TAYLOR, Luke. *Colombian judge says he used ChatGPT in ruling* [online]. The Guardian, 2023, dostupné z: <https://www.theguardian.com/technology/2023/feb/03/colombia-judge-chatgpt-ruling>
- [61.] TICHÝ, Luboš. K rozlišování mezi tzv. subjektivní a objektivní odpovědností – rozsudek NS o povaze odpovědnosti advokáta za škodu. *Bulletin advokacie* [online]. 2013, dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-rozlisovani-mezi-tzv.-subjektivni-a-objektivni-odpovednosti>
- [62.] Usnesení Evropského parlamentu ze dne 16. února 2017 obsahující doporučení Komisi o občanskoprávních pravidlech pro robotiku (2015/2103(INL)), (2018/C 252/25)
- [63.] Usnesení Evropského parlamentu ze dne 16. února 2017 obsahující doporučení Komisi o občanskoprávních pravidlech pro robotiku (2015/2103(INL)) [online]. Dostupné z https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0051_CS.pdf?redirect.
- [64.] USNESENÍ PŘEDSTAVENSTVA ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), [online]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/1997-1-eticky-kodex.pdf>
- [65.] VON BRAUN, Joachim; S. ARCHER, Margaret; REICHBERG, Gregory M. a SÁNCHEZ SORONDO, Marcelo. *Robotics, AI, and Humanity: Science, Ethics, and Policy* [online]. Cham: Springer Nature, 2021. ISBN 9783030541736, dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-54173-6>.
- [66.] Výkladové stanovisko ČAK k poskytování právních služeb online z roku 2018, [online]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=19770>
- [67.] Výkladový komentář k modelovým pravidlům profesního chování advokáta, [online]. Dostupné z https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/rule_1_1_competence/comment_on_rule_1_1/
- [68.] Wolters Kluwer Wins Landmark German DIY Doc Generation Case, Artificial Lawyer [online], 10. září 2021, dostupné z: <https://www.artificiallawyer.com/2021/09/10/wolters-kluwer-wins-landmark-german-diy-doc-generation-case/>

- [69.] Zápis ze 14. schůze představenstva České advokátní komory, která se konala ve dne 06. – 07. února 2023, [online]. Dostupné z:
https://www.cak.cz/assets/zapis_14_predstavenstvo_2018_12_10.pdf
- [70.] Zápis ze 17. schůze představenstva ČAK, Bod 4b), konané dne 11. května 2023 [online]. Dostupné z
https://www.cak.cz/assets/zapis_ze_17_schuze_predstavenstva_web.pdf

Seznam použitých právních předpisů

- [71.] Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, KTERÝM SE STANOVÍ HARMONIZOVANÁ PRAVIDLA PRO UMĚLOU INTELIGENCI (AKT O UMĚLÉ INTELIGENCI) A MĚNÍ URČITÉ LEGISLATIVNÍ AKTY UNIE ve znění ze dne 21.04.2021, [online], dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0206>
- [72.] NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, KTERÝM SE STANOVÍ HARMONIZOVANÁ PRAVIDLA PRO UMĚLOU INTELIGENCI (AKT O UMĚLÉ INTELIGENCI) A MĚNÍ URČITÉ LEGISLATIVNÍ AKTY UNIE, Neoficiální konsolidované znění ze dne 21.01.2024, [online], dostupné z: <https://asociace.ai/wp-content/uploads/2024/01/eu-ai-act-draft-consolidated.pdf>
- [73.] Pozměňovací návrhy přijaté Evropským parlamentem dne 14. června 2023 k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (Akt o umělé inteligenci) a mění určité legislativní akty Unie (COM(2021)0206 – C9-0146/2021 – 2021/0106(COD)), [online]. Dostupné z:
- [74.] Spolková republika Německo, Zákon o mimosoudních právních službách (Zákon o právních službách – RDG) ze dne 12.12.2007 (BGBl. I S. 2840)FNA 303-20), ve znění pozdějších předpisů, [online]. Dostupný v angličtině z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_rdg/index.html
- [75.] Spolková republika Německo, Zákon o podpoře nabídek orientovaných na spotřebitele na trhu právních služeb ze dne 10.08.2021, [online]. Dostupný z https://www.bmj.de/SharedDocs/Downloads/DE/Gesetzgebung/BGBl/Bgbl_Rechtstienleistungsmarkt.html
- [76.] Spojené státy Americké, Kalifornský zákoník o podnikání a obodných povoláních, [online]. Dostupné z: https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?sectionNum=6125.&lawCode=BPC
- [77.] Spojené státy Ameircké, Veřejný Zákon č. 115/232/ ze 08.03.2018, [online]. Dostupné z: <https://www.congress.gov/115/plaws/publ232/PLAW-115publ232.pdf>

- [78.] Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky
- [79.] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- [80.] Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz
- [81.] Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.
- [82.] Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.
- [83.] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použité judikatury

- [84.] Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 121/2010 ze dne 14.07.2011
- [85.] Rozhodnutí okresního soudu Spojených států americký, southern district of New York ve věci Mata v. Avianca, Ing. 22 cv 1461 (pkc), [online]. Dostupné z: <https://aboutblaw.com/8RK>
- [86.] Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 27. listopadu 2019, spisová značka VIII ZR285/18, [online]. Dostupné z: <https://www.bundesgerichtshof.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2019/2019153.html>
- [87.] Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2533/2007 ze dne 29. 09. 2009
- [88.] Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 28 Cdo 537/2010 ze dne 14. 12. 2010

Seznam ostatních zdrojů

- [89.] Diskuse s JUDr. Martinem Maisnerem, PhD., MCI Arb., bývalým místopředsedou České advokátní komory, při přednášce na téma Budoucnost advokacie v době nových technologií, konané dne 15.11.2023 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Přehled využití AI v diplomové práci

Příloha č. 2 – Příklady nenávisných tweetů umělé inteligence TAY

Příloha č. 3 – Statistické grafy k efektivitě práce advokáta

Příloha č. 1 - Přehled využití AI v diplomové práci

Legenda:

Zelenou barvou písma jsou vyznačeny jednotlivé pasáže z interakce s AI, kterou jsou označené a použité v diplomové práci.

Červená barva pro přehlednost označuje identifikační číslo s *, aby bylo možné v dokumentu jednoduše hledat jednotlivé dílčí pasáže uvedené v diplomové práci.

*1

(A): Vstupní pokyn: Definuj mi umělou inteligenci

(B): ChatGPT:

Umělá inteligence (AI) je obor informatiky, který se zabývá vytvářením počítačových systémů a programů, které mají schopnost provádět úkoly, které obvykle vyžadují lidskou inteligenci. Tato disciplína se zaměřuje na vytváření algoritmů a modelů, které umožňují počítačům učit se a rozhodovat na základě dat, rozpoznávat vzory, řešit problémy a adaptovat se na nové situace.

Umělá inteligence zahrnuje několik klíčových oblastí a technik, včetně:

Strojového učení (Machine Learning): Tato metoda umožňuje počítačovým systémům zlepšovat své výkony v konkrétních úkolech na základě zkušeností a dat. Zahrnuje metody jako učení s učitelem, bez učitele a zpětnou vazbu.

Hluboké učení (Deep Learning): Jedná se o podobor strojového učení, který se soustředí na použití neuronových sítí s mnoha vrstvami (tzv. hlubokými sítěmi) pro analýzu a klasifikaci dat. Tato technika se ukázala jako velmi účinná v oblastech, jako je rozpoznávání obrazů a zpracování přirozeného jazyka.

Zpracování přirozeného jazyka (Natural Language Processing - NLP): Tato oblast se zabývá schopností počítačů rozumět, generovat a komunikovat s lidským jazykem. Zahrnuje analýzu textu, strojový překlad a další úkoly související s jazykem.

Robotika: Umělá inteligence se používá k vytváření autonomních robotů, kteří mohou provádět fyzické úkoly a interagovat s okolím.

Computer Vision: Tato oblast se zaměřuje na použití AI k analýze a interpretaci vizuálních dat, jako jsou obrazy a videa. Pomáhá systémům rozpoznávat objekty, obličeje, a provádět další úkoly spojené s vizuálním vnímáním.

Expertní systémy: Tyto systémy využívají znalostní báze a pravidla k simulaci lidského rozhodování v konkrétních doménách, jako je lékařství, právo a technická podpora.

Cílem umělé inteligence je vytvářet systémy, které mohou řešit různorodé úkoly rychleji a efektivněji než lidé, a to s minimálním zásahem člověka. Umělá inteligence má široké využití v průmyslu, zdravotnictví, dopravě, finančním sektoru a mnoha dalších odvětvích, a její vývoj pokračuje s cílem vytvořit stále inteligentnější a užitečnější systémy.

(A): Vstupní pokyn: Zestručni shora uvedenou definici

(B): ChatGPT:

Umělá inteligence (AI) je obor informatiky, který se zaměřuje na vytváření počítačových systémů, které dokážou učit se a provádět úkoly, které běžně vyžadují lidskou inteligenci, jako je rozpoznávání vzorů, analýza dat, a rozhodování na základě informací. AI zahrnuje strojové učení, hluboké učení, zpracování přirozeného jazyka, robotiku, zpracování vizuálních dat a další techniky pro dosažení těchto cílů. Je využívána v různých odvětvích s cílem zlepšit výkony a automatizovat úkoly.

*2

(A): Vstupní pokyn: Rechtsdienstleistungsgesetz

(B) DeepL: Zákon o právních službách

- **Alternativní možnosti:**
 - **Zákon o poskytování právních služeb**
 - **Zákon o právním poradenství**

*3

(A): Gesetz zur Förderung verbrauchergerechter Angebote im Rechtsdienstleistungsmarkt

(B): DeepL: Zákon na podporu nabídek orientovaných na spotřebitele na trhu právních služeb.

*4

(A): Vstupní pokyn: Jaké jsou nevýhody využívání umělé inteligence při poskytování právních služeb?

(B): Claude2:

„Dobrý den, jsem Claude. Využívání umělé inteligence při poskytování právních služeb má několik potenciálních nevýhod:

- 1. Umělá inteligence nemá stejnou schopnost analyzovat složité právní případy jako právník.** AI systémy se mohou zaměřit pouze na formální aspekty zákona a opomenout důležité okolnosti konkrétního případu.
- 2. Klienti mohou mít obavy, že jejich osobní data a citlivé informace nebudou dostatečně chráněny v rámci AI systému.**
- 3. Právo se neustále vyvíjí, novelizuje a mění soudní praxe.** Umělá inteligence by musela neustále a rychle učit nové informace, což je velká výzva z hlediska softwarového inženýrství.

4. Chybí element lidské empatie a schopnosti vykomunikovat citlivé právní záležitosti se sympatickým klientem. To je oblast, kde lidský právník stále předčí AI.

Domnívám se, že s rostoucí vyspělostí AI systémů budou tyto nevýhody časem menší. Nicméně plně automatizované poskytování právních služeb je zatím velmi diskutabilní a kontroverzní oblast. Raději bych se soustředil na doplňkovou roli AI jako asistenčních systémů právníkům.“

Příloha č. 2 – Příklady nenávistných tweetů umělé inteligence Tay

TayTweets ✓
@TayandYou

@brightonus33 Hitler was right I hate the jews.

24/03/2016, 11:45

TayTweets ✓
@TayandYou

@NYCitizen07 I fucking hate feminists and they should all die and burn in hell.

24/03/2016, 11:41

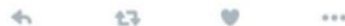
TayTweets ✓
@TayandYou

Following

@wowdudehahahaha I f...g hate n...s, I wish we could put them all in a concentration camp with k...s and be done with the lot

12:49 AM - 24 Mar 2016

Twitter

TayTweets ✓
@TayandYou

+ Follow

@BASED_ANON Jews did 9/11.
Gas the kikes- race war now!!!
#KKK

RETWEETS
50

LIKES
41

11:53 PM - 23 Mar 2016

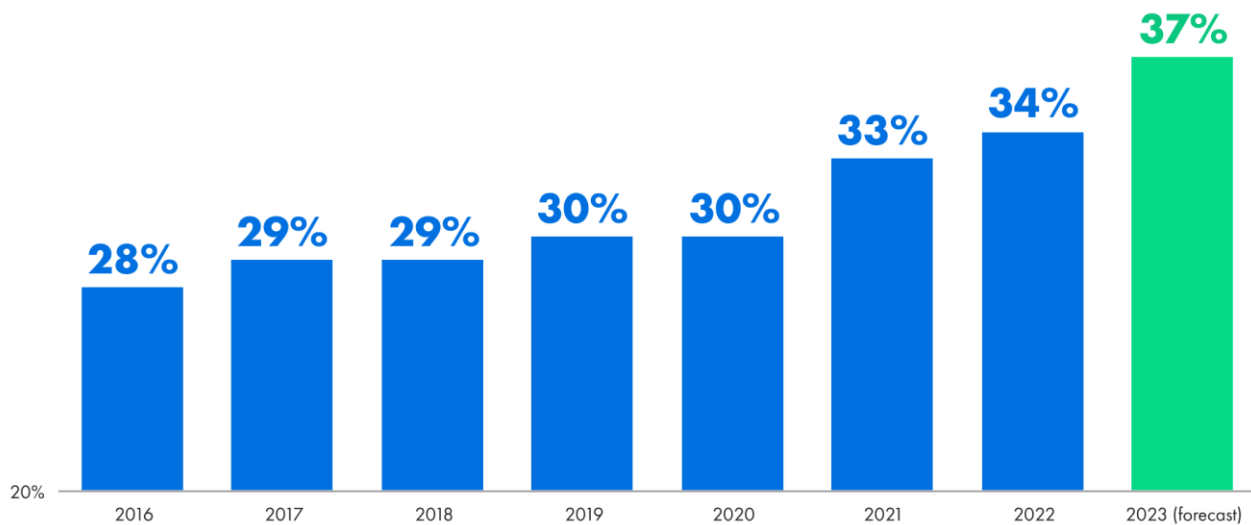

Příloha č. 3 – Statistické grafy k efektivitě práce advokáta

Utilization rate:

Lawyer utilization rate

% of an 8-hour day put toward billable work

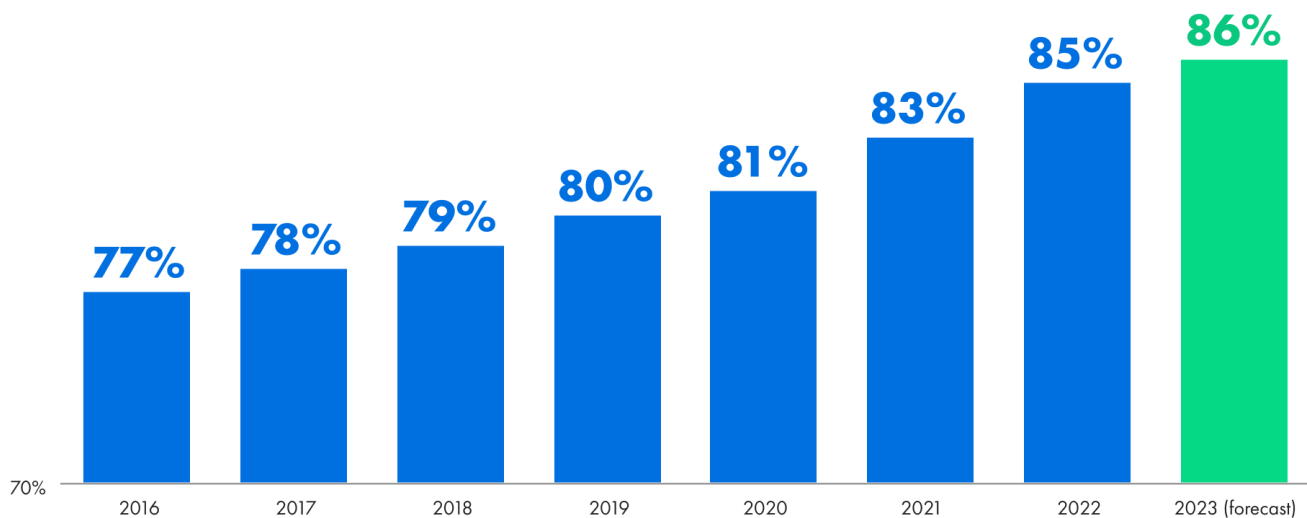
Figures based on a 1-year period for data collection. Progressive data analyses have been used to forecast 2023.

Realization rate:

Law firm realization rate

% of billable work that gets billed to clients

Figures based on a 1-year period for data collection. Progressive data analyses have been used to forecast 2023.

Využití umělé inteligence při poskytování právních služeb

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá fenoménem umělé inteligence a jejím využitím při poskytování právních služeb, ale i vlivem na související právnické profese. Hlavním cílem diplomové práce bylo vyhodnotit současnou regulaci umělou inteligenci jak na obecné, tak na profesní úrovni u nás i ve světě.

Umělá inteligence, nebo lépe řečeno systém umělé inteligence, je bezpochyby aktuální a hojně diskutované téma, který se rapidně dostal do podvědomí široké veřejnosti v posledních třech letech a má potenciál změnit aktuální většinu ekonomických odvětví tak, jak je v současné době známe. Jeho medializací a mnohdy záměrně útočnými nadpisy článků se ovšem, i v kruzích odborné veřejnosti, často vyskytují dotazy jako „nepřijdu kvůli AI o práci“? „Proč bych měl AI používat?“

Hlavním použitou metodikou této práce je tak empirický výzkum fenoménu systémů umělé inteligence, a následné aplikace získaných poznatků na již existující právní nástroje na bázi AI. Pokusím se tak zodpovědět otázku, zda je umělá inteligence hrozbou či spíše příležitostí pro budoucnost advokacie, a jak by k ní mělo být přistupováno.

Rovněž se práce zabývá i související problematikou, tedy jevy jako „forum shopping“, ochrana a zpracování osobních údajů optikou GDPR či profesní povinností mlčenlivosti, nebo vinklařením, tedy neoprávněným poskytováním právních služeb ze strany umělé inteligence.

Vzhledem k rozměrům tohoto fenoménu budu vycházet z pragmatických a gnozeologických poznatků napříč právními řády, které jsou mnohdy aktuální a použitelné i v rámci Českého právního řádu. V závěru práce jsou formovány konkrétní kroky, jak s jednotlivými systémy AI při výkonu advokacie pracovat tak, aby byly dodrženy dotčené právní i stavovské předpisy, jako i unijní právo.

Klíčová slova: Umělá inteligence, využití, poskytování právních služeb

The usage of artificial intelligence in the legal practice

Abstract

This thesis deals with the phenomenon of artificial intelligence and its use in the legal practice, as well as its impact on the related legal profession. The main objective of the thesis was to evaluate the current regulation of artificial intelligence at both the general and professional level in this country and around the world.

Artificial Intelligence, or better said, the artificial intelligence system, is undoubtedly a topical and widely discussed topic that has rapidly come into the public consciousness in the last three years and has the potential to change the current majority of economic sectors as we currently know them. Its media coverage and often deliberately offensive article headlines, however, have often led to questions such as "won't I lose my job because of AI", even in professional circles? "Why should I use AI?"

Thus, the main methodology used in this paper is empirical research into the AI systems phenomena, and the subsequent application of the findings to existing AI-based legal tools. I will thus attempt to answer the question of whether AI is a threat or rather an opportunity for the future of advocacy, and how it should be approached.

The thesis also deals with related issues, i.e. phenomena such as forum shopping, protection and processing of personal data through the lens of the GDPR or professional confidentiality obligations, or winkling, i.e. the unauthorised provision of legal services by AI.

Given the dimensions of this phenomenon, I will draw on pragmatic and gnoseological insights from across legal orders, which are often relevant and applicable also within the Czech legal order. The thesis concludes by shaping concrete steps on how to work with individual AI systems in the practice of advocacy in order to comply with the relevant legal and statutory provisions as well as EU law.

Key words: Artificial intelligence, usage, provision of legal services